

KOVÁCS ZSOLT

ÚTRAVALÓ

ELVI TISZTÁZÁS

MAGYAR KÁLVINISTA SZEMMEL

KOVÁCS ZSOLT

ÚTRAVALÓ

Elvi tisztázás

magyar kálvinista szemmel

Tartalom

Ajánlás	7
Ígemagyarázatok	9
Útravaló kon ^a rmandusainknak	37
Elvi tisztázás	41
Kon ^a rmandusainkhoz	46
Ne vígy minket kísértésbe!	48
Képzletbeli beszélgetés Hegedûs püspökkel	

Népi mozgalom	66
Nemzeti stratégia	69
Köszöntő a Magyar Út Körökhöz	73
Hogyan lehet Duna-partból tengerpartot csinálni? (Foka-öbli mese)	78
Számadás 2000 konferencia megnyitó	82
A földről	87
Közösségi Jogok Nyilatkozata	89
A MIÉP külpolitikájának alapjai	92
Egy kálvinista gondolatai a csatlakozásról	95
Az új Róma: New York	100
A korlátlan kizsákmányolás utópiája, avagy a neoliberalizmus lényege	
111	
Történelmi lecke	121
A hadüzenet értelme	130
A balkáni háború értelme	134
Levelek	139

Ajánlás

Népünk egy szürke eminenciásának, napszámosának egyáltalán nem szürke gondolatait tartja kezében a tisztelt olvasó. Kovács Zsolt önmagáról, saját szerepéről vallott fenti szavainak, a beszédeit, írásait összefoglaló eme kötete némileg élő cáfolata, de egyúttal ékes bizonyítéka is.

Cáfolat annyiban, amennyiben szembesülünk gondolatai magyarságunkat és reformátusságunkat eszméltető, a mellébeszélést, a felszín fecsegését, az álkegyes szemforgató képmutatást leleplező, egyúttal a lényegét előtérbe állító, a hallgató, vagy inkább elhallgattatott mélységet megszólaltató, az őszinte hit kérlelhetetlen következetesség önismeretét és istenismeretét tükröző voltával.

Másrészt ékes bizonyíték annyiban, hogy egy ilyen rendkívüli képességekkel, a magyar lélek ázsiai tér és idő feletti határtalan ölelésével és az életté élt keresztyénység mindörökké megmaradó kincseivel megáldott ember, miként volt képes mindvégig szerényen háttérbe húzódva lelki, szellemi és erkölcsi muníciókat adni a magyar történelmi kálvinizmus és a magyar népiség talaján álló nemzeti radikalizmus ügye hatékony képviselőtéért, arra néha érdemes, de sajnos többnyire inkább érdemtelen kortársainak.

Aki megismeri Kovács Zsoltnak, az Állami Számvevőszék hajdani elnöki tanácsosának, a Magyar Szellemi Védegylet egykori ügyvezető elnökének, a Budapest Cimbalom utcai református gyülekezet gondnokának itt közreadott beszédeit, írásait, remélhetőleg a jövőben az eddigieknél is nagyobb felelősséget fog érezni és vállalni, úgy szavakban, mint tettekben a váratlan gyorsasággal félbe-

szakadt, nem középiskolás fokon és még csak nem is kizárólag napszámosként magyar népünk megmaradásáért és a hiteles keresztyénségért végzett hősie munkájának folytatására, s Isten segedelmével győzelemre vitelére.

Budapest, 2008. november 19.

ifj. Hegedűs Loránt
lelkész

Igemagyarázatok

EGY BÉLPOKLOS MEGGYÓGYÍTÁSÁRÓL

És lőn, hogy mikor az egyik városban vala, ímé vala ott egy poklossággal teljes ember: és mikor meglátta Jézust, arczra borulva kéré őt, mondván: Uram, ha akarod, megtisztíthatsz engem! Jézus pedig kinyújtván kezét, illeté azt, mondván: Akarom, tisztulj meg. És azonnal eltávozék tőle a belpoklosság.

Lk. 5:12-13

A történet elindító magva, hogy volt egyszer valaki, aki akart valamit. Aki, mert akarni. Mi több, a lehetetlent merre akarni!

A mi életünk ezen a területen a legde^acitesebb. Mi nem akarunk. Nem merünk akarni. Csak úgy elvagyunk a körülmények között. A mindenféle körülmények között. Elvagyunk. És aki csak elvan, azon nem lehet segíteni. Azon az Isten sem tud segíteni.

Azt mondja nekünk ma ezzel a történettel: Merj akarni! Merd akarni a lehetetlent is! Én melléd állok!

JÓNÁS KÖNYVÉHEZ

Az eredetiben megtér egész Ninive, egy szálig. A Babitsében nem. Isten Babitscsal újra íratta ezt a könyvet: benne az ember emberibb, az Isten istenibb és a Jó Hír, Sokkal Jobb Hír.

Mert ugye a Jónások hiába beszéltek akkor is és hiába

beszélnek ma is. Ninivének – a Világnak – nincs sok hátra, ha életén nem változtat. Csak 40 nap. Józanésszel kalkulálható, nagyon rövid idő. Még sincs esze ágában sem változtatni.

Ám a megmenekedés nem az embertől függ! Isten kegyelme: Isten kegyelme! És ez a Babits-verzió többlete.

(Filológiai megjegyzés: Babits – szemben a korábbi szerzővel – a teljes Szentírást ismerte. És értette. Versét halálos ágyán – mielőtt ama Cethal elnyelte volna – írta.)

PÁL EGYIK ELIGAZÍTÁSÁHOZ

A hitben erőtelent fogadjátok be, nem ítélgtevén vélekedéseit. Némely ember azt hiszi, hogy mindent megehetnek; a hitben erőtelen pedig zöldséget eszik. A ki eszik, ne vesse meg azt, a ki nem eszik; és a ki nem eszik, ne kárhoztassa azt, a ki eszik. Mert az Isten befogadta őt. Te kicsoda vagy, hogy kárhoztatod a más szolgáját? Az ő tulajdon urának áll vagy esik. De meg fog állani, mert az Úr által képes, hogy megálljon. Emez az egyik napot különbnek tartja a másikkal: amaz pedig minden napot egyformának tart. Ki-ki a maga értelmé felől legyen meggyőződve. A ki ügyel a napra, az Úrért ügyel: és a ki nem ügyel a napra, az Úrért nem ügyel. A ki eszik, az Úrért eszik, mert hálákat ad az Istennek: és a ki nem eszik, az Úrért nem eszik, és hálákat ad az Istennek. Mert közülünk senki sem él önmagának, és senki sem hal önmagának: Mert ha élünk, az Úrnak élünk; ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Azért akár éljünk, akár haljunk,

az Úrúi vagyunk. Mert azért halt meg és támadott fel és elevenedett meg Krisztus, hogy mind holtakon mind élőkön uralkodjék.

Rom. 14,1-9

Az Isten lélek. Kapcsolatunk Vele lelki. Az Isten Igazság. Kapcsolatunk igazságon keresztüli. A Lelki térből, az Igazság teréből semmiféle konkrét magatartás-szabály nem dedukálható az egyéni emberi élet konkrét terére. „Ortogonalis” terekről van szó.

De vigyázat! A Kapcsolatnak kell, legyen „vetülete” a befoglaló közösségek életére! A „kapcsolt” élet: csak közösség éltető élet lehet! Tehát magatartásunk – konkrét életünk konkrét vitele – ki kell adja a befoglaló közösségek javának szolgálatát összességében.

A GAZDAG IFJÚ TÖRTÉNETÉHEZ

És ímé hozzá jövéen egy ember, monda néki: Jó mester, mi jót cselekedjem, hogy örök életet nyerjek? Ő pedig monda néki: Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó, csak egy, az Isten. Ha pedig be akarsz menni az életre, tartsd meg a parancsolatokat. Mondta néki: Melyeket? Jézus pedig monda: Ezeket: Ne ölj; ne paráználkodjál; ne lopj; hamis tanubizonytságot ne tégy; Tiszteld atyádat és anyádat; és: Szeresd felebarátodat, mint te magadat. Mondta néki az ifjú: Mindezeket megtartottam ifjúságomtól fogva; mi fogyatkozás van még bennem? Mondta néki Jézus: Ha tökéletes

akarsz lenni, eredj, add el vagyonodat, és oszd ki a szegényeknek; és kincsed lesz mennyben; és jer és kövess engem. Az ifjú pedig e beszédet hallván, elméne megszorodva; mert sok jószága vala. Jézus pedig monda az ő tanítványainak: Bizony mondom néktek, hogy a gazdag nehezen megy be a mennyeknek országába. Ismét mondom pedig néktek: Könnyebb a tevének a tű fokán átmenni, hogynem a gazdagnak az Isten országába bejutni.

Mt. 19:16-24

Itt a vagyon a világ visszahúzó erőit szemlélteti, amik fogva tartanak bennünket, mint a gravitáció. Ezek nagyon különbözők lehetnek. Még akár teológiai kényszerképzetek is. A Mester tulajdonképpen azt mondja a gazdag ifjúnak (és most nekünk): Merj szabad lenni! Merj önfeledten idealista lenni! Merj Ember lenni!

EGY SAMARITÁNUS FALU NEM FOGADTA BE
A MESTERT ÉS TANÍTVÁNYIT

És követeket küldé az ő orczája előtt; és azok elmenvén, bemenének egy samaritánus faluba, hogy néki szállást készítsenek. De nem fogadák be őt, mivelhogy ő Jeruzsálemben megy vala. Mikor pedig ezt látták az ő tanítványai, Jakab és János, mondának: Uram, akarod-é, hogy mondjuk, hogy tűz szálljon alá az égből, és emészsze meg ezeket, mint Illyés is cselekedett? De Jézus megfordulván, megdorgálá őket, mondván: Nem tudjátok minémű lélek van ti bennetek:

Mert az embernek Fia nem azért jött, hogy elveszítse az emberek lelkét, hanem hogy megtartsa. Elmenének azért más faluba.

Lk. 9:52-56

„Nem tudjátok, hogy milyen lélek lakozik bennetek”.

Ti tudjátok? Mi tudjuk, hogy milyen lélek lakozik bennünk? Jézus e történettel kimondott ítélete szerint: gyáva lélek! A tanítványok, akik a valós világban nem tudnak helytállni, a virtuális világban próbálnak elégtételt szerezni. Képzletben kompenzálnak! (Mint akárhányszor mi is.) De még azt is, a Mester háta mögé bújva! (Miként mi is: elvek, ideológiák mögé bújva.) Gyávaság a köbön!

A gyávaság bűn. Sőt, azt hiszem: nagyon közeli rokona a lélek elleni bűnnek. Vigyázzunk tehát. „Én a bátorság lelkét adom nektek.” Eszerint forgolódjunk!

PÉLDÁZAT A GIRÁKRÓL

És mikor azok ezeket hallották, folytatá és monda egy példázatot, mivelhogy közel vala Jeruzsálemhez, és azok azt gondolák, hogy azonnal megjelenik az Isten országa. Monda azért: Egy nemes ember elméne messze tartományba, hogy országot vegyen magának, aztán visszatérjen. Előszó-lítván azért tíz szolgáját, ada nékik tíz gírát, és monda nékik: Kereskedjete, míg megjövök. Az ő alattvalói pedig gyűlölék őt, és követséget küldének utána, mondván: Nem akarjuk, hogy ő uralkodjék mi rajtunk. És lön, mikor meg-

jött az ország vétele után, parancsolá, hogy az ő szolgálait, a kiknek a pénzt adta, hívják ő hozzá, hogy megtudja, ki mint kereskedett. Eljöve pedig az első, mondván: Uram, a te gírád tíz gírát nyert. Ő pedig monda néki: Jól vagyon jó szolgálám; mivelhogy kevesen voltál hív, legyen birodalmad tíz városon. És jöve a második, mondván: Uram, a te gírád öt gírát nyert. Mondta pedig ennek is: Néked is legyen birodalmad öt városon. És jöve egy másik, mondván: Uram, imhol a te gírád, melyet egy keszkenőben eltéve tartottam; Mert félttem tőled, mivelhogy kemény ember vagy; elveszed a mit nem te tettél el, és aratod, a mit nem te vetettél. Mondta pedig annak: A te szádból ítéllek meg téged, gonosz szolga. Tudtad, hogy én kemény ember vagyok, ki elveszem, a mit nem én tettem el, és aratom, a mit nem én vetettem; Miért nem adtad azért az én pénzemet a pénzváltók asztalára, és én megjövén, kamatostól kaptam volna azt vissza? És az ott állóknak monda: Vegyétek el ettől a gírát, és adjátok annak, a kinek tíz gírája van. És mondának néki: Uram, tíz gírája van! És ő monda: Mert mondom néktek, hogy mindenkinek, a kinek van, adatik; a kinek pedig nincs, még a mije van is, elvétetik tőle.

Lk. 19:11-26

Akkor az emberek azt várták, hogy Isten országa hamarást eljövend. Erre mondta Jézus ezt a példázatot. Azt mondja vele:

Isten országa nem eljön, Isten országát nektek kell felépítenetek!

Ahhoz, hogy az ember, ember maradhasson, Isten or-

szágát kell mindvégig építenie. Negatív bizonyosság rá a kor, amelyben élünk.

NE AGGODALMASKODJATOK

Monda pedig az ő tanítványainak: Annakokáért mondom néktek, ne aggodalmaskodjatok a ti éltetek felől, mit egyetek; se a ti testetek felől, mibe öltözködjetek. Az élet több, hogynem az eledel, és a test, hogynem az öltözet. Tekintsétek meg a hollókat, hogy nem vetnek, sem nem aratnak; kiknek nincs tárházuk, sem csűrük; és az Isten eltartja őket: mennyivel drágábbak vagytok ti a madaraknál? Kicsoda pedig az közületek, a ki aggodalmaskodásával megnövelheti természetét egy arasszal? Annakokáért ha a mi legkisebb dolog, azt sem tehetitek, mit aggodalmaskodtok a többi felől? Tekintsétek meg a liliomokat, mimódon növekednek: nem fáradoznak és nem fonnak: de mondom néktek: Salamon minden ő dicsőségében sem öltözött úgy, mint ezek közül egy. Ha pedig a füvet, mely ma a mezőn van, és holnap kemenczébe vettetik, így ruházza az Isten; mennyivel inkább titeket, ti kicsinyhitűek! Ti se kérdezzétek, mit egyetek vagy mit igyatok; és ne kételkedjete. Mert mind ezeket a világi pogányok kérdezik; a ti Atyátok pedig tudja, hogy néktek szükségetek van ezekre. Csak keressétek az Isten országot, és ezek mind megadatnak néktek.

Lk. 12:22-31

Aggodalmaskodni tilos. Ezzel szemben Aggódni szabad.

Sőt, üdvösségünket egyenesen „félelemmel és rettegéssel” kell végbevinnünk.

Van egy fontossági skála a nulladrendű materiális dolgoktól az „egy szükséges” lelkiig. Le ne ragadjon életünk a materiális piszlicsáréságoknál.

A DÁVID FIA VAGY-É?

Monda pedig nékik: Mimódon mondják, hogy a Krisztus Dávidnak ^a? Holott maga Dávid mondja a zsoltárok könyvében: Monda az Úr az én Uramnak, ülj az én jobbkezem felől, Míglen vetem a te ellenségeidet a te lábaid alá számolyul. Dávid azért Urának mondja őt, mimódon ^a tehát néki? És az egész nép hallására monda az ő tanítványainak: Oltalmaztatók meg magatokat az írástudóktól, kik hosszú köntösökben akarnak járni, és szeretik a piaczkon való köszöntéseket, és a gyülekezetekben az első ülést, és a lakomákon a főhelyeket; Kik az özvegyeknek házáat felemésztik, és színből hosszan imádkoznak; ezek súlyosabb ítélet alá esnek.

Lk. 20: 41-47

Röviden összefoglalva Jézus ezzel azt mondta a farizeusoknak: „Én vagyok az Isten. És nincs közöm hozzátok.” Nekünk is ezt mondja most: „Én vagyok az Isten.” De hogyan folytatja?! ... Nem teremtettünk-e mi is magunknak saját külön istent, aki viszonzásul minket tekint kiválasztottjainak? ... Tehát, hogyan folytatná?

A DÁVID ÉS BETSABÉ – URIÁS HALÁLA SZAKASZHOZ (SAMUEL II.
11:1-27)

„Hol zsarnokság van, ott mindenki szem a láncban” írta Illyés Gyula 1953-ban. Ez a bûnre éppúgy igaz: egy pillan-
tás a palota ablakából s máris megszámlálhatatlan szem-
bõl áll a bûn-lánc: cinkosoktól cselszövõkõn át orgyilkoso-
kig. A bûn hatalma egész kétségbeejtõ!

A bûn hatalma a kiválasztottak felett, mi felettünk! Itt
most arról lenne érdemes elgondolkodnunk, hogy csak
ma, eddig az óráig, hány bûn-lánc szeme voltunk. Hányféle
módon hagytuk vagy járultunk aktívan hozzá, hogy a világ
folyása folyjék tovább istentelen medrében. Mert ez a bûn
lényege: részt venni egy istentelen világ fenntartásában.

És az Isten megszégyeníti bennünket, tükröt tart elénk:
egy nem kiválasztottat, egy hitteust, aki úgy viselkedik,
ahogyan nekünk kellene. Merjünk belenézni ezekbe a tük-
rökbe! Lássuk példának a nem hívõ szomszédot, aki élet-
helyzetekben különb nálunk!

A TANÍTVÁNYOK VETÉLKEDÉSÉHEZ

*Támada pedig köztük versengés is, hogy ki tekinthetõ
köztük nagyobbnak. Ő pedig monda nékik: A pogányokon*

uralkodnak az ő királyaik, és a kiknek azokon hatalmuk van, jóltévőknek hívatnak. De ti nem úgy: hanem a ki legnagyobb köztetek, olyan legyen, mint a ki legkisebb; és a ki fő, mint a ki szolgál.

Lk. 22: 24–26.

A Nobel-díjas Konrád Lorenz szerint a társas életet élő állatok (pl. egy barom^audvar) együttélése hierarchikus. „Beszélgetéseik” jószerével pozíció sorrendjüket rögzítik: „Én vagyok az első”, „Csípek, ha nem ismered el a helyemet”, stb. Azt hiszem, sokszor lehetne lefordítani munkahelyi vagy más valamilyen közösség beszélgetését is – folyjék a szó bármiről – erre az egyszerű „pozicionáló nyelvre”. Mert az emberi társadalom is hierarchikus. Az ókori oly annyira, hogy a piramis csúcsán álló (a római császár, vagy az egyiptomi fáraó pl.) istennek számított, a legalul lévőt pedig esetleg olcsóbban lehetett a piacon megvenni, mint egy lovat. És ebben a miliőben folyik a tanítványok burkolatlan versengése.

Krisztus pedig kijelenti: az én országom nem hierarchikus, az én országomban nincs kicsi és nagy: itt mindenki egyenlő. (Lehet ezt költőiebben kifejezni annál, hogy aki a legnagyobb akar lenni, legyen szolgája a legkisebbnek? Vagy annál, hogy aki leereszkedik egy kisgyermekhez valójában Krisztushoz emelkedik fel?) Ez egy egészen másféle építkezés. Ebben nincs – mert értelmetlen – pozíció védelem, lehet teljes erővel a tartalomnak élni.

Még egy mondat, lévén reformáció ünnepe holnap. Világ-csodák népe vagyunk. Az elhallgatott vagy éppen leta-

gadott világ-csodák népe. Mert nem csoda-e az is, ahogy a reformáció népe lettünk egyetlen szempillantás alatt, az 1540-es évek közepén? Talán közrejátszhatott benne egyenlőség szeretetünk is, az, hogy mellérendelt viszonylatokban érezzük jól magunkat – és nem alá-fölé rendeltékben – ahogyan ezt Karácsony Sándor nyelvünk szerkezetéből is ki tudta mutatni.

ILLÉS MEGGYÓGYÍTJA A GAZDAASSZONY GYERMEKÉT

És lőn ezek után, hogy megbetegedék a ház gazdasszonyának^a, és az ő betegsége felette nagy vala, annyira, hogy már a lélekezete is elállott. Monda azért Illésnek: Mit vétettem ellened, Istennek embere? Azért jöttél hozzám, hogy eszembe juttassad álnokságomat, és megöljed az én^aamat? És monda néki: Add ide a te^aadat. És ő elvevé azt az ő kebeléről, és felvivé a felházba, a melyben ő lakik vala, és az ő ágyára fekteté. Akkor kiálta az Úrhoz, és monda: Én Uram, Istenem, nyomorúságot hozol erre az özvegyre is, a kinél én lakom, hogy az ő^aát megöld? És ráborult háromszor a gyermekre, és felkiáltott az Úrhoz, mondván: Én Uram, Istenem, térítsd vissza e gyermek lelkét ő belé! És meghallgatta az Úr Illés szavát, és megtért a gyermekbe a lélek, és megélede. És felvén Illés a gyermeket, alávívé őt a felházból a házba, és adá őt az ő anyjának, és monda Illés: Lássad, él a te^aad! És monda az asszony Illésnek: Most tudtam meg, hogy te Isten embere vagy, és hogy az Úrnak beszéde a te ajkadon: igazság.

Kir. I. 17: 17-24

A történet arra tanít, hogy hogyan imádkozzunk: hogy merjük kérni a csodát. A hit merészség! Merjünk élő viszonyban lenni az Istennel! Merjünk perelni Vele! Ne mondjuk a végén, hogy „de legyen meg a Te akaratod”. Ne értsük félre, csupán azt mondom: ne kegyeskedjünk, ne álszenteskedjünk! Az Isten nem tart arra igényt, hogy kibúvókat keressünk Neki, hogy előre felmentsük, hogy nem

cselekszik, hogy magyarázgassuk, mit miért tesz vagy, nem tesz. (Ezzel ugyanis csak hitetlenségünket bizonyítjuk.) Isten arra tart igényt, hogy e történetbeli egyenességgel viszonyuljunk hozzá! Hagy áradhasson belénk az a lelkielő Tőle, amivel istenesíteni tudjuk környezetünk istentelen világát (vagy az írás szavaival: hogy az ő dicsőségére élhessünk). Mert ez a lelki megerősítettetés az igazi csoda és az ima igazi hatása!

PÉLDÁZAT A GONOSZ SZŐLŐMUNKÁSOKRÓL

Más példázatot halljatok: Vala egy házigazda, a ki szőlőt plántála, és azt gyepűvel körülvevé, sajtót ása le benne, és tornyot építe, és kiadá azt munkásoknak, és elutazék. Mikor pedig a gyümölcs ideje elérkezett vala, elküldé szolgálait a munkásokhoz, hogy vegyék át az ő gyümölcsét. És a munkások megfogván az ő szolgálait, az egyiket megverék, a másikat megölék, a harmadikat pedig megkövezék. Ismét küldé más szolgálakat, többet mint előbb; és azokkal is úgy cselekedének. Utoljára pedig elküldé azokhoz a maga ^aát, ezt mondván: A ^aamat meg fogják becsülni. De a munkások meglátván a ^aút, mondanak magok közt: Ez az örökös; jertek, öljük meg őt, és foglaljuk el az ő örökségét. És megfogván őt, kiveték a szőlőn kívül és megölék. Mikor azért megjő a szőlőnek ura, mit cselekszik ezekkel a munkásokkal? Mondának néki: Mint gonoszokat gonoszul elveszti őket; a szőlőt pedig kiadja más munkásoknak, a kik beadják majd néki a gyümölcsöt annak idejében. Monda nékik Jézus: Sohasem

olvastatók-é az írásokban: A mely követ az építők megvetettek, az lett a szegletnek feje; az Úrtól lett ez, és csodálatos a mi szemeink előtt. Annakokáért mondom néktek, hogy elvették töletek az Istennek országa, és oly népnek adatik, a mely megtermi annak gyümölcsét. És a ki e köre esik, szétzúzatik; a kire pedig ez esik reá, szétmorzsolja azt. És a főpapok és farizeusok hallván az ő példázatait, megértették, hogy róluk szól. És mikor meg akarák őt fogni, megfélemlének a sokaságtól, mivelhogy úgy tartják vala őt mint prófétát.

Mt. 21:33-46

Izrael Háza képtelennek bizonyult a jézusi paradigma váltásra. A farizeusi gondolkodás vasbeton keménységgel állt ellen tanításának, annyira, hogy a nyílt beszédet el se tűrte volna. Ezért próbálkozik Jézus példázatokkal. Ezeket végighallgatják, ezek közvetlenül nem támadhatóak, mégis mindenki azonnal érti miről van szó. Ez a parabola Izrael népének végső kudarccal záródó üdvtörténetét szimbolizálja. De mi az üzenete számunkra, itt és most?

Nem tudok szabadulni attól a gondolattól, hogy bennünket *kollektív felelősségünkre* akar ébreszteni. A szőlőmunkások kollektív felelősséggel tartoznak a Gazdának! Együtt művelhették a kertet és együtt is kell távozniuk. Az a minősítés, amit kollektívánk (egyházunk, nemzetünk) kap saját magunk minősítése is. Közösségünkkel együtt bukunk, ha még oly kiválóak vagyunk is egyénileg. A köz üdvéért mindent meg kellene tennünk. Teszünk érte valamit is?

Ti azért mit gondoltok, mit tesz a Gazda, ha visszajön ezekkel a szőlőmunkásokkal? „Mit tesz – velünk?”

A NYELVEKEN SZÓLÁSRÓL

És mikor a pünkösöd napja eljött, mindnyájan egyakarattal együtt valának. És lőn nagy hirtelenséggel az égből mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése, és eltélt az egész házat, a hol ülnek vala. És megjelentek előttük kettős tüzes nyelvek és üle mindenikre azok közül. És megtelének mindnyájan Szent Lélekkel, és kezdének szólni más nyelveken, a mint a Lélek adta nékik szólniok. Lakoznak vala pedig Jeruzsálemben zsidók, istenfélő fér²ak, minden nép közül, melyek az ég alatt vannak. Minekutána pedig ez a zúgás lőn, egybegyűle a sokaság és megzavarodék, mivelhogy mindegyik a maga nyelvén hallá őket szólni. Álmétkodnak pedig mindnyájan és csodálkoznak vala, mondván egymásnak: Nemde nem Galileusok-é ezek mindnyájan, a kik szólnak? Mimódon halljuk hát őket, kiki közülünk a saját nyelvén, a melyben születünk? Párthusok és médek és elámiták, és kik lakozunk Mesopotámiában, Júdeában és Kappadóciában, Pontusban és Ázsiában, Frigiában és Pam³áliában, Égyiptomban és Libiának tartományiban, mely Cziréne mellett van, és a római jövevények, mind zsidók, mind prozelitusok, Krétaiak és arabok, halljuk a mint szólják a mi nyelvünkön az Istennek nagyságos dolgait. Álmétkodnak vala pedig mindnyájan és zavarban valának, egymásnak ezt mondván: Vajjon mi akar ez lennie? Mások pedig csúfolódva mondának: Édes bortól

részegedtek meg. Péter azonban előállván a tizenegygyel, felemelé szavát, és szóla nékik: Zsidó fér^aak és mindnyájan, kik lakoztok Jeruzsálemben, legyen ez néktek tudtotokra, és vegyétek füleitekbe az én beszédimet! Mert nem részegek ezek, a mint ti állítjátok; hiszen a napnak harmadik órája van; Hanem ez az, a mi megmondatotott Jóel prófétától: És léssen az utolsó napokban, ezt mondja az Isten, kitöltök az én Lelkemből minden testre: és prófétálnak a ti ^aaitok és leányaitok, és a ti ifjaitok látásokat látnak, és a ti véneitek álmokat álmodnak.

Ap.csel. 2: 1-17

Valahányszor ez a kérdés előjön érezhetően kényelmetlenül érezzük magunkat. Próbáljuk most egyszer s mindenkorra lezárni. Vallásosságunknak, hitünknek alapja az isten-élmény, a mélyen átélt isten-élmény. A rajongók, jó esetben, ezt tárják a világ elé, amikor nyelveken szólnak. Mi, kálvinisták, erre – a legnagyobb költők által is alig kifejezhető isten-élményre – a Tanítás felfogását, megértését építjük, mintegy életünkkel asszimiláljuk. És ennek az életnek a gyümölcsei azok, amiket láthat a külvilág.

Az isten-élmény kiharsogása haszontalan (de ellentétes is nép-karakterünkkel), az írás-értés önmagában: pengő cimbalom. Éld át az élményt magadban, értsd életeddé a Tanítást és élet-gyümölcseidet tárd a külvilág elé.

A KENYÉRSZAPORÍTÁS CSODÁJÁHOZ

És mikor ezt meghallotta Jézus, elméne onnét hajón egy puszta helyre egyedül. A sokaság pedig ezt hallva, gyalog követé őt a városokból. És kimenvén Jézus, láta nagy sokaságot, és megszáná őket, és azoknak betegeit meggyógyítá. Mikor pedig estveledék, hozzá menének az ő tanítványai, mondván: Puszta hely ez, és az idő már elmúlt; bocsásd el a sokaságot, hogy menjenek el a falvakba és vegyenek magoknak eleséget. Jézus pedig monda nékik: Nem szükség elmenniök; adjatok nékik ti enniök. Azok pedig mondanak néki: Nincsen itt, csupán öt kenyერünk és két halunk. Ő pedig monda: Hozzátok azokat ide hozzám. És mikor megparancsolá a sokaságnak, hogy üljenek le a fűre, vevé az öt kenyeret és két halat, és szemeit az égre emelvén, hálaát ada; és megszegvén a kenyereket, adá a tanítványoknak, a tanítványok pedig a sokaságnak. És mindnyájan evének, és megelégedének; és felszedék a maradék darabokat, tizenkét teli kosárral. A kik pedig ettek vala, mintegy ötezeren valának fér^aak, asszonyokon és gyermekeken kívül.

Mt. 14:13-21

Ha egy mondatban kellene összefoglalnom a történetet, azt mondanám, hogy lelkileg jóllakatott sokezres sokaságnak testileg elég öt kenyér és két hal. Vagyis a materiális szükségletek szinte semmik a lelki szükségletek mellett. Nem csodálatos? És mennyire igaz fordítva is: benne élünk egy világban, amiből úgyszólván hiányzik minden lelkiség, minden szellemiség és ezért az anyagi javak sem-

milyen mennyisége nem elég neki. A civilizáció lelkileg elsodorva javainak tengerébe fullad.

Az ember döntően lelki lény. Ha nem hiányzik neki ama „egy szükséges dolog”: mindene megvan.

A HÁBORGÓ TENGER LECSENDESÍTÉSE

Elbocsátván azért a sokaságot, elvivék őt, úgy a mint a hajóban vala; de más hajók is valának vele. Akkor nagy szélvihar támadta, a hullámok pedig becsapnak vala a hajóba, annyira, hogy már-már megtelék. Ő pedig a hajó hátulsó részében a fejaljon aluszik vala. És fölkelték őt és mondának néki: Mester, nem törődöl vele, hogy elveszünk? És felkelvén megdorgálá a szelet, és monda a tengernek: Hallgass, némulj el! És elállt a szél, és lön nagy csendesség. És monda nékik: Miért vagytok ily félénkek? Hogy van, hogy nincsen hitetek? És megfélemlének nagy félelemmel, és ezt mondják vala egymásnak: Kicsoda hát ez, hogy mind a szél, mind a tenger engednek néki?

Mk. 4:36-41

Nincs közhelyebb közhely az „élet tengerénél”, melyen életünk sajkája úszik. De ide találó. Szeretjük a halbő, csendes vizeket, ahonnan látszik a part is. És jó pogány módra, minden praktikával az égi hatalmakat is igyekszünk halászatásainkba beállítani. És aztán jön a vihar és a sajka – legyen bár Titanic méretű – elsüllyed és hajósok csontjai elkeverednek a tenger fenekén a bálnák csontjai-

val és a csigaházakkal. És ehhez a típusú hajózáshoz semmit nem üzen ez az Ige.

Ez tudniillik azoknak a hajósoknak üzenet, akik bárkájukban Krisztust viszik, akik bárkájukban az Istent viszik, a Gondolatot, az Eszmét, egyszerűen akik küldetésben járnak. És ezeknek azt mondja: ti ne aggodalmaskodjatok, és semmitől ne féljete. Mert a világ háborgása nektek nem árthat. Nem, mert a ti életek kívül van az ő hatáskörén. Ti engem visztek. S ezért új élet-minőségetek van: ha fog is a golyó és a kard éle továbbra is: semmit nem árthat már nektek.

Mi a hajósok melyik táborához tartozunk?

NE LEGYETEK OLYANOK, MINT A FARIZEUSOK

Ő pedig monda nékik az ő tanításában: Őrizkedjete az írástudóktól, a kik örömet járnak hosszú köntösökben és szeretik a piacokon való köszöntéseket. És a gyülekezetekben az előlüléseket, és a lakomákon a főhelyeket: A kik az özvegyeknek házat fölemésztik és színből hosszan imádkoznak: ezek súlyosabb ítélet alá esnek. És leülvén Jézus a templomperselynek átellenében, nézi vala, hogy a sokaság miként vet pénzt a perselybe. Sok gazdag pedig sokat vet vala abba. És egy szegény özvegy asszony is odajövé, két^allért, azaz egy negyed pénzt vete bele. Akkor előszólván tanítványait, monda nékik: Bizony mondom néktek, hogy ez a szegény özvegy asszony többet vetett, hogynem mind a többi, a kik a perselybe vetettek vala. Mert azok mindnyá-

jan az ő fölöslegükből vetének; ez pedig az ő szegénységéből, a mije csak volt, mind beveté, az ő egész vagyonát.

Mk. 12:38-44

Miről van itt szó mindkét esetben? A tartalom és a forma elválaszthatatlan egységéről, a tartalom elsődlegességéről. Arról, hogy a hivatalt a közösség javára vagy a magunk hasznára visszük-e. Ha a közösség javára: dukál a hosszú tóga, benne ugyanis a közösség iránti tisztelet és a közösség méltósága fejeződik ki. Csak akkor visszatetsző, ha a saját javunkra visszük a hivatalt, töltjük be a tisztséget. Ha a forma mögött nincs tartalom. Ugyanígy az első helyre való ülésnél is. A méltó üljön méltó helyre, mert ez méltó a közösség méltóságához is.

Méltó pedig hivattal (és minden mással) az, aki a közösség javára él szívvel-lélelkel.

Ez a szívvel-lélelkel a közösség javára – az Isten javára – való élés van kiábrázolva a szegény asszony két ^allérjével is. (A feleslegéből adó gazdag csak bebiztosítja magát a fentiek felől is.)

DÁVID ÉS GÓLIÁTH TÖRTÉNETE

Nem a győzelem a csoda, hanem a kiállítás. A természetes, magától értetődő kiállítás Istenért, népért, hazáért. Ez a csoda. Ha egyén teszi, vagy ha egy egész nép teszi. Miként tette a magyar '56-ban vagy '48-ban. Hazáért, Szabadságért, Függetlenségért.

A győzelem csak ráadás. Lényegét nem érintő ráadás.

A kiállítás pillanatában, a csoda pillanatában, Isten maga lép be közvetlenül a történelembe és igazít valamit a kerek forgásán újabb századokra. Illusztrációként olvassuk el Ernesto Pinto „Akiket a holnap megkoszorúz” című versét, mely Krisztus boldog mondásainak parafrázisa:

Áldottak az özvegyek,
kik a holt apák puskaáját a ^aak kezébe adták,
a műhelyekben helyükre álltak és a mezőkre mentek.
Az ósdi tűzhely általuk parázslík fel újra,
s a ^aatal búza beérik az olajfák árnya mellett.

Áldottak a gyerekek,
kik bűgőcsigáik sarokba téve rohantak tankok ellen,
s utolsó sóhajukkal anyjukat hívták és a hazát.
Általul szállnak vissza a lepkék, s ragyog a lég,
s víg nevetés fecskéi ébresztgetik a rét virágát.

Áldottak a lányok,
kik megőrizték ajkuk mézét és lilium ragyogásuk
mikor vad tűzzel feljűk lobbantak a barbár vágvak.
Általuk jönnek újra csendesen szerelmes párok,
s a délután boldogan húz fölűk hosszú árnyat.

Áldottak a diákok,
kik zsongó iskolákból az utcára rohantak
zsebűkben történyre cserélve át a ceruzát.
A madarak általuk hozzák vissza a napok virágát,

a nyíló körtefákon meg a tavasz fehér ruhát kap.

Áldottak a munkások,
kik testükkel harcolták meg az utca harcát,
és az ismeretlen szabadságot a porból kiáltva hívták.
Értük a gyárkémények oltárán új zsoltárok fakadnak
és a házak ablakán, mint a Nap süt be az igazság.

Áldottak a kivégzettek,
akik, mert hitüket megvallották, a falhoz rogytak,
s a halált választották lélek-mardosó élet helyett.
Holnap általuk nyílnak félelem nélküli szóra a szájak,
s a határsorompókon át egymásba fonódnak a kezek.

Áldottak az öregek,
kik merészebbek és bátrabbak voltak a ^aataloknál
géppisztolyok ellen mellük falát emelve.
Átaluk őrizhetik majd nagyapák az unokákat
olcsó pipájuk kékesen szálló füstjén merengve.

Áldott légy Budapest,
lerombolt falaiddal és megcsonkított szobraiddal,
széttört hídjaiddal és földre sulytott tornyaiddal.

Áldott légy Budapest,
gyászodban, megkínzátásodban, szivárgó sebeidben,
mert csorgó véred lemossa földünk gyalázatát
és halottaid nyomában biztos lábbal indul a szabadság.

PÉTER HÁROMSZORI ÁRULÁSA

Akkor monda nékik Jézus: Mindnyájan ezen az éjszakán megbotránkoztok én bennem. Mert meg van írva: Megve-rem a pásztort, és elszélednek a nyájnak juhai. De föltáma-dásom után elöttetek megyek majd Galileába. Péter pedig felelvén, monda néki: Ha mindnyájan megbotránkoznak is te benned, én soha meg nem botránkozom. Monda néki Jé-zus: Bizony mondom néked, ezen az éjszakán, mielőtt meg-szólal a kakas, háromszor megtagadsz engem. Monda néki Péter: Ha meg kell is veled halnom, meg nem tagadlak té-ged. Hasonlóképen szólnak vala a többi tanítványok is.

Mt. 26:31-35

Krisztust a tanítványok az erő oldaláról ismerték. Arról, hogy úr mindenek felett. Tenger és szél felett, betegség felett, halál felett. Minden és mindenek felett. Ha látszatra szolgálai forma is. Vitatkozni se tud Vele senki, és a hatalom is teljesen tehetetlen Vele szemben.

És akkor jön váratlanul a kereszthalál. Természetes, hogy összeomlanak. Ne kárhoztassuk Pétert! Aztán a fel-támadás után hirtelen megértik, hogy valójában, hogyan is működik „az erőtlenség által végbemenő” erő, hogy miért erősebb mindennél, miért lebírhatatlan. Miért több, mint a birodalom minden légiója együttvéve. Az ember mindig

újra és újra beleesik abba a csapdába, hogy erővel, „erő által végbemenő erővel” teremtsen új világot. Erről szól egész történelme, kivált a XX. század. De erről szól a ma is, a globális békefenntartás „amerikai” módra is.

Erővel nem váltható meg az ember, az emberiség.

Amikor Pétert könnyedén elmarasztaljuk, gondoljuk meg, nem de^acitesebb-e a mi magatartásunk és kereszténységünk? Avagy életre-halálra volnánk tanúi az Igazságnak, mi, akik mindenestül a feltámadás után élünk?

A GADARAI CSODA, KRISZTUS ELKÜLDÉSE

És a mikor eljutott vala a túlsó partra, a Gadarénusok tartományába, két ördögös ment eléje, a sírboltokból kijövé, igen kegyetlenek, annyira, hogy senki sem mer vala elmenni azon az úton. És ímé kiáltának mondván: Mi közünk te veled Jézus, Istennek ^a? Azért jöttél ide, hogy idő előtt meggyötörj minket? Tőlük távol pedig egy nagy disznónyáj legelészik vala. Az ördögök pedig kéri vala őt mondván: Ha kiűszesz minket, engedd meg nekünk, hogy ama disznónyájba mehessünk! És monda nekik: Menjetek. Azok pedig kimenvén, menének a disznónyájba: és ímé az egész disznónyáj a meredekről a tengerbe rohana, és oda vesze a vízben. A pásztorok pedig elfutának, és bemenvén a városba hírré adának mindent, azokat is, a mik az ördögösökkel történtek vala. És ímé az egész város kiméne Jézus elébe; és mi-helyt meglátták, kéri őt, hogy távozzék az ő határukából.

Mt. 8:28-34

Azt szokták mondani, hogy mára egyetlen faluvá vált a világ. Mi hozzátesszük: és a neve Gadara.

Gadara pedig gazdálkodik. Gazdálkodik annak rendje-módja szerint és nem szereti, ha valaki e ténykedésében zavarja. Most ugyan nem a régi jószágtartás járja, hanem a fájintós új piacsisztéma, ami még jobban átjárja az egész életet, mint az egykori. Átjárja és anyagiasítja, ördögösebb ördögöseihez még inkább szoktatja. Világ-Gadara ma gazdaságfüggőbb, mint egykor picurka Falu-Gadara volt. És kevésbé akar Isten-függővé válni, mint ama mákszemnyi régen. Ma vita folyik arról, eshetik-e egyáltalán szó az Unió alkotmánya preambulumban Európa keresztény voltáról csupán csak múltra utaló formában is? Nem istenesebb volt a régiek: „menj el a mi határunkból” elutasítása?

De, hova menjen ma Krisztus tanítványaival? (Egyáltalán: itt van még?)

KRISZTUS PILÁTUS ELŐTT

Monda nékik Pilátus: Mit cselekedjem hát Jézussal, a kit Krisztusnak hívnak? Mindnyájan mondának: Feszítsd meg! A helytartó pedig monda: Mert mi rosszat cselekedett? Azok pedig még inkább kiáltoznak vala, mondván: Feszítsd meg! Pilátus pedig látván, hogy semmi sem használ, hanem még nagyobb háborúság támad, vizet vévén, megmosá kezeit a sokaság előtt, mondván: Ártatlan vagyok ez igaz embernek vérétől; ti lássátok! És felevlén az egész

nép, monda: Az ő vére mi rajtunk és a mi magzatainkon.

Mt. 27:22-25

Pilátusnak csak „én mosom kezemet” -re futja, és Krisztusnak halnia kell. Ha nekünk is csak erre futja, ma is meghalnak a krisztusok. Aki nem áll aktívan, harcosan az Isten ügye mellett – az Igazság és ennek gyakorlati vetületei, a mindennapi igazságok mellett – az de facto aktívan ellene van, ellenük van, öltse bár a passzivitás legártatlanabb maszkját. „Aki nincs velem: ellenem van”. Vigyázat: vagy-vagy van.

És mit gondoltok (ez már a textus folytatásához szól) a passzivitással aktívan okozott Halál/halálok helyrehozhatók-e dísztemetéssel/dísztemetésekkel?

PÉLDÁZAT A SZŐLŐMUNKÁSOKRÓL

Mert hasonlatos a mennyeknek országa a gazdaemberhez, a ki jó reggel kiméne, hogy munkásokat fogadjon az ő szőlőjébe. Megszerződvén pedig a munkásokkal napi tíz pénzben, elküldé őket az ő szőlőjébe. És kimenvén három óra tájban, látá másokat, a kik hivalkodván a piacon álltak vala. És monda nékik: Menjetek el ti is a szőlőbe, és a mi igazságos, megadom néktek. Azok pedig elmenének. Hat és kilencz óra tájban ismét kimenvén, ugyanazon képen cselekedék. Tizenegy óra tájban is kimenvén, talála másokat, a kik hivalkodva állottak vala, és monda nékik: Miért álltok itt egész napon át, hivalkodván? Mondának néki: Mert senki sem foga-

dott meg minket. Monda nékik: Menjetek el ti is a szőlőbe, és a mi igazságos, megkapjátok. Mikor pedig beestveledék, monda a szőlőnek ura az ő vinczellérjének: Hívd elő a munkásokat, és add ki nékik a bért, az utolsóktól kezdve mind az elsőig. És jövén a tizenegyórások, fejenként tíz-tíz pénzt vőnek. Jövén azután az elsők, azt gondolják vala, hogy ők többet kapnak: de ők is tíz-tíz pénzt vőnek fejenként. A mint pedig fölvevék, zúgolódnak vala a házigazda ellen, Mondván: Azok az utolsók egyetlen óráig munkálkodtak és egyenlőkké tetted azokat velünk, a kik a napnak terhét és hőségét szenvedtük. Ő pedig felelvén, monda azok közül egynek: Barátom, nem cselekszem igazságtalanul veled; avagy nem tíz pénzben szerződteél-é meg velem? Vedd, a mi a tiéd, és menj el. Én pedig ennek az utolsóknak is annyit akarok adni, mint néked. Avagy nem szabad-é nékem a magaméval azt tennem, amit akarok? avagy a te szemed azért gonosz, mert én jó vagyok? Ekképen lesznek az utolsók elsők és az elsők utolsók; mert sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak.

Mt. 20, 1-16

A példázat Isten Országáról szól. Azt mondja róla, hogy az odatartozás szempontjából nem metrikus: nem lehet jobban vagy kevésbé jobban odatartozni, hanem csak benne lenni, vagy kívüle lenni.

A Szeretet Igazsága nem az ember patikamérlegen méricskelt igazsága. Ezért érezzük szörnyű igazságtalanságnak a szőlőmunkások bérezését és ezért értünk egyet zúgolódásukkal. Ám meggondolandó, hogy még patikamér-

leges igazságérzetünk szerint is, nem sokkal jobb-e értelmes munkával eltölteni a teljes napot, mintsem csak egy részét, a többit meg megalázó piactéri ácsorgással.

ISTVÁN MEGKÖVEZÉSE

Kemény nyakú és körülmetéletlen szívû és fülû emberek, ti mindenkor a Szent Léleknek ellene igyekeztek, mint atyáitok, ti azonképen. A próféták közül kit nem üldöztek a ti atyáitok? és megölték azokat, a kik eleve hirdették amaz Igaznak eljövetelét: kinek ti most árulóivá és gyilkosaivá lettetek; Kik a törvényt angyalok rendelésére vették, és nem tartottátok meg. Mikor pedig ezeket hallották, szívükben dühösködnek és fogaikat csikorgatják vala ő ellene. Mivel pedig teljes vala Szent Lélekkel, a mennybe függesztvén szemeit, látá Istennek dicsőségét, és Jézust állani az Istennek jobbjá felől, És monda: Ímé látom az egeket megnyilni, és az embernek Fiát az Isten jobbjá felől állani. Felkiáltván pedig nagy fenszóval, füleiket bédugák, és egyakarattal reá rohanának; És kiúzvén a városon kívül, megkövezék: a tanúbizonyosságok pedig felsőruháikat egy Saulus nevezetű ifjú lábaihoz rakták le. Megkövezék azért Istvánt, ki imádkozik és ezt mondja vala: Uram Jézus, vedd magadhoz az én lelke-met! Térdre esvén pedig, nagy fenszóval kiálta: Uram, ne tulajdonítsd nekik e bűnt! És ezt mondván, elaluvék.

Ap. csel. 7: 51-60

El lehet gondolkodni azon, hogy saját életünk a szereplők melyikéhez hasonlít leginkább (persze morális értelemben): A maradvány helytállóakéhoz, a futva helytállóakéhoz, vagy a becsületes ruhaőrzőkhöz (valamiből élni kell, ugyebár?) – hogy a negatívabb szereplőket ne is említsük.

Vigyázat: a Világ istentelenségéhez a sokféle „ártatlan ruhaőrzés” járul a legnagyobb résszel!

A történet minden szereplője – így vagy úgy – Isten ügyéhez kapcsolódik: kiemelt a csak érezhetően jelen lévő tömegből. Tehát életünk megítélésének legfontosabb szempontja, hogy Isten- (eszme, idea, igazság) vezérelt-e? Ha igen, akkor a Lélek átvihet a jó oldalra, ha pillanatnyilag a rosszon állanánk is, miként azt Saulus példázza.

Mennyi üzenet, mennyi indíttatás egy egyszerű elbeszélésben!

KORNÉLIUS TÖRTÉNETE

Vala pedig Cézáréában egy Kornélius nevű fér²ú, százados az úgynevezett itáliai seregből. Jámbor és istenfélő egész házanépével egybe, ki sok alamizsnát osztogat vala a népnek, és szüntelen könyörög vala Istennek. Ez látá látásban világosan, a napnak mintegy kilencededik órája körül, hogy az Istennek angyala beméne őhózzá, és monda néki: Kornélius! Ő pedig szemeit reá függesztve és megrémülve monda: Mi az, Uram? Az pedig monda néki: A te könyörgéseid és alamizsnáid felmentek Isten elébe emlékezetnek

okáért. Most azért küldj Joppéba embereket, és hivatd magadhoz Simont, ki neveztetik Péternek; Ő egy Simon nevű tímárnál van szálláson, kinek háza a tenger mellett van. Ő megmondja néked, mit kell cselekedned. A mint pedig elment az angyal, a ki Kornéliussal beszélt, szólíta kettőt az ő szolgálói közül, és egy kegyes vitézt azok közül, kik rendelkezésére állnak vala. És elmondván nekik mindent, elküldé őket Joppéba.

Ap.csel. 10:1-8

Csodálatos evangélium: a Kornéliusokhoz angyal küldetik! A jó embereknek útjuk van a szentek közösségébe. Angyal, Fény, Megvilágosodás!

AZ ELSŐ „ZSINAT”
(AP. CSEL. 15: 1–31.)

Az Apostolok cselekedeteiből sokat tanulhatunk egyházszervezési téren is. Itt most két dolgot is. Mindenek előtt azt, hogy szükség van az építkezés hierarchiájára. Vannak kérdések, amelyek gyülekezeti szinten nem oldhatóak meg. Kell Zsinat, kell Teológia.

Aztán azt is megtanulhatjuk, hogy miként kell döntést hoznia egy grémiumnak. Hátsógondolatok nélkül folyik a megbeszélés, nyílt, tiszta, világos érveléssel és teljes erőbedobással. Az Igazság kerestetik, az Isten kerestetik. És ha egy testület így hoz döntést, akkor döntése az Isten döntése (ekkor valóban „a nép szava az Isten szava”).

Ha egy megbeszélés hátsógondolatok, hátsószándékok, rejtett érdekek körmönfont, ravaszkodó, sok áttételes érvényesítési „játéka”, akkor a rezumé nem léphet ki a Halál zónájából. Ezért olyan de^acites a mi demokráciánk (jajj, mivé züllött maga a szó is).

Útravaló kon^armandusainknak

A Jézus-korabeli társadalom elfogadhatatlan volt. Nemcsak Jézus számára. Valamiképpen mindenki változást, szabadulást, szabadítót várt. Úgy, ahogy mi is változást és szabadulást várunk, mert a mi társadalmunk is elfogadhatatlan. Embernyomorító. Nem végletekig megnyomorította a hajléktalanok élete? Nem embertelenebb-e, mint mondjuk a Jézus korabeli rabszolgák élete?

De miért van az, hogy a közösségi lét, a társadalmi lét, ami egyébként alapfeltétele az emberi létezésnek ilyen embertyomorító tud lenni?

Oka az egyéni önzés, ami összegződik a társadalomban, összegződve jelenik meg az egyes ember felé, és deformálja az emberi életet. És nemcsak az alászorultak életét – a fentiek életét is – mert foglár és rab, ha nem is egyféle mó-

don, de csak ugyanannak a börtönnek a lakója.

Az önzés pedig a lét velejárója. Minden létező élete önmagára irányuló. Erre az alapelve van építve a teremtett világ, és kiválóan működik. Az „önzésből” eredő baj csak az emberrel, az emberi társadalommal jelenik meg. Minden más létező „társadalmában” a létezők teljesen ugyanazt a létminőséget élik meg. Egy veréb kolóniában minden veréb egyformán veréb életet él.

Visszatérve Jézus korára, Jézus tudja, hogy a bajok oka, a társadalom elfogadhatatlanságának oka nem Róma. Tegyük hozzá, hogy különösen az a Róma nem, ami máig ható szervezési technikával – jogrenddel – éppenséggel a társadalom megnyomorító hatásának minimalizálására törekedett –, ha mai szóval ki is zsákmányolta a provinciákat, és ha rabszolgatartó volt is. Jézus tudja, hogy az egyéni önzésből eredő baj társadalomszervezési technikával nem orvosolható.

Az egyén önzését kell megszüntetni. Az ember „biologikumával” adott önzést. Lehetséges-e ez?

Jézus válasza: igen. És tudja, hogy az embert ebbéli állapotából, eredendő bűnéből, – amiként arról a Biblia mítikus nyelven beszél – csak a vallás emelheti ki. Erre azonban a korabeli zsidó vallás alkalmatlan. Nem kiszabadítani akarja az embert önzéséből, hanem hidat épít rá. A mennyei világot is az ember önző világába húzza inkább. És ezzel szentesíti a státus quo-t, a közösségi lét egyént megnyomorító voltát.

Jézus ezért megújítja a vallást. Gyökeresen megreformálja. Tanítani kezd: Eddig azt mondták nektek, ... én pe-

dig azt mondom. Azt mondom, hogy az Isten Lélek és Igazság és akik őt imádják, szükség, hogy léleekben és igazságban imádják... Az Isten mindnyájunk Mennyei Atyja, imáitokban így szólítsátok ... Szeressétek az Istent és szeressétek egymást. És példázatokban hallgatói elé adja Isten országát, egy lehetséges másféle társadalmat, amit nem önző, nem önmagunkat, hanem Istent és egymást szerető emberek építenek fel.

A szeretet, mint az önzés tagadása. Szeretet, önmegtagadás, keresztfelvétel, Jézus-követés szinonim fogalmak.

Tanítványi közössége lesz az első új típusú közösség. Jézus életét adja a felismert Igazságáért, életével – kereszthalálával – pecsételi le és hitelesíti minden időkre tanítását. Tanítványai csak halála után értik meg teljességgel. Azt a megértést, azt az áttörést írja le a Biblia, úgy, hogy a Lélek tüzes nyelvei adták meg nekik a megvilágosodást. Ezután a tanítványok tanítványi közösségei – az első gyülekezetek – lesznek új típusú közösségek. Majd a tanítványok tanítványaié és kereszténnyé válik a világ pár évszázad alatt.

De ugorjunk a mába. A mai társadalom elfogadhatatlanságát sem a mai Róma okozza. És a mai Rómának hódoló budapesti negyedes-fejedelem. Még azt sem hiszem, hogy a hivatalos gazdaság^alozó^a, amely azt hirdeti, hogy a közjót a legjobban az szolgálja, ha mindenki mindent saját érdekében tesz, tehát ha önzését minél inkább kiéli.

A baj a kereszténységgel van. Kereszténységünkkel.

Azzal, hogy a Tanításról a hangsúly átkerült a Tanítás teológiai foglatára. Valljuk, hogy Isten úgy szerette a Vi-

lágot, hogy az Ő Egyszülött^aát adta érte, hogy aki hisz Őbenne el ne vesszen, hanem Örök élete legyen. És mi hiszünk. De természetesen éljük a magunk életét, mint mindenki más. A magunk önző életét. Sőt annak eredményességéhez, még mennyei erőket is be akarunk kapcsolni. Hiszünk és azt hisszük minden rendben van.

Semmi sincs rendben! Pál különös erővel^agyelmeztet: Ha akkora hited van, hogy hegyeket mozdíthatsz el vele, de szeretet nincs benned – nincs közöd Istenhez!

Az önzés észrevétlenül átjárta, sőt saját meghosszabbításává változtatta a keresztény vallást. Ezen kell segíteni Jézus tanításának központba állításával. És megértésével. És a megértők új közösségeinek létrehozásával.

Tudjuk meg, hogy ha nincs életünkben semmi, amiért életünket ne adnánk természetességgel, nincs közünk Istenhez. Addig be vagyunk zárva életünk biologikumába. Mert Isten szeretete és az ember szeretete éppen azt jelenti, hogy az Igazságért, és olyan ideákért, mint haza és szabadság életünket is adni tudjuk. Amint adni tudták azok az eleink, hitünk hősei, akiknek életéről kon^armáltják beszéltek az imént. És akiknek életében éppen ez a vonás volt a közös nevező.

Elvi tisztázás

1. Az Ige: Isten ihlető ereje. Címzettje az ember és a nép: az egyén és a közösség, egyidejűleg, elválaszthatatlanul és egyenlő hangsúllyal. Az Ige teszi Emberré az embert – olyanná, amilyenre Isten a teremtés hajnalán gondolt – és nemzetté, küldetéstudatos, historikus időben élő közösséggé a népet.

2. Az Egyház keret és közeg, amelyben és amelyen keresztül az Ige az emberhez és a néphez jut. Szakrális intézmény: a nemzettudat legelvontabb rétegének – a néplélekben testet öltött Léleknek – hagyományozására, megújítására.

3. Államot a nép saját identitása intézményes védelmére és nemzeti küldetése intézményes megvalósítására alkot. Hódító hatalom az államgépezetet kisajátíthatja és saját érdekében működtetheti.

4. Helyzetünk: A magyarság a II. Világháború után Szovjet, majd a Hideg Háború befejeztével – Európával együtt – a nemzetközi tőkétársaságok Egyesült Államok szignóját használó uralma alá került (globalizáltatott). Mindkét világhatalom saját ideológiáját (és a belőle fakadó társadalomszervezési gyakorlatot) kizárólagosként állítja, megkérdőjelezhetetlennek tételezi. Ezért kérlelhetetlenül vallás- és nemzetellenes – önmagunkra vonatkoztatva: keresztény- és magyarellenes – mind a marxizmus, mind a neoliberalizmus. „Szép új világunkban” a pénz lett minden mindenkiben. A pénz világhatalmával szemben az ember olyan kiszolgáltatott helyzetbe került, mint történelme során még soha.

5. Az idegen hatalom és az alávetett nép szereposztás-

nak megfelelően kétféle politika van: a hatalom illetve a nép (az ember) érdekében folytatott. A mai „demokráciában” a média, amely lényegében mindenestül az idegen pénz hatalom kezén van (mindenütt a világon), összemossa ezeket az oldalakat, minek folytán a hatalom a demokratikus közakaratképzés pártokon keresztül megvalósuló technikáját színházi díszletként képes működtetni, s mögüle saját akaratát érvényesíteni. A népi politika ilyenkor mozgalom formáját ölti (ami még akkor is mozgalom, ha „csúcsa” pártként is funkcionál).

6. Az Egyház beépítése akkor és most. Az idegen hatalom kiemelt ^agyelmet fordít a keresztyén egyházakra: küldetésük ellehetetlenítésére, „átprogramozásukra”. Igyekszik az egyházakat egyrészt befelé fordítani. Olyanná tenni, amely tagjai elé egyéni spirituális élmények misztikus átélését állítja, másrészt saját ideológiáját megkísérli velük keresztyénivé maszkírozni (gondoljunk akár a szovjet, akár a mai éra, szektásodó, világból kiszakított álközöség-gyülekezeteire, nemzetközisített, „szolgáló”, „másságtisztelő” egyházaira). Az eszközök változtak, a cél maradt. A szovjet uralom szuronnal is „dolgozhatott”. A mai: a teológia legelvontabb szféráinak a „mezei hívő” által érzékelhetetlen átállításával indít, majd a papképzésen és az egyház működtetésének „demokratizálásán” keresztül viszi tovább akaratát. Ha az egyház ezt az élet-halál harcot már nem is érzékeli: elesett, tökéletesen alkalmatlanná vált arra, hogy az Isten Élet-politikáját megvalósítsa.

7. Hisszük, hogy református egyházunkban még van életerő, hogy a Lélek nem hagyta el. Hisszük, hogy a ma-

gyar kálvinizmus újra maradéktalanul betöltheti szerepét a magyarság életében. Igen, betöltheti, ha a Lélek fényében látott Igazságért mindent áldozni képes lesz.

8. Mit kell evégből tennie?

Először: le kell zárni a múltat. Bűnvallással. Bűnvallással: mind az egyén, mind a közösség szintjén, lelkészeknek és világi vezetőknek egyaránt.

A szovjet múltat: „Tudtuk, hogy az Isten Lélek és Igazság és mégis alkut kötöttünk. Tudtuk, hogy imádni Őt nem lehet, csak lélekben és igazságban, és mi mégis alkut kötöttünk. Fogság hozatott ránk: nem beszéltünk róla. Fogságban tartatott a nép: nem hirdettük néki a szabadulást. Oh vétünk, oh igen nagy vétünk!”

És a neoliberalis közelmúltat: „Letöretett a vasbilincs, de a szabadulás órája nem jött el: új fogságba került a nép, a pénz fogságába. Mi pedig ujjongtunk és nem prófétáltunk. És nem mutattunk példát a világnak Egyházunk megújításával az Isten-arcú világ építésére. És még ma sem mondjuk ki – noha már mindenk tudják – hogy íme: csöbörből vödörbe kerültünk, hogy új fogságunk veszedelmesebb, mint a korábbi volt. Oh vétünk, oh igen nagy vétünk!

Másodszor: vallást kell tenni a jelenről (l. 4. pont). Ha ugyanis a láthatókon nem leszünk hitelesek, mi módon lehetnének azok a láthatatlanokon? És meg kell hirdetni az ellenállást életre-halálra a Pénz világhatalmával szemben az egyházi struktúra minden szintjén (egyháztag, gyülekezet, egyház). Az ellenállást: mert nem szolgálhatunk egyszerre Istennek és a Mammonnak. És életre-halálra: mert

az „erőtlenség által elvégződő erő” világteremtő képessége, lebíráhatatlansága abban áll, hogy életre-halálra állunk az Igazság mellé és életre-halálra tanúskodunk mellette. (Vigyázat! Kevesebb nem elég: hajszálnyival kevesebb elszántság mellett már a Mammon szekerét húzzuk.)

Harmadszor: politizálni kell. A II. világháború előtti Németh László vezette népi mozgalom magyar sors- és küldetés-látására rá kell ütni az egyház hitelesítő pecsétjét. Ez a mozgalom Balassi-tól Ady-ig minden magyar gondolatot magába szívott, és tovább épített; csakúgy, mint a kortárs Szabó Dezső és Móricz Zsigmond látását. Szintézist teremtett és jövőképet, ami ma aktuálisabb, mint egykor volt. Ez alkothatná az Egyház politikájának magyar nemzeti vonatkozását. Általános vonatkozását illetően pedig, felvállalhatjuk ökumenikus világszervezetünknek, az Egyházak Világtanácsának antiimperialista, antiglobalista, az emberi méltóságot védő politikáját.

9. Mit kell saját berkein belül tennie?

Először: A liberalizált teológiát vissza kell állítani a magyar kálvinizmus alapjaira. Mintául a két világháború közötti magyar teológiai gondolkodás veendő, kivált Sebestyén Jenő történelmi kálvinizmusa és egyházszervezése.

Másodsor: A „szocialista időszak” és a „rendszer váltás” sebtiben hozott egyházi törvényeit újra kell gondolni. Ajánlatos minél közelebb kerülni a háború előtti szabályozáshoz, legalábbis szándékaihoz és céljaihoz. Világi gondolkodók bevonása is szükségeltetne. Alkotmányozó új zsinatot!

Harmadszor: Egyházfegyelmet és tanfegyelmet kell

megkövetelni és betartani. Az egyházon belüli csoportosulások az egyház szétesésének veszélyét jelentik. Nyilvános hitvitákkal kell bebizonyítani, hogy csak érdekcsoportokról van szó. Ha kell, újra kell fogalmazni a konfessziót. Haglogatással, struccpolitikával csak növeljük a bajt. Tudós testületeinknek nem látjuk sok hasznát. (Erőtlen bibliafordítás, koncepciótlan „közös” énekeskönyv, folytonos, lényegtelennek tűnő – valójában „katolizáló” – liturgiai változtatások, stb.) Hitvalló népegyházat! Puritán kálvinizmust!

Kon^armandusainkhoz

Szeretettel köszöntjük kon^armandusainkat, immáron gyülekezetünk ifjú tagjait, néhány gondolattal röviden, parafrazálva a kánai mennyegző történetének üzenetét.

Kicsit elvontabban összegezve ez a történet arról szól, hogy valami még megvan, valami még megy, de hozzá a legszükségesebb már nincs, már elfogyott, csak isteni csoda pótolhatja, teremtheti meg újra. Csoda, ami azonban nem nélkülözheti az előzetes emberi erőfeszítést.

Mennyire hasonló helyzetben van maga az emberi élet, még folyik, de az Isten-hit, ami leglényegesebb tartalma,

nagyon megfogyott. A szolgálknak mindent meg kell tenniük, hogy Krisztus tanítását átadják, de ennél többet nem tehetnek. A szív meggyőződésévé, csontjainkba rekesztett tűzzé, csak az Isten teheti. S ha az Isten megcselekszi veletek ezt a csodát, akkor látni fogjátok mindig az Életet veszélyeztető megfogyatkozásokat, és cselekedtek majd odaadóan, csodaváró bátorsággal és érthetetlenül a kívülállók számára.

Szabadjon e helyen egy-egy mondattal nemzetünk és anyaszentegyházunk életére utalnom e vonatkozásban.

Még beszélhetünk magyar nemzetről, de a nemzetet akaró akarás igazán már nincs meg szívünkben. Ám a vizet hordani kell a kövedrekbe: azaz esetünkben pl. könyvet, tanszert patronált kárpátalji iskolánkba. Tudván tudjuk, hogy ez nem több annál, még akkor sem, ha sokan cselekszenek hasonlóan az országban, mintha cseppenként hordott vízzel akarnánk sivatagban kertet támasztani. Ám hittel hisszük, hogy a nagykegyelmű Úristen újra teremtheti mindnyájunk szívében a nemzeti lét akarását és azon keresztül nemzeti létünket.

Még van református egyházunk, még hívogatnak elektronikusan koppintgatott harangjai vasárnaponként, de nem fogyatkozott-e meg benne tragikusan a magyar kálvini igeértés? Az az igeértés, amely karaktert teremtett szerete e széles volt hazában: a kálomista magyarét. S megint: miénk a tanulás, az újra tanulás akarása és erőfeszítése és a szuverén, kegyelmes Istené a megértés csodájának nekünk ajándékozása.

És még egy mondat a szolgálak ^azetségéről (szándékosan

nem a hitvallásunkban sokszor megvallott reménységről beszélek): ez a ^azetség a legteljesebb emberi élet itt a földön, az az élet, amelyet az Isten a teremtés hajnalán gondolt el az ember számára. Az, amely nem mérhető gazdagsággal, de még az egészség kategóriájával sem, mert jóval ezek fölötti minőség. Tudjatok róla!

Ne vígy minket kísértésbe!

Az Egyházak Világtanácsa ezt a címet adta az egyik legutóbbi állásfoglalásának, amelyben a nemzetközi pénzüzetek politikáját – szorosabban véve a velük folytatott párbeszéd elkerülendő csapdahelyzeteit – elemzi. (A Világtanács elsődlegesen protestáns egyházakat összefogó, gen^a székhelyű szervezet. Tagegyházainak összlétszáma meghaladja a 400 milliót.)

Mielőtt ismertetnénk a cikket, melyet a Világtanács elektronikusan tett közzé november elején, röviden utalnunk kell két dologra.

Az egyik, világszervezetünk hitvallása (ugyanis a magyar protestáns egyházak is tagjai), miszerint az egyházak elsőrendű feladata a társadalmak radikális újra formálá-

sáért folyó küzdelemben részt venni, mivelhogy legjobban űk ismerik az Isten országáról szóló tanítást. Nem elég, ha csak alamizsnálnakodnak feleslegeikbűl, hanem egzisztenciális kockázatokot is vállalva kell küzdeniűk olyan társadalmi rendszerűrt, amelynek nem természetes velejárója a hajléktalan, a koldus, a drogos, a munkanélküli. Ha nem vállalják ezt a küzdelmet, akkor lényegűben Mammon már betagolta űket saját világrendjűbe, és az ű szekerűt húzzák akarva-akaratlanul.

űs következtesen ehhez a hitvalláshoz a Világtanács a leghatározottabban szembeszáll a jelen világrend politikai-gazdaságtani paradigmájával, mindenható ideológiájával: a neoliberalizmussal és a „globalizáció” amerikai világierodalmat építű politikájával.

Csak dióhéjban: Elveti azt a XIX. századi közgazdasági feltevűst, hogy a közjűt legeredműnyesebben az szolgálja, ha mindenki saját érdeket követve vetélkedik, versenyzik a másikkal egy őnszabályozű rendszer (a piac) keretűben. A gazdasági élet illetűn műkűdtetűse ugyanis élő társadalmi környezetet feltételez, amelyet ezzel éppen ellentűtes magatartásformák – az egyűttműködűs, a kölcsönűsség, a szolidaritás, egymás tiszteletbetartása (egyetlen szűval összefoglalva: a szeretet) – tarthatnak csak fent. (Elvben emiatt van szűksűg gyűkeresen új közgazdaságtani gondolkodásműdra, de – száz-százűtven év után – a régivel járű katasztrófális gyakorlati következműnyek is ez után kiáltanak.) Szembemegy a piac mindenhatűságot a társadalmi élet minden szférájára rájátszű neoliberalizmussal, ennek minden közössűget lerombolű hatása miatt. (Az em-

ber közösségi lény, alapvetően szüksége van a családtól a nemzetig terjedő közösségekre.) Meghirdeti, az „Évtized az erőszak leküzdésére 2000-2010” programot – nem utolsósorban az amerikai erőpolitikával szemben. Ennek keretében a 2002. év feladatának a „palesztinok ellen folytatott igazságtalan izraeli háború” megállítását jelöli meg. 2003-ban tiltakozik Irak katonai megszállása ellen. Stb.

A másik, amit előrebocsátunk az, hogy ebben az évben a Világtanács két alkalommal is leült tárgyalni a nemzetközi pénzrendszer meghatározó intézményeivel (a Világbankkal, a Valutaalappal és a Világkereskedelmi Szervezettel). Nem összeegyeztetni azt, ami összeegyeztethetetlen, hanem menteni a pillanatnyilag menthetőt, kibebíteni a politikájuk okozta társadalmi és természeti pusztulást, addig is, amíg abban gyökeres fordulatot nem tudunk kikényszeríteni. A második konzultáció után adták ki az alábbi cikket, előszámlálva (és megválaszolva) benne a pénzvilág leggyakoribb ellenérveit, az egyházi tárgyaló partnert „kísértésbe vinni”, csapdába terelni akaró gondolatokat, szirénhangokat. Azokat, amelyeket lózunggá tömörítve ezerszer is hallhatunk minden nap mindnyájan. Ezeket mutatjuk be alább, – következik tehát a cikk rövid kivonata.

LÉGY MINDIG A FŐÁRAMBAN!

Bár a pénzintézetek stílusa és hangneme a társadalmi mozgalmak erőteljes kritikája hatására sokat változott,

gondolkodásuk két meghatározó vonása – a piaci mechanizmus mindenhatóságába valamint a gazdasági növekedés fenntarthatóságába vetett hit – megmaradt, sőt erősödött.

A neoliberais ideológia normarendszere – a gazdaság szféráján túl – a politikában és a társadalmi életben is általánosan uralkodóvá vált, és túl azon, hogy mindenestül a tőkéstársaságok meg a pénzintézetek érdekeit szolgálja, világosan visszatükrözi ezek igényét magára az államhatalomra is, amire a lépten-nyomon használt kulcsszavak – „privatizáció”, „liberalizáció”, „deregularizáció” – egyértelműen utalnak.

Ez az ideológia a gazdaságtan törvényeit természettörvényeknek állítva be a tőkéstársaságokat és pénzintézeteket mintegy vallási rangra emeli, ahonnan szentesíthetik a társadalom kikényszerített, embertelen áldozatvállalását és a természeti környezet végzetes lepusztítását az egyedül üdvözítő gazdasági növekedés nevében.

Ha pedig valaki kritikával mer ehhez az új „piac-valláshoz” közeledni, azonnal megkapja, hogy maradi, hogy nem él a valóságban. És ez mindenkit arra késztet, hogy az árral ússzon, hogy a „széles utat” járja. Mi azonban ne tegyük! Leplezzük le az új „vallást”, maradjunk meg a „keskeny úton”!

NINCS MÁS ALTERNATÍVA!

Hirdetik krédóként az új vallás követői. És ez azért a

legveszélyesebb, legpusztítóbb szlogenek egyike, mert előre lefegyverzi a reménytelen szegénységben élőket, egyben erkölcsileg előre felmenti a Világbankot döntéseinek következményei alól.

És sajnos sokan, sok civil szervezet és sok egyház is, beveszi ezt a maszlagot és elfogadja a rendszert, mint kereket. Lemondanak a valódi alternatíva kereséséről, csupán a rendszer technikai részleteinek ^anomítására koncentrálnak.

Azoknak azonban, akik nem érzéketlenek a megnyomorítottak szenvedései iránt, a rendszert a maga teljességében kell elpusztítani. Elutasítani mindenképp előtt a Biblia Igazságának nevében, de elutasítani az ENSZ által 1966-ban deklarált Emberi Jogok nevében is.

HALADÁSELLENES VAGY?!

A gazdasági globalizáció haszonélvezői elismerik ugyan, hogy a helyzet ma súlyos, de úgy vélik, hogy ez átmeneti, és meggyőződésük, hogy a „boldog jövőbe” nincs más út, mint engedelmessé válni a szabad kereskedelem és a szabad tőkeáramlás törvényeinek, azaz azoknak a parancsolatoknak, amiket a Világkereskedelmi Szervezet, a Világbank és a Valutaalap fogalmaz meg. Engedelmeskedni minél odaadóbban, hogy minél hamarabb érjünk a célba, s mihamarabb láthassuk meg a fényt az alagút végén.

Ez a haladásba vetett hit csőlátása. A haladás-hit, mely a II. világháború után kapott különös erővel lábra: a déli

országokat – vezetőiket és értelmiségüket egyaránt – elkápráztatta Észak hallatlanul gyors gazdasági és tudományos fellendülése, és teljesen alábecsülték azt az árat, amit az északi rendszer átvételéért ^azetniük kellett. Ez az ár pedig – saját kulturális és környezeti adottságaik között működő (de működő!) – társadalmak szétzüllése, természeti környezetük kirablása, lepusztulása volt.

Ezért mi azt mondjuk, hogy az exportra bázisított gazdasági növekedésnél, a „haladásnál”, fontosabb az emberi létnek méltóságot adó igazságos közösségi lét fenntarthatósága. Mi, ezt állítjuk középpontba és e mellett állunk ki!

VERSENYEZZ!

A piacgazdaság működéséhez a legszükségesebbnek a „homo ökonomikus” a versenyt tartja. A versenyt, amit a lét alapállapotának, természettörvénynek tart. Szolidaritásnak, szeretetnek nem látja helyét a gazdasági életben. Az embert pusztán individuumnak (s nem közössége egy tagjának is), a másikban elsősorban ellenfelet látónak és materialistának tételezi.

A termelési folyamatban elsődleges szerephez jutott tőke pro^atszerző versenyképessége érdekében nemzetközi méretekben igyekeznek a munka költségeit minél alacsonyabb szintre szorítani, az embert is, a természetet is kíméletlenül kiszorolni.

Ezzel szemben a Szentírás a munka primátusát hirdeti. A munkáét, amelyben az Isten képére teremtett ember fe-

lelős magatartásának kell megnyilvánulnia társai és a természet iránt. Ezért mi az együttműködésre és a szolidaritásra helyezzük a súlyt.

PÉNZ HAJTJA A VILÁGOT!

És ahol nincs pénz, ott szegénység van. „Kölcsönünkkel mi csak a szegények helyzetén szeretnénk javítani!” A nemzetközi nagybankok és a tőkeerős államok propagandájukban ilyesféle mondatokkal színlelnek együttérzést a szegényekkel. Igazi céljukat, saját gazdasági növekedésüket, próbálják így „a szegénység felszámolására indított növekedésnek” beállítani és álcázni.

De a szegénységet nem pénzhiány okozza, és ezért pénzügyi eszközökkel nem is lehet felszámolni. (Ahol a nemzetközi pénzintézetek „segítsége” megjelenik, ott a szegénység csak fokozódik.) A szegénységet valójában az emberi jogok és a társadalmi igazságosság hiánya okozza.

A pénzes zsákot kezében tartó sohasem önzetlenül érdeklődik a szegény iránt, különösen nem, ha az felemeli fejét és szembenéz elnyomójával. És ez a kiállítás, ez a küzdelem az igazságért és az igaz békéért, amely az Isten országáról szóló evangélium központi mondanivalója, világosan kifejezi, hogy az élet nem redukálható gazdasági növekedésre, kivált olyanra nem, ami – mint azt a gyakorlat mutatja – csak a hatalmasok javát szolgálja.

MI IS AZ EGYENLŐSÉGÉRT VAGYUNK!

A nemzetközi pénzüzetek mindent megtesznek, hogy magukat kedvező színben tüntessék fel: beismerik olykor, hogy tévedtek, párbeszédre hívják az egyházakat stb. A tények ugyanakkor azt mutatják, hogy politikájuk, nemhogy nem csökkentené a távolságot a gazdag és a szegény között, hanem egyenesen növeli: a szegény népesség aránya, kiszolgáltatottsága, társadalmi szétesettsége, természeti környezetünk lepusztulása – éppen a pénzüzetek politikája következtében – rohamosan növekszik.

E miatt a nyilvánvaló kudarc miatt kényszerülnek arra, hogy nyelvezetükön változtassanak, hogy arról kezdjenek beszélni, hogy programjaikkal voltaképpen a szegények felemelését, az egyenlőséget, a fenntartható fejlődést és egyéb jól hangzó s minden kicsit is etikus közösség által vallott) célokat akarnak csak megvalósítani. De a tényeket a legemberbarátibb szóhasználattal sem lehet elfedni. A kudarc pedig teljességgel velejárója, elháríthatatlan egyenes következménye az uralkodó, megkérdőjelezhetetlen politikai-gazdasági modellnek.

Kimondjuk: ez a modell javíthatatlan. Alapvetően más-félére volna szükség. Olyanra, amely halálosan komolyan veszi az élet szent voltát. Olyanra, amely a helyi közösségekből (saját hagyományaikból és szükségleteikből) alulról felfelé haladva építi fel az országot, a régiót és a világot. Éppen fordítva, mint ahogy ma a globalizáló akarat működik.

Ébred-e ehhez a gyökeresen új építkezéshez megfelelő-

en elszánt politikai akarat a népekben? Bízunk benne! Bízunk akkor is, ha ma még, magát az alulról építkező közösségi akaratképzés (a sokat emlegetett participáció- elvet) is kisajátította és fedőapparátusként a maga javára működteti a demokratikusnak látszani akaró nemzetközi pénzhatalom.

MI IS MINDENKINEK A LEGJOBBAT AKARJUK!

A nemzetközi pénzintézetekben sok keresztény és más vallású hívő ember dolgozik, akár komoly beosztásban is. Nem vonjuk kétségbe tisztességüket. Bizonyára megvannak a maguk kételyei is saját munkájukkal szemben. Kritikánk mindenek előtt arra a politikára vonatkozik, amit intézményeik (Világbank, Valutaalap, stb.) képviselnek, és ami mindenestül az uralkodó közgazdaságtani paradigmát tükrözi.

Azonban fel kell tennünk a kérdést, hogy a kétely önmagában felmentheti-e erkölcsileg az egyént munkája, tettei következményei alól? Jelen esetben az alól, hogy munkájuk eredményeképpen egész országok degradálódnak olcsó nyersanyag- és munkaerőforrássá néhány nagyhatalmú gazdag nemzet számára. Mi azt mondjuk: semmiképpen sem! A pénzintézmények egyetlen felelősen gondolkodó munkatársa sem tehet úgy, mintha e helyzet valamiféle megváltoztathatatlan adottság volna, folyamánya egy szintén adott és megváltoztathatatlan közgazdaságtannak!

(Ezen a ponton az olvasónak el kell gondolkodnia azon, hogy saját keresztény tisztességgel ellátott állami vagy egyházi hivatala, nem a Mammon malmára hajtja-e szintűgy a vizet?)

BAJ A KORMÁNYOKKAL, A KORRUPCIÓVAL ÉS A HÁTRAHÚZÓ HAGYOMÁNYOKKAL VAN!

A pénzintézetek a kritikát általában azzal hártják el, hogy nem az ő programjuk rossz, hanem csak a megvalósítása. Gyenge a kormány, mértéktelen a korrupció, az emberek inkább élnek hagyományos kapcsolataikban semmint versengenének a piac rendje-módja szerint stb. Ha ezen változtatnának, ha komolyan vennék a kökeményen előírt makro-gazdasági mutatókat, csak idő kérdése lenne a pozitív eredmény.

Ezeket a nézeteket az északi államok is visszhangozzák. Az igazság azonban mégsem ez. A volt gyarmattartó országok nemrég felszabadított archívumaiból tudjuk, hogy hány valóban felelős népi kormányzat megalakulását és működtetését lehetlennítette el éppen az érdekelt nagyhatalom a helyi vezetők korrumpálásával és a közösségek élő kapcsolatrendszerének kiaknázásával saját gazdasági pozíciójuk erősítése érdekében. Tehát, nem a nem megfelelő társadalmi környezet által eltorzított piacokról, hanem a túl szabadon működő piaci erők által eltorzított társadalmakról lehetne (és kellene) inkább beszélni! Az elsődleges ok-okozati kapcsolat ugyanis ez!

EGYÜTT AKARUNK MŰKÖDNI AZ EGYHÁZAKKAL!

Amint fentebb említettünk a Világbankot, a Valutaalapot és a Nemzetközi Kereskedelmi Szervezetet a politikájukkal szemben egyre növekvő (heves tömegtüntetések formájában is megnyilvánuló) elégedetlenség készíti arra, hogy keressék a kapcsolatokat az egyházakkal, mint a civil társadalom legális képviselőivel. De erre készíti őket az is hogy a gazdasági globalizációnak nincs semmiféle legitimitása az emberiség vallásokban tükröződő hosszú távú memóriájában.

Mindezt tudniuk kell azoknak az egyházi vezetőknek, akiket ezek a pénzügyintézmények tárgyalásra hívnak, és ilyesféle kérdéseket kell feltenniük maguknak:

Mi ezeknek az intézményeknek a tényleges érdeke? Miért akarják ezek a mi együttműködésünket? Hogyan kell reagálnunk? Kinek tartozunk mi felelősséggel? Mit várnak el tőlünk a mi ökumenikus kapcsolataink? Kinek a hangját kell nekünk erősíteni? Kinek kell nekünk szószerket adni: a mindenható pénzügyintézeteknek vagy a programjaik által érintett népek legitim szószólóinak? Mi volna a megfelelő fórum és keret egy ilyen találkozóhoz?

És a legfontosabbat: Ténylegesen van esélyünk arra, hogy politikájukat akár a legcsekélyebb mértékben is befolyásoljuk? Ezzel kapcsolatban pedig, álljon itt egy korábbi pénzügyminiszter véleménye, amely szerint a Világbank és Valutaalap döntéseit végső fokon az Egyesült Államok Pénzügyminisztériuma hozza meg.

GONDOLUNK PROGRAMJAINK SPIRITUÁLIS
VONATKOZÁSAIRA IS!

A nemzetközi pénzintézetek érdeklődése egyre nő a vallások és a lelki dolgok iránt. (A Világbank, pl. felekezeti közötti igazgatóságot hozott létre a világvallásokkal folytatott párbeszéd fenntartására.) Ezzel kapcsolatban igen lényeges, hogy különbséget tudjunk tenni lelkiség és lelkiség között, a között, ahogy ők értik, és ahogy mi értjük ezt a fogalmat.

Ők mindenekelőtt a fejlődéshöz kapcsolják, mert ezen keresztül remélhetnek programjaikhoz támogatást vallási közösségektől. Továbbmenve, lelkiségről csak az egyén kapcsán beszélnek.

Ezzel szemben a keresztény lelkiség leglényegesebb vonása az, hogy kritikus minden világi és egyházi hatalommal szemben. A keresztény ember ugyanis mindenekelőtt Isten iránt lojális, és csak utána a látható hatalmasságok, intézmények, struktúrák és ideológiák iránt. Ez adott erőt és bátorságot az alávetettnek – egyénnek és közösségnek – hogy szembeszálljon uralkodókkal, ha hatalmukkal visszaéltek. Fontos további vonása a keresztény lelkiségnek közösségi vonatkozása is. A keresztények közösséget alkotva állnak szemben a halál erőivel. Azokkal a gazdasági, politikai, kulturális hatalmakkal, melyek az emberi élet méltósága ellen törnek és lelkiségének Istenre, felebarátra, természetire irányuló vonatkozásait – az individuális vonatkozás túlhangsúlyozásával – lerontani próbálják.

Eddig az Egyházak Világtanácsa állásfoglalásának kivonata. Nyílt, világos, érthető beszéd. Kár, hogy egyházi sajtónk nem méltatta ^agyelemre. Vajon miért?

Képzeltbeli beszélgetés Hegedûs püspökkel

– Püspök Úr! Ön a MIÉP listavezető jelöltje az Európai Parlamentbe. Nemrég a TV-ben egy riporter megkérdezte Csurka Istvántól: mit akarnak maguk ott egyáltalán, amikor nemmel szavaztak tavaly az uniós választáson?

– A MIÉP nem Európára és nem az európai integrációra mondott nemet, még csak az integráció jelen formájára sem – bár ennek már el lehetne képzelni alternatíváit – hanem a csatlakozás nekünk felkínált feltételeire! Annyit mondott: ilyen feltételekkel nem. Evvel én tökéletesen egyet értettem és ma is ezt vallom. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy Európa valamiféle integrációjának nincs alternatívája: kontinensünk csak erejét összesítve állhat meg Földünk civilizációs egységeinek versenyében. De a globalizációval – ami a tőkéstársaságoknak az amerikai

szuperhatalom képében megjelenő világgyarmatosítását jelenti – tehát a globalizációval szemben is csak az összefogás segíthet.

– *És mit akarunk mi az Európai Parlamentben?*

– Mindenek előtt mindent megtenni azért, hogy Európa, Európa maradhasson, az a páratlan lelki-szellemi-erkölcsi világ, amelyet a görög szellem, a római szervezés és keresztény vallás teremtett. Európa: a történelem egyszeri és megismételhetetlen csodája. Őrizni, és tovább vinni az európai gondolatot – a saját kultúrájukban élő, egyenrangú, egymással szolidáris nemzetek keresztény közösségének eszméjét – „a szellem arcok tiszta sugaránál, olyan magasra tenni, mint lehet” és a közös törvények által megjeleníteni – ez a dolgunk.

– *Amikor a keresztény szó bele sem kerülhetett az Unió alkotmányába – még múltjára utaló vonatkozásban sem – nem túlságosan idealista megközelítés ez?*

– A lelki-morális sík kihagyhatatlan. Az ideákról vallani kell. És ezen a legelvontabb síkon az Európa-modellnek nincs alternatívája. Az Unió már más kérdés. De vele kapcsolatban mindenek előtt azzal kell tisztában lenni, hogy nem tisztán európai produktum. Kompromisszum. Egyensúlyi állapota két ellentétes erőnek, amelyek az európai integráció mögött működnek a kezdetektől, a II. világháború után néhány évvel létrejött német-francia acél- és szénipari egyezményektől.

– *Mire gondol?*

– Az Egyesült Államok és Európa szemben állására: eltérő társadalomszervezési ^alozó^ajuk összehétközhetetlen-

ségére. Korunkat alapvetően ez a szembenállás határozza meg – még akkor is, ha momentán az iszlám világra hullanak az Egyesült Államok bombái.

– *Meglepő állítás, mert másról sem hallani, mint az euroatlanti közös értékekről és közös érdekekről.*

– A folyamatos kereskedelmi háború közöttük, az eurodollar verseny, az egyre jobban körvonalozódó európai igény önálló külpolitikára, önálló védelmi politikára, a megkülönböztető „szociális” jelző a rendszert azonosító „piac-gazdaság” terminus technikusa előtt Európában – mindez elkerülte volna a „gyelmét”? A legnagyobb hiba, amit elkövethetünk, ha vagy csak európai vagy csak amerikai képződménynek vesszük az Uniót. Akkor tökéletesen félreérthetjük feladatainkat.

– *Közelebb hozná ezt egy példával?*

– Vegyük a jelen bővítést. A most csatlakozó kelet-európai államok mindig Európához tartoztak, Európa keleti védvonalát alkották. Európának elvben szüksége van rájuk. Gazdasági, de szellemi értelemben is, hiszen Európa-tudatunkat a liberalizmus nem tudta annyira károsítani, mint amennyire a nyugati megszállási övezet országaiét. Másfelől az Egyesült Államok is akarja ezt a bővítést, miután – a ’89 utáni, látszólag senki-földje majd másfél évtizedben – földig privatizálta ezeket az országokat, és volt nomenklatúrájukat saját hűbéreseként újra legitimálta. (Megelőzően pedig – a glasznosztj és peresztrojka éveiben – A színpalak mögött mindezt előkészítette.) Kelet-Németország talpra állítása után megbirkózik-e Európa ezzel a jóval nagyobb feladattal – a halálos versenyfutás köze-

pette? És mi lesz az Unió döntéshozó testületeivel, ha az ellenfél ilyen számban juttathat oda ágenseket? De, ha mindezt mégis túlélné az Unió, az Egyesült Államok már körvonalazza is a következő bővítést számára, melyben többek között Törökország, Izrael és Ukrajna szerepelne. És persze, ilyen feltételekkel és ilyen kilátásokkal Európának nincs – nem lehet – ínyére ez a bővítés. Ez az elhárító szándék van nemcsak a számunkra különösen előnytelen, de ez az egész régiót en bloc másodrendűnek deklaráló csatlakozási feltételek mögött. És a MIÉP NEM szavazatában – a magunk védelme mellett – ennek az európai hátrító szándéknak a támogatása is benne volt. Akkoriban azt reméltük, hogy a magyar Nem-et követni fogja majd a lengyel NEM és ezzel meghiúsul az egész bővítési terv – ami ebben a formában sem az Uniónak sem ennek a régiónak nem jó. Csurka István írt is erről. De a média katyusáival szemben egy szál parittyá édes-kevés. Sem magát a valós történelmi leckét, sem rá adott válaszukat nem kommunikálhattuk a társadalommal.

– Azzal, hogy Ön elfogadta a MIÉP jelölését, vezető egyházi személyiségként politikai síkra lépett. De politizálhat-e egy püspök, egy pap? Politizálhat-e az egyház?

– Járt-e Főszerkesztő Úr mostanában a Nyugati melletti aluljáróban?

– Az a kép, ami ott van, különösen, ami estére kialakul – de ami a többi aluljárót, meg a tereket ugyanúgy jellemzi: elfogadhatatlan. A hajléktalan lét elfogadhatatlan.

– És állami, és egyházi, vagy magán alamizsnázkodással nem lehet rajta segíteni. Nem lehet, mert elkerülhetetlen

folyománya, egyenes következménye a mai liberális-demokratikus társadalomszervezésnek, éppen úgy, mint a munkanélküliség, a drog, a szemét, egyszóval a társadalom- és természet pusztulását. Ha meg akarjuk szüntetni, magát a rendszert kell megszüntetni. Szembe kell szállni azzal a hatalommal, ami mögötte rejtőzködik. Szembe szállni szellemi-erkölcsi síkon, szembeszállni politikai síkon, vagy ha másképp nem megy, erőnek erejével. Az Egyházak Világtanácsa egyik nemrég kiadott állásfoglalása teljesen hasonlóan összegez. (A közleményt egyébként örömmel láttam viszont a Havi Magyar Fórum 2004. januári számában.) Tehát a politizálás megúszhatatlan.

– *De nincs-e feloldhatatlan ellentmondás az egyház, a hívő morális és a politika amorális volta között?*

– A mi politikánk igazság-politika és nem érdek-politika. Mi nem mondhatjuk érdekből a fehérre, hogy fekete. Mi csak az igazat mondhatjuk: köntörfalazás nélkül és a legérthetőbb formában. Az egyház politikája e tekintetben rokon a népi politikával – az íróink körül szerveződő mozgalmakra gondolok, amelyekre megannyi példa van történelmünkben, és amelyek közül a legismertebbnek, a Németh László vezette népi mozgalomnak, máig tartó sodrása van. De, én ennek tartom a Csurka István vezette MIÉP-et is. Ahogy sorskérdéseinket felteszi, ahogy taktikázgatás és minden hátsógondolat nélkül válaszol rájuk, az nem politikai pártra jellemző. Függetlenként ezért vállalhatom a MIÉP megtisztelő jelölését.

– *Az érdek-politika, a politikailag korrekt hazugságok egybeálló világában milyen hozadéka lehet az igazság-poli-*

tikának?

- Egyfelől kérdés-feltevéseivel színvallásra készíti (kényszeríti) a pártokat, miáltal azok kénytelenek annak mutatkozni, amik – segítve ezzel az emberek választását közülük. Másfelől – és ez talán még fontosabb –, mozgósítja az embert, hogy tegyen az igazságért. A MIÉP parlamenti erőfeszítése, hogy Magyarország magyar ország maradjon, meggyőzően illusztrálta mindezt az előző ciklusban. Bízom benne, hogy az Európai Parlamentben is hozzá fogunk járulni ahhoz, hogy Európa, Európa maradjon, hogy az Unióval markánsan mutathassa fel a keresztény társadalomszervezés elveit. Hogy alternatívája legyen a világnak, de legalább is az euro-atlanti világnak, hogy alternatívája legyen az atlanti zsákutcának.

Ceterum censeo Europam esse salvendam! Mert Európa megmentésében van a mi megmenekedésünk.

Népi mozgalom

Csurka István dolgozatának első része röviden úgy summázható, hogy megvalósult demokratizmusunkban helyzetünkre nincs politikai megoldás. Ezért – dolgozatá-

nak második részében – másfajta társadalmi megoldást ajánl: három párt egységes népi mozgalomba való integrálását. (Amit független személy közös jelölése a miniszterelnöki posztra szimbolizál.)

Hogy egyes alapkérdésekre nincs politikai megoldás egy-egy adott rendszeren belül, meglehetősen általános történelmi tapasztalat. (Példák vég nélkül sorolhatók; hadd említsek egyet közelmultunkból: a földkérdést a békevilágban és a két háború között.)

Hogy századunkban a rendelkezésre álló politikai eszközökkel nem megoldható problémák száma nő – rendszereken belül és között egyaránt – szintén mindennapos tapasztalat.

Úgy tűnik, mintha csődöt mondana a XX. század elmaterializálódott tömeg- és újabban médiatársadalmában a közakaratképzésnek az a demokratikus rendszere, amely az európai keresztyén társadalomszervezési fejlődésnek a múlt századra már előállott végeredménye.

Mintha morális és szellemi célkitűzések és rendezőelvek nélkül egy társadalom saját anyagi öfenntartására is képtelenné válna. Ahol az érdek a legelvontabb egyéni és közületi kategória, ott a nemzeti történelemből, a saját kultúrából, az európai humanizmusból és a keresztyén vallásból már nem képződik felhajtó erő új minőségek elérésére.

A tudat annyira formálhatóvá vált az ember elmagányosodása miatt, hogy nonplurális média mellett egyenesen lehetetlen a közakaratképzésről az iménti összefüggésben még csak beszélni is. A népképviselőt, a hata-

lommegosztás, stb. elve mítosszá, az egész intézményrendszer működése üressé, a tényleges hatalomgyakorló kulisszájává válik.

Ha mindehhez hozzávesszük saját helyzetünk adottságait – elsősorban azt, hogy két birodalom határán pillanatnyilag senki földje vagyunk átmeneti, képlékeny intézményrendszerrel, kiszolgáltatva rögtönző martalócoknak minden irányból –, akkor kétségtelenül igazolva kell látnunk Csurka István tézisét.

Ami ajánlatát illeti – a három párt összeállása közös független miniszterelnök jelölésére – egyszerre szimbolikus és utópisztikus.

Utópisztikus, mert akár valós, akár mű-pártról legyen szó, pártnak csak a hatalom megszerzése (megtartása) lehet mindenkori célja. Tagságról még föl lehet tételezni önmegtagadó viselkedést, pártvezérkarokról soha.

Ami a közös jelölést illeti, lehetetlen ebben nem szimbólumot látni. Megvalósulása, de még csak elgondolása is, egyszeriben sok minden mást is maga után vonna, kb. mindazt, ami egy népi mozgalmat jellemezhetne. Hogy ez egyszerre politikai pártok képében is megjelenhessen, és ezek eszközeivel dolgozzon a mozgalom nemzeti célkitűzéseiért, irreálisnak érzem. Azt azonban egyáltalán nem, hogy egy erős népmozgalom – jelenlétének megannyi jelével – ne terelhetné a politikát, a pártokat bizonyos fokig saját irányába. Annyira nem, hogy a ma egyedüli lehetőségének és megoldásának látom.

Nem volt-e szinte a reformkort idéző sodrású a háború előtti magyar népi mozgalom? De a politikára csak közvet-

ve – eszméivel, morális és szellemi erejével, népünk igazának kimondásával – hatott. Szárszó mindmáig tájékozási alappont.

Népi mozgalmak rendszerváltoztató jelenünkben is kísérői a „politikai” közéletnek. Gondoljunk a Magyar Útra, amely ha igazán megéledne, alaptényezője lehetne egy életre hívandó, a háború előttit idéző népi mozgalomnak. De nem népi mozgalom intézményesült-e Csurka István vezetésével a hatalmas Szabadság téri tömegdemonstrációkban nemzeti ünnepeinken, s a Mózsi Ferenc kezdeményezte évenkénti Számadás- konferenciáinkban? S nem ugyanaz a magyar életakarás fejeződik-e ki valamennyiben? S nem ezek integrálása volna-e a dolgunk és az első lépés ama életre hívandó népi mozgalom felé? Megtétéle csak rajtunk múlik. Ez a mi hatáskörünkön belül van. És volna ismét nagy orientáló erejű magyar referenciarendszer közéletünkben, amit a politikai sem hagyhatna a gyelmen kívül.

Egy erős sodrású népi mozgalom aztán persze állíthat jelöltet s nemcsak a közéleti piramis csúcsára, de akár minden egyes pontjára is, sőt mindjárt be is viheti jelöltjeit, amint az egyszer régen egy októbertvégén meg is történt.

(Magyar Fórum, 1996. aug. 15.)

Nemzeti stratégia

A Nemzetnek lennie kell hosszú távú – a napi- és ciklus politika, sőt rezsimek felett álló – célkitűzésének. Ilyen célkitűzés a nemzeti identitás megőrzése, a méltó s egyenrangú beilleszkedés a nemzetek családjába, a harmónikus szellemi- és gazdasági „anyagcsere” ebben a környezetben, stb., amit egyszóval: természetesen kiteljesedő megmaradásnak nevezhetnénk. A nemzeti stratégia e célok elérésének a „hogyan”-ja.

Ezt a nemzeti stratégiát a '45-ös birodalom-váltás küszöbén Németh László fogalmazta meg – tanulmányaiban explicite, de irodalmi elvontsággal is életművében. Lényege: a magyarság megmarad, ha minőség lesz. Számunkra kiút csak felfelé van. Ez az új minőség azután természetes kovásszá lesz itt, a kis népek zónájában, egy új típusú – nem egymást tipró, hanem emelő – nép-együttlésnek.

A magyar országlás évszázadai alatt a Honfoglalástól a szabadságharcig, vagyis ezer éven át, a történelmi ország határai között az együttélés természetes volt. A védelmi harcok azonban a magyarság döntő többségű számárányát, a Szabadságharcig alig több mint 50 %-ra csökkentték. Bécs kamarilla politikája a Szabadságharc idején tudta első ízben szembeállítani a magyarsággal a nemzetiiséget (horvátot, oláhot, tótot). Kossuth a Dunai Népek Föderációjában látta volna a megoldást, ám a Nemzet '67-ben más utat választott: kiegyezett (Erkölcsei fásultság? A politikai ösztön rövidzárlata? Ügyesen felállított hamis alternatíva?) s ezzel életre hívta azokat a centrifugális erőket, amelyek belülről röpítették volna szét a történelmi országot, ha már hamarabb Trianonban világhatalmak nem vé-

geztek volna vele. A trianoni diktátum azután végzetes és állandó csapda-helyzetet teremtett: A nemzetiséget az érdemtelenül nyert, milliós, vagy több milliós magyar kisebbséget is tartalmazó új „haza” a magyarság felszámolására, mint nemzeti stratégiára állította, a csonka ország magyarságát viszont a korábbi helyzet valaminő visszaállítására. Csak melleleg jegyezzük meg: a nemzetiségek sikeresebbnek bizonyultak nálunknál. Mind e közben pedig vígan folyt a maradék- és utódállamok együttes kitermelése az éppen soros világhatalom által.

Ám lelki-morális síkon e történések visszajukra fordultak. Beigazolódott, hogy lehet világot nyerni s ugyanakkor lélekben kárt szenvedni, de fordítva is: veszteni világot de nyerni lélekben. Mert amíg a nemzetiségek rablóösztonéiket élve egyre könnyebbnek találtatnak, addig a materiálisan vesztes magyarság lelkierőben '56 világcsodájáig emelkedett.

De feltehető-e egyáltalán, hogy a csapda-helyzet nemzeti stratégiái célt érhetnek, azaz, hogy a csonka országban is lényegében kisebbségi létbe jutó magyarság a teljes Kárpát-medencében felszámolható? Ezt egyetlen népről sem tudnánk elképzelni, legkevésbé – megélt története alapján – éppen a magyarról nem. E stratégiák következménye egymás végzetes felmorzsolása lehet csak. A Jaltában megerősített Trianon útja: a közös halál útja. Ezt tudnia kell a nemzetiségeknek, ezt tudatosítanunk kell bennük. Ez nemzeti stratégiánk „negatív” oldala.

A „pozitív” oldal a közös történelmi, alapvetően harmonikus együttélés folytathatóságának felmutatása. Annak

felmutatása, hogy a XIX. század derekán vakvágányra siklott közös történelmünk együttes erővel, új élő pályára állítható. Birtokoljuk a közös hazát közösen, népek, nemzetek teljes egyenjogúsága alapján. Kulturálisan nem lévén kis nép: elsősorban egymást gazdagítsuk saját magunk kultúrájával, s így szárnyaljunk együtt még nem volt magasságokba. Közösen volna erőnk arra is, hogy a Kárpát-medencében megállítsuk a végzetesen technikai-materiális útra tévedt görög-római-keresztény civilizációt. Új társadalom-szervezési gyakorlatot kell teremtenünk a totális csődöt jelentő liberális demokrácia helyébe. Ez a kísérlet csak itt sikerülhet: van-e más pontja a világnak, ami annyiféle kultúrát asszimilált volna s nem itt mutatott-e fel kirobbanó erővel és csoda-eredménnyel '56-ban, hogy létezik valóban demokratikus közakaratképzés és ennek megfelelő társadalom-organizáció? S ha ujjá teremtjük elhagyott régi közösségünket, ébredjünk közös elhivatottságunkra: Közép-Európának majd Európának európaizálására.

A magyarság csak világ-feladat megoldásának feszülve képes fennmaradni (l. pl. Reformáció, 1848 – Világszabadság, 1956 – a Kizöklent Idő Visszaállítása), az öncélú megmaradásért csupán nem.

Legyen ennek a Kárpát-medencei Élet-visszaállításnak a gazdája a Magyar Út:

1. Következő Tanácskozásunkat szenteljük a nemzeti stratégiának!

2. Vegyük fel a kapcsolatot a nemzetiségek etikus vezetőivel (íróival) s próbáljuk velük megértetni: nincs más al-

ternatívájuk (még a NATO szavazás előtt, hogy világosan lássák a magyar népi törekvést). Támasszunk náluk új nemzeti mozgalmakat!

3. A Fórum Magyar Út oldala még a NATO szavazás előtt írjon a nemzeti stratégiáról, a Havi Fórum teljes száma legyen a Tanácskozás után ennek szentelve!

4. Kezdjük a horvátokkal, szlovénekkal. Aztán valamilyen formában folytassuk a lengyelekkel majd az oroszokkal! (Nem segíthetnénk-e Lebegyet Nagy Péterré válni a keresztény Oroszországot újrateremtendő?) A lengyel, orosz kitérő után folytathatnánk a továbblépést az oláhok és a tótok felé.

Köszöntő a Magyar Út Körökhöz

A Mozgalomhoz, mely állta az időt, az agyonhallgatást, a hatalom ellenszenvét és praktikáit s abbeli igyekezetét, hogy ellen-mozgalmakban feloldja, amelyek azonban csak percekig éltek, még akkor is, ha olyikban jámborak kijátszott jóindulata is munkált.

A Mozgalomhoz, melynek ereje nem székházakban, nem mozgósítható akaratot szétdobbantani tudó szervezeti formában, hanem az Igazságban van, egy nép Igazsága-

gában, amely az Istennek Igazsága és amely ezért lebírhatatlan.

Ez az Igazság pedig a mi élni akarásunk, magyarként, méltón nemzeti múltunkhoz és egyedüli történelmünkhöz, melynek legmagasztosabb pillanatai Isten tüzoszlopai, amelyekkel az egész Világnak mutatta fel, milyennek gondolta az Embert a Teremtésben.

Ezen igazság szolgálatába szegődött Magyar Út-at köszöntöm soraimmal: előszámlálván zászlóbontása óta bennem élő meghatározottságait és egy sorát a belőlünk fakadó feladatoknak, hogy nekigyûrközhessünk mindjárt e sorsfordítónak ígérkező esztendő lelegejétől.

A Magyar Útra én tehát úgy tekintek,

- a) mint az összmagyarság önszerveződésére,
- b) mint a világháború által lefejezett magyar népi mozgalom örökösére,
- c) s köreire, mint a népi politizálás természetes műhelyeire.

Egy nép szervezettségének legmagasabb foka az államalkotás. Az állam az az eszköz, amellyel önmagát egyenrangúként megjelenítheti a népek közösségében és identitását intézményes tudatossággal őrizheti. A magyarság a Kárpát-medencében – bár ennek legnagyobb etnikuma – kisebbségi létformában él immár jó ideje, s egyre „alászorultabb” módon. Ebben a helyzetben, minden – a nemzet teljes közösségére kiterjedő, a szervezettebb életközösség megteremtéséért működő – egyházi és világi tényezőnek, döntő jelentősége van. A Magyar Út-nak kiemelten, hiszen a legtudatosabban állítja a gyelmünk központjába a ma-

gyar élet sorskérdéseit és antinómiáit és a legtudatosabban testesíti meg Köreivel a megoldásukért önzetlenül fáradók közösségét.

A magyar népi mozgalom a két világháború között bontakozott ki: Szabó Dezső később Németh László és a népi írók vezetésével, népfőiskolás, keresztyén ifjúsági mozgalmas, olvasóköros, táborozásos háttérrel, a magyar megújulás jegyében. Társadalomépítési elgondolásaik „harmadik út” néven ismertek. Ennek lényege mind a szovjet „kollektivizmus” mind a tőkés „individualizmus” elutasítása, saját utunk megkeresésére: nemzeti és Kárpát-medencei adottságokra építve, megcélozva az élet egy új minőségű szintjét. Van-e a magyar megmaradásnak összefüggőbb, mélyebb és érvényesebb „stratégiája” ma annál, mint amit ez a mozgalom alkotott meg, s ahogyan az Németh László műveiben előttünk áll? Nekünk „csak” mához igazításának „taktikáján” kell munkálkodnunk.

Idegen (vagy elidegenedett) impérium alatt élő nép, identitásának őrzésére – vagy végleteesebb „kitermeltetése” esetén pusztán ^azikai túlélésére – technikát dolgoz ki még megmaradt közösségi szintjein: népi „politikát” folytat. Voltaképpen nem politika ez, mert inkább ösztönös, mint tudatos, mert naivan nyílt s nem fondorlatos, mert népe életéért van és nincs senki ellen. S amíg egy nép közösségei nincsenek teljesen felszámolva (^azikailag vagy csak „másság”-tól megvezetetten), addig ez a „politizálás” folytatódik és reményt ad arra, hogy talaján mozgalmak induljanak nemzeti létünk elhódított szervezetségi szintjeinek és formáinak visszaszerzésére. A Magyar Út-nak for-

málnia kell ezt a politikát. A Magyar Út-nak tudatosabbá kell tennie ezt a fajta politizálást. A Magyar Út-nak közege kell lennie, hogy az egykori és mai Németh Lászlók szava ne pusztába kiáltott szó legyen, hanem tisztán és jól hallhatóan érhesse nemzetünket. Mert Körei a népi politika legtermészetesebb és legtudatosabb egységei.

Végül, előbbi meghatározottságainkból, hadd következtessek köreink néhány egészen gyakorlati feladatára, rövid, vázlatos felsorolással:

- a) A helyi közélet szerveződési formáinak támogatása (létrehozásuk segítése, a közös tagokon keresztül aktivitásuk növelése). Gazdakörök, település-védőkörök, művelődési házak és helyi könyvtárak „törzs” közösségei, stb. jöhetnek szóba. Támogassuk és alakítsuk programjaikat (a könyvtáraknál maradvakeressük a népi írók műveit, a Csurka és a Püski kiadó műveit és kezdeményezzük ezek beszerzését).
- b) Köreink legyenek olvasókörök, könyvterjesztő körök (esetleg bizományosi alapon az előbbi kiadók felé). Ha tagonként nem tudják, közösen ^azessék elő a Magyar Fórumot. Ha nincs helyi könyvtár, alapítsák meg saját körük könyvtárát. Kezdeményezzenek ill. rendezzenek esteket írókkal, stb.
- c) Támogassák az iskolákat. Tudjanak életükről, ajánldékozzanak nekik jutalomkönyveket az évfárára vagy diák versenyekre, kezdeményezzenek önképzőköri témákat (település történet, stb.) pályadíjakra is gondolva, stb.
- d) Támogassák az elcsatolt területek magyar iskoláit, a

nemzet végvárait (egy Pető^a kötettel, egy doboz krétával, stb.) Önállóan vagy több kör közösen vagy csatlakozva pl. ilyen irányú egyházi kezdeményezéshez az eredményességet fokozandó. Ezeknek az iskoláknak ez a támogatás – akármilyen kicsinek is látszódjék – döntően fontos.

- e) Végezzenek tehetségmentést: felhívja pl. a történelmi keresztyén egyházak újraindult iskoláinak, kollégiumainak ^agyelmét tehetséges, de a tanuláshoz nem elég tehetős ifjakra.
- f) Vegyenek részt a Magyar Út minden központi szervezésű rendezvényén, intézményesült tömegdemonstrációján – a magyar közakarat-nyilvánítás ezen orientáló erejű fórumain.
- g) Támogassák a Magyar Út tervezett népfőiskoláit, amelyekben vezetőket kíván képezni a helyi közösségek számára, továbbá a helyi műsorszórás és újságírás számára nemzeti elkötelezettségű szakembereket.
- h) Támogassák a Bocskai Stúdióinak és a Magyar Út Rádióinak munkáját: hívják fel rájuk a ^agyelmet, terjeszték kazettáit, szervezzenek alkalmakat meghallgatásukra, visszajelzéseikkel értékeljék munkájukat, ajánljanak helyi témákat, stb.
- i) Figyeljék a nemzeti érdek bármely helyi sérelmét: a „rendszerátalakítás” vagy „átjárszásait, intézmény-leépítéseit, szépen csendben folyó betelepítéseit, stb., és adjanak ezekről rendszeresen hírt. Ez volna egyetlen módja, hogy valóságos állapotokról

tudomásunk (köztudomásunk) lehessen.

- j) Kezdeményezzék '56-os emlékművek felállítását, valamint a pufajkás „konszolidálás” színtereinek megjelölését, emlékezve minden hősünkre és mártírunkra.

Újak ezek a feladatok? Semmiképpen: hiszen a Körök eddig is ezeken dolgoztak (új talán csak egybefoglalásuk). Teljes ez a felsorolás? Semmiképpen: a Köröknek kell folyamatosan kiegészíteniük. Legyen a Magyar Fórum a Mozgalom gondolatcserélő, szervező fórumává intenzívben, mint eddig.

Sorsfordítónak ígérkezik az esztendő, de ígéretét valóra csak magunk válthatjuk.

Hogyan lehet Duna-partból tengerpartot csinálni? (Foka-öbli mese)

„Szép hely, jó hely, védhető hely: igen alkalmas letelepülésre” – gondolta Dori Dankner, kart karba öltve sétálgatva egy verőfényes délután Ehud Amir-ral a Duna par-

ton.

„Itt egy gyönyörű öblöcske, amott szemben a Hajógyári sziget, mögötte Buda lankás hegyei. S mily kellemesen lengedez a Ze^{ar} és mily békésen játszadoznak itt ezek a barátságos bennszülött gyerekek!”

Imígyen született a gondolat, s baráti csevelyben tervvé is szövődött legott. A terv pedig elindult a maga „üzleti” útján, a mai „liberális” módi szerint. Elmesélem, hogyan:

Az a Duna-parti terület, amelyet a két barát kiszemelt, akkoriban egy derék hajógyaré és egy derék sóderbányász cégé volt. Használták szépszerént, ahogy kellett nekik. Hanem aztán a hajógyár egyszer csak elkezd tönkremenni – magától, nem tudni miért? Töri a fejét a sok tudós közgazda-doktor, hogy mentsek meg? De csak nem találnak más megoldást, mint áttelepíteni a rentábilis működés kedvéért Bergengóciába – ahol ugyan hajót, vizet senki se látott még, de a pénzgazdaság-tudomány már csak ilyen.

Elkezdte hát a gyár itteni telephelyeit rendre eladogatni. Még örült, hogy akadt olyas valaki is, aki ígért valamit elgazosodott 10 hektáros Pest-parti telkéért. Ez a valaki az Autoker Holding Rt. volt, elnök-vezérigazgatói székében Ehad Amir-ral.

Az Autoker-ről tudni kell, hogy főrésztvényese az American Properties, az American Properties-ről, hogy főrésztvényese az izraeli Dankner Group, erről meg, hogy tulajdonosa Dori Dankner.

Így lett a kívánatos partszakasz egyik része a két baráté. És nemsokára a másik része is.

Történt ugyanis – hogy, hogy nem – de erre a részre új

rendezési tervet dolgoztatott ki a Városháza. Olyat, amelyhez luxus lakópark illik, sóderbányászat nem. A sóderbányásznak tehát fel is út, le is út. Még örülhet, hogy akad valaki, aki ad valamit a telkéért. Szerencséjére akadt is valaki – ha hiszitek, ha nem – megint az Autoker, melynek elnök-vezére Ehud Amir és tulajdonosa (a rövidség kedvéért az áttételeket most kihagyva) Dori Dankner.

„Minden nagyon szép, minden nagyon jó, mindennel nagyon meg lehetünk elégedve eddig” – mondták egymásnak, ismét téve egy sétát a Duna parton – immár saját 18 hektáros földcskájukön. Sütött a Nap, lengedezett a szellő, labdáztak a barátságos bennszülött gyerekek.

„Már csak pénz kellene, mondjuk 90-100 milliárdocska, hogy neki foghassunk kacsalábon forgó, jacht-klubos, uszodás, négyezer (!) lakásos lakóparkocskánkhoz e kies helyen” – jegyezte meg Ehud Amir elnök-vezérigazgató.

„Nem gond, van a Magyar Fejlesztési Banknak éppen elég. Nem adott-e örömmel 20 milliárdot, amiből a Kleopátra és a Cézár lakóparkjaink 400-400 lakásos blokkjait felhúztuk, itt a kerületben, s amiből még e telkekre is futotta? – válaszolta Dori Dankner, az izraeli Dankner Group és sok más cég tulajdonosa. „Ha meg nincs neki ennyi, majd összeáll más itteni bankokkal és együtt megadják, ami kell nekünk. Be van ez az üzlet járátva már, itthon vagyunk. Meg, ha a bank és a városháza velünk, kicsoda ellenünk?”

Aztán elérték az öböl-fokot. „Itt majd csinálunk egy gáttat, és az öblöt magától értetődően hozzácsapjuk földünkhez. Egy ekkora lakóparkot (gondolkoztál már a nevéen?) –

megillet saját felségvíz. Vagy kanyarítsunk hozzá a Dunából is? Azt hiszem ez még jobb gondolat.” – és mosolyogva rúgta vissza a barátságos bennszülött gyerekek eléje gurult labdáját.

TANULSÁG

Azt mondják nekünk: Bejött a működő tőke és íme varázspark nő a gazos part helyén, éke a Városnak.

Ezzel szemben: Dori Dankner és Ehud Amir jött be, és a mi pénzünkből, a mi munkánkkal Kelet-Földközi-tengeri partszakaszt épít a Duna-parton, Izraeli álom-lakóparkot Magyarországon.

És én kérdezem: lesz-e több közünk hozzá, mint volt az orosz laktanya és tiszti-ház „parkokhoz”?

És kérdezem: eljön-e az az idő, amikor ezek is üresen, kítört ablakokkal, kilincstelen ajtókkal maradnak ránk, miként az oroszok laktanyái és tiszti házai.

És kérdezem: eljön-e az az idő, amikor magunknak építhetünk házakat, magunknak és gyermekeinknek? Házakat, amelyek illenek a Duna partjára és a Tisza partjára, és mindenüvé a Kárpátok koszorúzta Magyar Hazába, kedvünk szerinti házakat, amelyeket csak mi építhetünk meg?

Eljön-e egyszer ez az idő? Múlik-e rajtunk az idő?

Számadás 2000 konferencia megnyitó

Engedtetsek meg, hogy nagyon röviden mostani Számadásunk címről szóljak. Nemzeti létünk és a rendszerváltás. A meghívóban így körvonalaztuk:

„Nemzettudatunkban 1000 éven át evidenciaként élt jogunk az országlásra, magától értetődőnek és természetesen tartottuk a nemzeti önrendelkezés e legteljesebb fokát – a különféle hódoltságok időszakaiban is. 1000 éven át – a Kiegyezésig – erről soha le nem mondtunk. Abban az alkuban azonban elvesztettük ezt az evidenciát. És úgy tűnik – majd másfél század megannyi Nagy Rontása után – hogy a jelen rendszerváltoztató évek sem hoznak fordulópontot a magyar önfeladás folyamatában.”

Ha egy nép nem országolhat baj, de összehasonlíthatatlanul nagyobb, ha erre igényét lelkéből veszni hagyja.

De itt tartunk-e? Tarthatunk-e itt? És ha igen, miért, s mi volna rá az orvosság?

Bibó István 1948-ban egyik tanulmányában írja, hogy a magyarság lassan száz éve él már olyan társadalmi-politikai konstrukciókban, amelyekben a dolgokat nem lehet

nevükön nevezni. Utána még kevésbé lehetett.

És '89/'90? Áttörte-e a Hazugság Falát? Nevükön nevezhetőek-e ma a dolgok? Vagy csak azért rendeztetett át minden, hogy lényegében minden maradjon változatlan?

A hazugság öl. Így summázta már címében Kodolányi Ormánságról írt helyzetfeltáró jelentését.

A néven nevezhetetlenség gyilkosabb. Az ilyen állapotban, hazugság és igazság: nem létező kategóriák. Praktikum van és praktikák vannak és a legelvontabb fogalom az érdek. Ha egy nép ilyen állapotba kerül, akkor lelkében szenved kárt, melyért az egész világ megnyerése sem kárpótolhatja.

Ha a dolgok nevükön nem nevezhetők, lehetséges-e nemzet? Nemzet: közös, tudatos vállalkozás az élet minőségéért, mélyebb szellemiségéért és moralitásáért, melynek ellenséget mellénk állító sodrása is lehet?

Egy példa: A kimondhatatlanság sötétségében terelheti népünket külső erő Európába, mint egy új barakkba; vagy beállhatunk nemzetként az Európáért folyó küzdelemben, az európai Európáért küzdők oldalára, saját elhatározásunkból.

Csakhogy ehhez tudni kellene, hogy Európáért küzdelem folyik.

Tudni kellene, hogy Európa nem földrész, és nem piac, s hasonló más egyébként, hanem eszme, melyet mindig újra kell teremteni. Európa: egymással szolidáris, saját kultúrájukban élő, szuverén népek közössége a görög-római talapzaton, amelyet a keresztény vallás, erkölcs és világné-

zet fog egybe.

És tudni kellene azt is, hogy ezzel szemben a virtuális pénz Amerikája áll minden erejével: „globalizálni”, amerikanizálni akarja. S tudni kellene arról is, hogy ez a küzdelem még egyáltalán nem dőlt el. És sok függene attól, nagyon sok függene attól, hogy mi hova állnánk, mert '48 népe és '56 népe és megannyi Európáért kiállás népe vagyunk – már ha tudhatnánk erről is.

Ezért kellene, hogy néven nevezhetőek legyenek a dolgok. A magyar élet magyar életként hogyan lenne különben folytatható?

Mert küzdelem a kimondhatóság Világosságában, alulmaradva is győzelem és élet. De a kimondhatatlanság Sötétségében száználmas vergődés, minden áldozatunk ellenére is.

Bárcsak tudnánk most által kiáltani a kék eget!

A „RENDÜLETLENÜL” DIPLOMÁK ELÉ

Engedjék meg, hogy pár mondatot mondjak a Rendületlenül diplomáról, – egy kicsit közös laudációképpen is – e mostani átadásuk előtt.

A Magyar Szellemi Védegylet a Diplomát '92-ben alapította Mózsai Ferenc javaslatára, és azoknak adja – mondja ki az általa fogalmazott alapító levél egyik mondata – akik „a magyarságot életükkel, tetteikkel, alkotásaikkal rendületlenül szolgálták és ezzel elismerésre tettek szükebb vagy tágabb környezetükben”.

A Diplomát a Védegylet mindig '56-ra emlékező ünnepélyén adja át, itt, a Magyarok Házában vagy a Szabadság téri Hazatérés Templomban. Nem véletlen sem az időpont sem a helyszín. Szellemük van, szellemiségük van, és pedig az imént idézett, pontosan fogalmazott alapítói szándéknak költői emelkedettséget és távlatot adó szellemiségük.

A Rendületlenül diploma szimbólum.

Keglevich István lelkész úr életrajzában olvastam, akinek posthumus adjuk a Diplomát – hogy kövekkel rakta ki az egykori Regnum Mariánum fogadalmi templom alaprajzát. Itt állt – mondják a kövek – és itt fog újra állni. És én elgondolkoztam azon, hogy elpusztult-e egyáltalán az a templom? Mert nem állt-e mindvégig a lelkész úr szívében?

Nem volt-e mindvégig hû papja, nem végezte-e mindvégig azt az ifjúsági munkát, amelyet a Regnum elindított? Nem valóságosabbak-e ezek a lelkünkben álló templomok a láthatóaknál, melyek csak elontható kövekből épülhetnek?

És akiknek most a Rendületlenül diplomát átadjuk, maguk is nem templomok alaprajzát rakták és rakják-e ki – útjelzőnek a magyar jövődbe?

Archaikus népköltészetünk ihlette versekkel a költő, nép hangszereink megszólaltatásával a zenész, szerepeivel életét szétosztóan a színész és az operaénekes, vagy gyűjteményével a magyar életre emlékező múzeumalapító, az éneklő Magyarországról Kodály álmának megvalósításán fáradozó zenepedagógus, vagy félezernél több cikkével, könyveivel a tudós, közéletünk tisztelt és szeretett alakja. Az alaprajzok pedig összeállnak egyetlen alaprajz-

zá: a magyar nemzet alaprajzává, ennek az egyetlenszerű templomnak az alaprajzává, mely templom felette áll a világhatalmi tektonika minden rontásának, mert lelkünkben áll, mert lelkünkben vett épületet.

Ezt az alaprajzot rakják ki a Rendületlen diplomák és rajzolják évről-évre tovább.

Ezért a „Rendületlenül” nem kitüntetés, mert ki és mivel tüntethetné ki azokat, akiknek élete ennek az alaprajznak egy vonása, akik hozzájárultak ahhoz, hogy ma is „él nemzet e hazán”?

A Rendületlenül diploma a Magyar Szellemi Védegylet főhajtása előttük.

Köszönjük, hogy elfogadásával kitüntettek bennünket!

A földről

A föld, Magyarország földje, a magyar népé. A történelmi időben élő népé, mely évezredek múltjának mélyéből érkezett a mába és tart a jövő végtelenségébe, a népé, melyhez hozzászámlálnak minden nemzedékek: a voltak, az élők és az eljövendők egyaránt.

A föld, Magyarország földje, e nép hazája: –

teremtettségi adottságaival és az előző nemzedékek alkotásaival – éltetője élő nemzedékeinek, nyughelye a voltakénak és öröksége az eljövendőknek.

A föld, Magyarország földje: hazánk; hogyan is volna eladható?

Hogyan volna eladható egyetlen darabkája is idegennek, ha a kontraktust alá kellene írnia Pető^anek és Bocskainak, Hunyadinak és Árpád vezérnek, és a millióknak, akiknek életüknél drágább volt, és alá kellene írnia mindazoknak, akik Pető^anek és Bocskainak jönnek el a jövőben és a jövődő névtelen millióinak is, akik életüket áldozták érte?

Elvenni azonban elvehető a föld, a hazának földje erővel, túlerővel, harccal – amint történt is olykor – ám csak ^azikailag: a hódoltatott föld hódoltatott népe lelkében mindig szabad maradt, mert valójában mindig győztes volt, mert küzdve bukott, mert a túlerővel szembeni harc vállalása a győzelem, nem a nyilvánvaló kimenete. (Lobogott-e zászló magasabban és fényesebben mint a magyaré '48-ban és '56-ban?)

S aki lélekben győz, vesztes ^azikailag csak ideig-óráig lehet. Mert „az nem lehet, hogy annyi szív hiába onta vért” sem az, hogy „annyi vér visszamáljon rólad ég”, amint költőink fogalmazták. A hódoltatott föld hősi népére visszaszáll. Vagy mást mondana talán Kárpát-medencei történetünk 1100 éve?

Elveszíteni a földet, Magyarország földjét, a ^azikai hazát lehet: ha elgyávultan feladjuk a lelki hazát. Ha belső függetlenségünket, lelki szabadságunkat, hitünket, szárnyalá-

sunkat egy tál lencséért önként odaadjuk. Vagy ha a máért, a több lencséért, az egész beláthatatlan jövővel vagyunk hajlandóak ázzetni, nemzedékek beláthatatlan sorával egyetlen élet kényelméért.

Közösségi Jogok Nyilatkozata

Az Emberi Jogok Nyilatkozata 50. évfordulója alkalmat kínál arra, hogy az egyéni jogok dekrétuma mellé letegyük a Közösségi Jogok Nyilatkozatát, és ezzel egyensúlyba hozzuk az emberi élet két oldalát: az individuálist és a közösségit (szimbolikusan úgy is mondhatnánk, hogy a Keleti Part Szabadság szobrával átellenben a Nyugati Parton felállítsuk – az onnan egyre hiányzó – Felelőség szobrát).

Az ember közösségi lény: a közösség létfeltétele és lét-szükséglete. Az egyéni élet minőségét a közösségi élet minősége szabja meg. Az egyén ezért felelős azokért a közösségekért, amelyekhez tartozik és azokkal szemben kötelességei vannak.

A közösség joga egyfelől tehát, mint az azt alkotó emberek vele szembeni kötelessége tételezhető, másfelől, mint a befoglaló nagyobb (és elvontabb) közösség neki adott

jogköre. Az előbbi morális az utóbbi inkább jogi kategória.

A közösségek közül az emberhez legközelebbi és legtávolabbi – egyidejűleg a legmeghatározóbb az egyéni életre – a család és a nemzet. Semmije sincs ugyanis az egyénnek, amit a család elsődleges közvetítésével ne nemzetétől kapott volna (nyelv, lelkialkat, gondolkodásmód, életérzés, stb.).

Ezért az egyén felelősség- és kötelesség vállalása is ezekért a legkiemeltebb teljesítésének egyetlen lehetősége: az egyéni élet boldogulását a családi és nemzeti élet boldogulásán keresztül keresni.

Az egyént körülveszi a társadalom, pillanatkép a historikus időben élő népről, melyet nemzetté emel a hozzá tudatosan tartozó, érte öntudattal cselekvő emberek közössége. Éppen ezért az egyéni felelősség- és kötelesség vállalás „tájékozódási pontja” nem a társadalomnak, hanem a népnek és a nemzetnek a közössége.

A ^azikai és a szellemi hazát – a nemzet ^azikai és szellemi életének színterét – az egymást követő nemzedékeknek kötelessége az élhetőségének a megelőzőével minden tekintetben legalább azonos fokán továbbörökíteni. Ez a közösségi kötelesség csak egyéni felelősség- és kötelesség vállaláson keresztül valósulhat meg.

A közösség iránti felelősség megnyilvánulásának elemi formája kell legyen a közösségi tulajdon feltétlen tiszteletben tartása.

Az állam – ha az nemzeti önszerveződés betetőzője – intézményein keresztül közvetlenül munkálkodik a közösség javán, morális erejével pedig közvetetten: segíti az

egyént a közösség iránti kötelezettségeit teljesíteni. Ennek az államnak a támogatása ezért a közösség támogatását jelenti. Nem ez a helyzet akkor, ha az államgépezet idegen hatalom kezében van és eszköz csupán a nemzet kitermelésére. Ennek az államnak a támogatása természetesen nem a nemzeti közösség támogatása. A közösségért felelős egyéni magatartásnak ezért kötelessége az állam megítélése ebből a szempontból.

E század utolsó évtizedei felszínre hozták a liberalizmus leglényegibb lényegét: kérlelhetetlen ellenségességét minden közösséggel szemben. A XXI. század küszöbén, a természetes közösségeitől, közösségi struktúráitól megfosztott ember, védtelen és teljesen kiszolgáltatott a virtuális tőke dehumanizáló világuralmának. Civilizációnkát csak az mentheti meg, ha visszaállítjuk természetes közösségeinket. Isten segítjen ebben mindenkit!

A MIÉP külpolitikájának alapjai

Európa (Európai Unió): a szó ma kettős jelentésű. Jelenti egyfelől a virtuális tőke egységesen kolonizált Új-Amerikáját, jelenti másfelől az egyenrangú, egymással

szolidáris európai államok szövetségét, amelyben minden nép a saját kultúrájában élhet, amely kultúrákat a görög-római múltra épült keresztyén kultúra és vallás köt egybe.

Előbbit a nemzetközi tőke külső, kényszerítő erői hozzák létre, utóbbit a szuverén európai országok belülről – éppen védekezésül a globalizáló nemzetközi monetáris hatalommal szemben – közös elhatározással alkotnák.

Éppen ezért, mi nem belépni akarunk Európába (az Európai Unióba), hanem felsorakozni akarunk a népek Európáját, az igazi Európát akaró erőkhöz. Mert Európába nem belépni kell, hanem Európát megteremteni kell.

Francois Mitterand 1994-ben mondotta: „Bár a franciák nincsenek tudatában, de háborúban állnak. Permanens és öldöklő háborúban. Az ellenfél kíméletlen és vérszomjas: korlátlan világhuralomra tör.”

Ez a titkos háború folyik a magyar nép ellen is és a többi európai (és tegyük hozzá nemcsak európai) nép ellen is. Csakhogy már nem észrevétlenül! Legalábbis nem teljesen észrevétlenül. És ezért az Európáért, Európa milyenségéért folyó harc csak látszólag dőlt el a tőke, a globalizáló erők javára. A népek ébredésével ez a harc igazából csak éppen most kezdődik. És mi bízunk benne, hogy az elkövetkező évezredre egy megújult igazi Európa ad új perspektívát és történelmet – méltót ahhoz, amit az előző évezredben adott.

Külpolitikánknak tehát ez a felismerés – Európának ez a kétféle lehetséges integrációja – az alapja.

A magyar tehetséges, autonóm, maga-ura fajta – kis Élet-szorítások nem tudják rendezni (turáni átoknak ne-

vezzük ezt tévesen), de a Halál-szorítása olyan eggyé teszi, olyan új minőséggé lényegíti át, amely e csodák pillanataiban a Földön ismeretlen. (Gondoljunk 48-ra és 56-ra, hogy csak legközelebbi múltunkból vegyünk példát.)

Ezért az igazi Európáért folyó harcban a mi belépésünk döntő. Döntő, amit számarányunk egyáltalán nem fejez ki. Én nem tudom, hogy ebben a században a valóságban létezett-e Európa, de az biztos, hogy '56 néhány őszi hetében volt a földrajzi Európában valóságos Európa: Magyarország!

Nem kell félnünk. Nincs ugyan világot sakkban tartó lézer-atombombánk, de az ember-atomok lélek-fuziója képes olyan erejű morális sugárzást létrehozni, amely minden materiális gyertyát lefúj.

És e tekintetben mi vezető világhatalom vagyunk. Ébredjünk rá!

Küldetésünk van. Küldetésünk Európa igazi megteremtése. (Csak megjegyzem: gazdasági programunk is ehhez eszköz: az IMF-nek és Világbanknak visszaszorításával!)

Ehhez az igazi Európához lépcsők, közbülső integrációs fokok vezetnek, a közös történelmi múlttal bíró népek természetes nagyobb egységei. Körülöttünk az első a Kárpát-medence, a második fokozat Közép-Európa.

Ez utóbbit először Kossuth vetette föl, a Duna-föderáció gondolatával. Ma sajnos az első fokozat távolabbi, mint a második. Trianon csapdája kitűnően működik: szomszédaink ellenséget látnak bennünk (de egymásban is).

A nagyobb térség egységesülése – az évezredek magyar-lengyel barátság miatt – inkább munkáltható. Len-

gyelország-Magyarország-Horvátország-Szlovénia: mint magkezdeménye a Közép-európai integrációnak.

Mi tehát lehetetlennek tartjuk az olyan EU-t, amiben a közös múlt, közös történelem nem hoz közelebbi csoportba nemzeteket.

Még egy dologra hívnám fel a figyelmet: nem igaz az, hogy az európai hadszintér mellékes. Nagyon sokszor lehet hallani és olvasni, hogy Európa lejárt, hogy a vén kontinensnek nincs többé szerepe, hogy a világ-súlypont a Csendes óceáni térségbe tevődött át. El ne higgyük! Az Ember és a Tőke döntő csatáját itt és Európáért vívja. Ez a dezinformálás is a hadviselés része. A Világot csak az ujjaszülető keresztyén Európa mentheti meg.

Egy kálvinista gondolatai a csatlakozásról

Az olyan sorsdöntő kérdésekben, mint amilyen az ország Európai Unióhoz történő csatlakozása, az egyházaknak – így a református egyházunknak is – kikerülhetetlenül meg kell szólalnia.

Ehhez a még kidolgozandó állásfoglaláshoz szeretnénk néhány gondolattal hozzájárulni.

Csatlakozni, vagy nem csatlakozni: ez itt a kérdés?

A világot ma egyetlen birodalomba szervezi az Egyesült Államok, pontosabban a nemzetközi tőkés társaságok – Egyesült Államok szignóját (és elsőprő katonai erejét) használó – hatalma. Társadalomszervezési alapelveit – a neoliberais doktrínát – kizárólagosként állítja, megkérdőjelezhetetlennek tételezi, és kötelező vallásként hirdeti, pontosan úgy, amint azt a szovjet időkben a szovjet doktrínával tapasztalhattuk. A párhuzam tovább is megy: mindkét doktrína materialista, gazdaságközpontú, és immanensen keresztény- és nemzetellenes. Az csak felszíni, hatalomtechnikai különbség, hogy az egyik „egypárti proletárdiktatúra”, a másik „többpárti demokrácia” díszletével operálva fedi el, hogy voltaképpen partikuláris érdeket helyez előtérbe és érvényesít könyörtelenül a közérdekkel szemben, az előbbi a szuronyra, az utóbbi a média és a teljes tudatipar százszázalékos kézben tartására helyezve inkább a súlyt.

Ennek a birodalomszervező hatalomnak ma egyetlen kihívással kell szembenéznie: Európával, az eltérő európai társadalomszervezési gyakorlattal, melynek kulturális és gazdasági teljesítménye nem kisebb, mint az övé. Európával, amit Amerika csak 1-2 generációs haditechnikai fölényével tud sakkban tartani, mely fölény érzékeltetésére az utóbbi időben egyre sűrűbben rendez – egyre sűrűbben kell rendeznie – „éles” bemutatókat, gondoljunk az első iraki, a balkáni, az afgán háborújára, vagy a most még csak

felvonulási stádiumban lévő újabb Irak elleni háborúra. E háborúknak persze járulékos hasznuk is van: hozhatnak kevéske olajat a birodalom konyhájára, légiókat lehet ide-oda telepíteni a bennszülöttek szemmel tartására, vagy simábban folytatódhat a palesztin genocídium. Fő céljuk azonban Európát fegyelmezni – egyenrangú teljesítménye ellenére – a világpolitikától távol tartani, az amerikai birodalomba egyre mélyebben betagolni. Mert ez a birodalom kiépítésének – a népek és a természeti kincsek fölötti uralom megszerzésének – legfontosabb feltétele.

Ellen tud-e állni Európa?

Folytatódhat-e a görög-római alapokon elindult keresztény társadalomszervezési kísérlet Európában? Az Európai Unió ennek nyit-e új távlatot: a saját kultúrájukban élő, egyenrangú, egymással szolidáris nemzetek keresztény közösségének eszméjére építve? Vagy népek olvasztótéglé lesz a tengerentúli birodalom építkezési sémáinak átvételére kényszerítette? Mert az uniót két ellentétes erő építi egyidejűleg: a saját útját folytatni kívánó Európa és a világot fegyverrel saját képére gyúrni és hatalma alá vetni akaró Amerika. Az Ember és a Pénz élethalálküzdelmének hadszíntere az unió, mégpedig a perdöntő hadszíntere.

Ezért nem az a kérdés, hogy csatlakozzunk-e vagy sem az unióhoz, hanem az a kérdés, hogy e küzdelemben hova álljunk. Az európai Európáért vagy az amerikai Európáért harcoló erők oldalára? Isten vagy Mammon oldalára?

Hiszen kint vagy bent egyaránt lehet ezen vagy azon az oldalon állni. Mint ahogy az országot mindenáron beléptetni akaró magyar miniszterelnök – azzal, hogy gondol-

kozás nélkül aláírta a nyolcak Amerika eröpolitikáját igénylő nyilatkozatát Irakkal kapcsolatban – semmi kétséget nem hagyott afelöl, hogy nem Európa, hanem a birodalomszervező Amerika oldalán áll. Még bent sem vagyunk, de máris hátba döfjük Európát. Igaza van azoknak, akik az unió jelen bővítésében Amerika akaratát és aknamunkáját, és még inkább ezt látják a következő bővítési lépcsökben kivált Izrael, Törökország és Ukrajna tervbe vett csatlakoztatásával. És ebböl magából következne a nem, a csatlakozási kérdésre. Van azonban itt egy másik aspektus is, mégpedig az, hogy az Európai Unió nem azonos Európával. Hogy mennyire nem, azt a számunkra – és a többi csatlakozó ország számára – előírt feltételek mutatják. Helóta népnek kellünk! És erre is csak nemmel válaszolhatunk. Arra meg, hogy helótaként Amerikát építtessenek velünk Európában: hatványozottan nemmel!

Az iménti igazi kérdés természetesen költői kérdés. És a nemzetnek ezer éven át mindig is az volt. Természetességgel volt pajzsa a keresztény Európának, söt olykor, történelmének kivételes pillanataiban maga volt Európa, maga volt az Európa-idea.

Két pogány közt egy hazáért!

Két „pogány” közt lenni történelmünk alaphelyzete. Volt hogy Róma és Bizánc, az Udvar és a Porta vagy újabb keletüt is említve: Berlin és Moszkva (összefoglalóan a Nyugat és a Kelet) voltak azok a hatalmi pólusok, amelyek között a magyarságnak egyensúlyoznia kellett. A jelen szereposztás: Brüsszel és New York.

A magyarság mindenkor az elérhető legnagyobb füg-

getlenségre törekedett; történelmünk függetlenségi harcok története. Mert a függetlenség – a minél teljesebb függetlenség – a megmaradás feltétele. Ha életünket – magánéletünket, közéletünket, állami életünket – nem saját lelkeségünk, saját gusztusunk, saját tradícióink szerint alakíthatjuk szabadon, akkor annak magyar voltunk kárát látja. Ha életünket minden szinten mindenképp kívülről programozzák, akkor azt már nem magyarként éljük, akkor a lét megkülönböztető speci^akumát veszítjük el, akkor beleveszünk a szomszédos és betelepülő népekbe.

A magyar állam, ha a magyarságnak ténylegesen volt köze hozzá, tudott egyensúlyozni a történelmi feltételként adott hatalmi pólusok között. Ha pedig az állam idegen kézbe került, az egyik vagy a másik hatalmi góc dominanciájába, akkor a nép lépett fel közvetlenül függetlenségéért, szabadságáért, önazonos magyar életéért. Olykor a legkilátástalanabb helyzetben is, és egyedül is hasonló sorsú népek közül.

Mi a helyzet ma? Miénk-e az állam? S ha nem az, van-e elegendő lelki erőnk visszavenni: függetlenségért, szabadságért, a magyar életért fellépni? Vagy a bennszülött lét olyan mélységébe kerültünk, amelyben helyzetértékelés már nincs is?

A kálvinista egyház valamikor lelki hazánk volt. Földi akkoriban nem volt, elvétetett, de a lelki meg tudta tartani a magyart magyarnak. Mostani elhazátlanosulásunkban lesz-e megint lelki hazánkká? A szó által, amit a csatlakozásra mond, és Németh László megfogalmazta küldetésünk felvállalásával, ami Európa igazi építését jelenthetné.

Mert az európai integráció uniós jelene, az egy síkon történő szabályozás és építkezés, egyre nyilvánvalóbb zsákutca. Az építkezésnek többszintesnek, a szabályozásnak elvontság-hierarchikusnak kell lennie. A közös történelemmel összekapcsolt népközösségek közbülső föderációs szintje kihagyhatatlan. Saját portánkon maradva, gondoljunk Kossuth gondolatára, a Duna föderációra, a Duna menti kis népek egymásba fogódzásának gondolatára. Ennek megvalósításán munkálkodni: ez volna a mi küldetésünk, ez volna a magyarság küldetése.

És lehetne Közép-európai integrációs szint is.

A szabályozásnak pedig ugyanezt a lépcsős építkezést kell követnie, az élet tartalmi azonosságára és nem a legapróbb részletekbe menő alaki egybevágóságra törekedve. Éljen csak mindenki a saját közigazgatási környezetében, saját intézményei és saját törvényei között, de ezek „hozzák” az erre a szintre vonatkozó elveket.

Egy ilyen Európának az építése lenne a feladatunk. A jelen helyzetben „kívülről”.

PHILIP S. GOLUB*

Az új Róma: New York

A terrorista támadás következményeként inkább imperialista ideológia ébredt az Egyesült Államokban, mintsem megkérdőjeleződött volna az a szerep, amit a világban visz. Publicisták vonnak minden további nélkül párhuzamot hazájuk és az ókori Róma között, amit a világalom követendő mintájának tartanak a XXI-ik században is.

Ifj. Arthur Schlesinger amerikai történész – valamivel Szeptember 11 előtt – a következőket írta: „noha nem állunk nemzetközi ellenőrzés alatt, és ellensúlyt sem képezhet velünk szemben senki, mégsem kellene túl messzire mennünk önhittségben, arroganciában... Egyetlen nemzet sem lehet képes rá, hogy magára vegye a világ bírójának és rendőrének szerepét” (1). Sok más amerikai értelmiségihez hasonlóan bízott az Egyesült Államok demokráciájában és döntéshozatalai ésszerűségében. Charles William Maynes, az USA külpolitikájának egyik befolyásos személyisége is hasonlóan fogalmazott: „Az Egyesült Államoknak van birodalomalkotó ereje, de nincs hozzá birodalmi észjárása” (2).

Mára azonban megváltozott a helyzet: jól láthatóan új birodalmi doktrína formálódik ki George Bush vezetésével. Mindez a XIX-ik század végét juttathatja eszünkbe. Azt az időszakot, amikor az USA elindult gyarmatosítani a Karib térségben, Ázsiában és a Csendes óceán szigetvilágában, és megtette az első lépéseket a világhatalommá válás felé. Abban az időben az USA-t a hatalmi láz teljesen eluralta. Újságírók, üzletemberek, bankárok, politikusok egymást túllícitálva vitték előre a világhódító politikát.

„Amerika gazdasági vezetőinek szeme előtt a világ ipari meghódítása lebegett”, (3) politikai vezetői pedig – Theodore Roosevelt szavaival – „egy helyes kis háborúról” álmodoztak, hogy igazolhassák a terjeszkedést. „Annyit hódítottunk, gyarmatosítottunk és terjeszkedtünk, mint egyetlen nép sem a XIX-ik században. És most sem azon vagyunk, hogy visszafogjuk magunkat” mondta 1895-ben Henry Cabot Lodge, a birodalmi expanzió főideológusa (4). Rooseveltt, aki rajongott Rudyard Kiplingért a brit birodalmi gondolat megszállottjáért, hitt az amerikai nép eme küldetésében: „Az USA-t a Csendes Óceán vezető hatalmának akarom látni. Népünk nem gyáva, nem puhány, lelkes önbizalommal néz a jövőbe, készen arra, hogy megtegye, amit egy világhatalomnak tennie kell” (5).

És, mintegy összegezve az akkori idők hatalomlázát, az újságíró Mars Henry Watterson ezt írta 1896-ban: „Hatalmas Köztársaság vagyunk. Az a rendeltetésünk, hogy ellenőrzést gyakoroljunk az emberiség tettei felett, hogy alakítsuk a világ jövőjét, úgy, ahogy ezt eddig senki nem tette, még a Római Birodalom sem” (6). Gögös, de jó előre agyelmezettető szavak.

Az USA történései átmeneti kisiklásnak tekintik a XIX-ik század végét uraló amerikai imperializmust a demokratikus fejlődés egyébként egyenletes és síma vonalán. Az USA győztesen került ki a függetlenségi háborúból, lerázta magáról a brit uralmat, megtette a magáét a kontinentális Európa abszolutisztikus monarchiáival szemben a Felvilágosodás átalakulásában. És mindez, ugye, bőven elég arra, hogy egyszer s mindenkorra védetté tegye az imperializ-

mus vírusával szemben?

Ám, alig múlik el egy század, az Amerikai Birodalom újra elkötelezi magát a világhódításnak, s az amerikai elit számára Róma megint példaképpé válik. Az USA 1991-ben még csupán „az egyedüli nagyhatalom”-ként tálalja magát. Ma pedig már, a 2001. szeptember 11. utáni, soha nem látott méretű mozgósítás után, nyíltan ^atoktatja birodalmi hatalmát. És, az 1890-es évek óta először, nyíltan imperiaalista hangvétellel indokolja, amiért nyers erőt használ.

„Tény” – írja Charles Krauthammer, a Washington Post rovatvezetője és a neokonzervatív jobboldal egyik szóvivője – „hogy még egyetlen országnak sem volt ilyen kulturális, gazdasági, technológiai és katonai vezető szerepe a világtörténelemben a Római Birodalom óta” (7). Robert Kaplan – konzervatív esszéíró, Bush külpolitikai tanácsadója – pedig ezt írja: „Róma győzelme a II. Pun Háborúban, miként Amerika győzelme a II. Világháborúban, egyetemes világhatalmat jelentett” (8).

De még a politikai centrumhoz közelebb álló közírók is kötelezőnek érzik, hogy utaljanak Rómára. Ifj. Joseph S. Nye – a Kennedy School of Government dékánja a Harvard Egyetemen, Clinton alatt helyettes hadügyi államtitkár – legutolsó könyvét így kezdi: „Róma óta még egyetlen nemzet sem tornyosult ennyire a többi fölé” (9).

Paul Kennedy történész, aki USA világbirodalmi felfutásának igen korai megjósolásával vált ismertté a 80-as években, még ennél is tovább megy: „Soha ilyen egyeduralom még nem volt a világon. A Pax Britannica az olcsó megoldások rendszere volt. Napóleon Franciaországának

és II. Fülöp Spanyolországának méltó ellenfelei voltak, akikkel együtt egy többpólusú rendszert alkottak. Nagy Károly birodalma kiterjedésében csak nyugat-európai volt. A Római Birodalom nagyobb volt ugyan, de volt még egy nagy birodalom rajta kívül Perzsiában és egy még nagyobb Kínában. Nincs mihez mérjük magunkat” (10). Az Egyesült Államok vezető köreiben teljes az egyetértés, hogy „az USA mostani dominanciájához nem foghatók a történelem legnagyobb birodalmai sem” (11).

Az ismétlődő utalások Rómára az amerikai sajtóban és ahogyan abban Amerika világhatalma folyamatosan tállava van, arról árulkodnak, hogy a háttérben kialakult egy új birodalmi ideológia. Max Boot, a Wall Street Journal rovatvezetője írja egyik cikkében: „Meglépő – de nem véletlen –

hogy Amerikának ma nagyjából ugyanazokon a helyeken kell katonailag fellépnie, ahol egykor a brit katonák harcoltak. És ezek azok a helyek, amelyeken nyugati hadseregek állították vissza a rendet. Afganisztán és a hasonló zavargások színhelyei azért a felvilágosult kormányzásért kiáltanak, amit egykor az angolok gyakoroltak magabiztosan, uniformisban” (12).

Dinesh D’Souza – szélsőjobboldali ideológus, a Hoover Intézet kutatója, az afro-amerikaiak alacsonyabb rendűségének hirdetéséről ismert – „Az Amerikai Birodalom dicsérete” c. egyik legújabb cikkében azt bizonygatja, hogy az amerikaiaknak rá kellene már ébredniük arra, hogy az USA „birodalomná vált, a legnagyobbul uralkodó hatalommá, amely valaha is létezett” (13).

De nemcsak a szélsőjobboldalon található a biroda-

lomban gondolkodók. Akadémiai körökben is vannak, akik így vélekednek. A Harvard Egyetem egyik intézete (Olin Institute for Strategic Studies) teszi a következő eszmefuttatást: „Birodalomnak nevezik azt a politikai egységet, amelynek ellenállhatatlan katonai ereje van, és ezt más országok belső megnyilvánulásainak befolyásolására használja. A mi célunk sem riválissal küzdeni, hanem fenntartani világhatalmi pozíciónkat, fenntartani világuralmi rendszerünket” (14). Azt a rendszert, amelyet a Harvard egyik kritikusabb professzora szerint teljes egészében „Amerika birodalmi céljainak elérésére kovácsoltak. Ez a birodalom aláírja azokat a nemzetközi egyezményeket, amelyek megfelelnek céljainak (l. WTO), de semmibe veszi, sőt szabotálja azokat, amelyek céljainak nem felelnek meg (l. Internal Criminal Court, Kyoto Protocol, ABM Egyezmény)” (15).

GYÖKERES FORDULAT

A birodalmi eszme teljes szembefordulást jelent azzal a képpel, amit az amerikaiak magukról és országukról alkottak, hogy ti. az az egyetlen demokratikus kivétel az országok között, amint azt Alexis de Tocqueville megírta volt. Erre az ellentmondásra azonban ügyet sem igen vetnek. Azok a kevesek – egyre fogyó számban – akiknek még vannak fenntartásaik, megfelelő jelzőkkel (pl. jóindulatú, erőszakmentes stb.) enyhítik az olyan kifejezések értelmét, mint a birodalom vagy a hegemonia. Robert Kagan

(Carnegie Endowment) írja pl.: „Az igazság az, hogy az USA jóindulatú hegemóniája a világnépesség elsöprő többségének jó. Ez biztosan jobb világrendszer, mint amilyenek a reális alternatívák lennének” (16).

Egy évszázaddal korábban Theodore Roosevelt szinte ugyanezeket a szavakat használta. Visszautasítva az amerikai és az európai gyarmatosítás közötti párhuzamvonásnak még a lehetőségét is, a következőket írja: „Az egyszerű igazság az, hogy Amerika történetének a nemzetté válás utáni expanziós szakaszában semmi nincs – ami akár a leghalványabban is – imperializmusra emlékeztessen. Egyetlen imperialistával sem találkoztam még ebben az országban” (17).

Sebastian Mallaby a Washington Post-nak dolgozik. A lap 2001. szeptemberétől nemzeti irányba tolódott, jöllehet addig a Watergate ügyben vitt szerepéről és a Vietnami Háború ellenzéséről volt ismert. A magát „botcsinálta imperialistának” nevező Mallaby a lap külügyi rovatában 2002. áprilisában arról ír, hogy a jelen felbolydult világ helyzetben az USA-nak imperialista politikát kell folytatnia. Apokaliptikus képet fest a harmadik világról, a ^azetés-képtelen országokról, a lélekszám rohamos növekedéséről, a járványos népbetegségekről s e társadalmak általános hanyatlásáról. Oda lyukad ki, hogy az egyetlen racionális megoldás a birodalmi állapotok visszaállítása. A Nyugat biztonságát veszélyeztető harmadik világbeli országokat közvetlen ellenőrzés alá kell vonni. Ezt írja: „Az ellenőrzés nem imperialista lehetőségei és eszközei, a külföldi segélyek és a nemzetépítést segítő különféle támogatások

együttesen sem megbízhatók. A neoimperializmus mint megoldás annyira meggyőző erejű, hogy lehetetlen, hogy a Bush-adminisztráció ellen tudjon állni neki (18).

S Bush – úgy tûnik – nem is nagyon próbál ellenállni. Kétszer is meggondolja, hogy támogasson-e egy országot, vagy hogy humanitárius okok miatt rendelje el az USA beavatkozását valahol. De habozás nélkül alkalmaz katonai erőt bárhol a világon, ha a civilizáció ellenségeinek, a sá-tán erőinek megsemmisítéséről van szó. Szóhasználata – az állandó utalások a civilizációra, a barbárokra, a béketere-remtésre stb. – klasszikus birodalmi gondolkodásról árul-kodik.

Nem tudhatjuk pontosan mit tanult meg Bush a Yale-en és a Harvard-on, de 2001 szeptember 11-től – ha valószí-nűtlenül hangzik is – Cézárrá vált, egy birodalmi központ Cézárává. Cicero szerint, Caesar „a legnagyobb sikerrel harcolt még a legbátrabb és leghatalmasabb népek ellen is, megütközött velük, legyőzte és alávetette őket a római nép uralmának” (19). Most, csaknem ugyanígy, Bush és az új USA tervezi, hogy – leigázva a forrongó harmadik vilá-got, megdöntve a vörös államokat, esetleg közvetlen kor-mányzást vezetve be a csődbe jutott volt gyarmati orszá-gokban – „megvédi” az USA-birodalmat.

Az USA azt reméli, hogy Bush alatt nagyobb biztonsá-got és prosperitást ér el fegyveres erővel, mint amelyet ko-rábban nemzetközi együttműködéssel ért el. Arra készül, hogy egyedül lépjen akcióba – esetleg ideig-óráig tartó szövetségesekkel – egyoldalúan, és kizárólag saját nemze-ti érdekében. Ahelyett, hogy azokkal a gazdasági és társa-

dalmi bajokkal törődne, amik miatt olyan lázongó a Dél, az USA inkább még olajat önt a tűzre. És hogy a célja nem terület-, hanem „csak” ellenőrzésszerzés, nem jelent sok különbséget Rómával szemben. Ha jótékonykodó, ha vérbeli, csak imperialista, aki imperialista.

Az USA ma a következőképpen látja a világot: a harmadik világ országait megint gyarmatosítani kell, vagy legalábbis jól meg kell nyirbálni szuverenitásukat. Európa alárendelt szerepet játszhat csak a birodalomban, önálló hatalom semmiképpen nem lehet, Amerikától fog függni, s ő lesz a csatlós Amerika háborúiban. Meg kell tanulnia a helyét az új birodalomi munkamegosztásban, amelyben „Amerika bombáz és harcol, a franciák, angolok, németek rendőrök a határzónákban, a hollandok, svájciak és a skandinávok pedig a humanitárius segítségnyújtók” (20).

Michael Ignatieff szerint, az angolokat kivéve, az USA annyira nem bízik szövetségeseiben, hogy csak alárendelt békefenntartói feladatokat bíz rájuk. Zbigniew Brzezinski – aki a szovjet ellenes dzsihadot annak idején elindította Afganisztánban – fogalmazta meg azt a ma Washingtonban sokak által osztott nézetet, miszerint az „USA-nak fenn kell tartania vazallusai függőségét, és résen kell állnia, hogy a háta mögött össze ne beszéljenek, adó^azető államait védenie kell és megfelelő diplomáciával kezelni, a barbárokat pedig vissza kell tartania attól, hogy ellene szövetkezzenek” (21).

Charles Krauthammer még őszintébben és nyíltabban fogalmaz: „Amerika megnyerte a hidegháborút, zsebre vágta Lengyelországot, Magyarországot és a Cseh Köztár-

saságot, porrá zúzta Szerbiát és Afganisztánt olyan katonai fölényrel, ami, mellesleg rámutatott arra is, hogy mellette Európa mennyire nem számít már” (22). Egyébiránt, nagyrészt ez a lenézés a magyarázata az atlanti kapcsolatokba 2001. szeptember 11-e óta beállt feszültségnek.

Ha ezt a kemény birodalmi vonalat folytatja tovább az USA, arra ítéli magát, hogy falat húzzon a Nyugat köré. John Michael Coetzee Dél-Afrikai szerzőtől kölcsönvéve egy kifejező mondatot, az USA-t hátralevő idejében, bármilyen hosszú is legyen az, egyetlen gondolat fogja foglalkoztatni, – mint, ami a korábbi birodalmakat is foglalkoztatta – „hogyan kerülhetnénk el a véget, hogyan kerülhetnénk el a bukást, hogyan húzhatnánk tovább” (23).

Le Monde diplomatique, 2002. szeptember
Fordította: Kovács Zsolt

* Journalist and lecturer at the Institute of European Studies, University, of Paris VIII-Saint-Denis.

(1) Arthur Schlesinger Jr, „Unilateralism in Historic Perspective”, in Understanding Unilateralism in US foreign Policy, RIIA, London, 2000.

(2) Charles William Maynes, „Two blasts against unilateralism”, in Understanding Unilateralism in US foreign Policy, op cit.

(3) Quoted By William Appleman Williams, The Tragedy of American Diplomacy, Dell, New York, 1962.

(4) Ibid.

- (5) Quoted by Howard K Beale, *Theodore Roosevelt and the Rise of America to World Power*, Johns Hopkins University Press, Baltimore and London, 1989.
- (6) Quoted by David Healy in *US Expansionism, the Imperialist Urge in the 1980s*, University of Wisconsin Press, Madison (Wisconsin), 1970.
- (7) Quoted in „It takes an empire say several US thinkers”, *The New York Times*, 1 April 2002. See also C Krauthammer, „the Unipolar Moment”, *Foreign Affairs*, New York, 1990.
- (8) Quoted in „It takes an empire say several US Thinkers”, op cit.
- (9) Joseph S Nye Jr, *The Paradox of American Power*, Oxford University Press, New York, 2002.
- (10) Paul Kennedy, „The Greatest Superpower Ever”, *New Perspectives Quarterly*, Washington, winter 2002.
- (11) Henry Kissinger, *Does America Need a Foreign Policy*, Simon&Schuster, New York, 2001.
- (12) Max Boot, „The Case for American Empire”, *Weekly Standard*, Washington, 15 October 2001. vol. 7, no 5.
- (13) *Christian Science Monitor*, Boston, 26 April 2002.
- (14) „The Future of War and the American Military”, *Harvard Review*, May-June 2002, vol 104, no 5.
- (15) Michael Ignatieff, „Barbarians at the Gate?”, *New York Review of Books*, 28 February 2002. See also Pierre Conesa and Olivier Lepick „The new world disorder”, *Le Monde diplomatique* English language edition, July 2002.
- (16) Robert Kagan, „The Benevolent Empire”, *Foreign*

Policy, Washington, summer 1998.

(17) Howard K Beale, op. cit.

(18) Sebastian Mallaby, „The Reluctant Imperialist, Terrorism, Failed States, and the Case for American Empire”, *Foreign Affairs*, New York, March-April 2002.

(19) Cicero, *On the consular provinces*, XIII, 32-35 et passim.

(20) Robert Kagan, „Power and Weakness, Why Europe and the US see the world differently”, *Policy Review*, Washington, June-July 2002, no 113.

(21) Quoted by Charles William Maynes, op cit.

(22) *Washington Post*, 20 February 2002.

(23) John Michael Coetzee, *Waiting for the Barbarians*, Secker&Warburg, London, 1980.

PIERRE BORDIEU

A korlátlan kizsákmányolás utópiája, avagy a neoliberalizmus lényege

Mi a neoliberalizmus? Átfogó program a közösségi struktúrák felszámolására, mely struktúrák lényegüknél fogva akadályozzák a piaci mechanizmusok korlátlan érvényesülését.

A hivatalos álláspont szerint a jelen gazdasági rendszer tiszta és tökéletes világrend. Ellenállhatatlanul halad a maga útján, készen arra, hogy minden akadályt továbbra is félresöpörjön logikája közvetlen erejével vagy olyan intézményeinek segítségével, mint az IMF vagy az OECD, melyek célkitűzéseit nevesítik, olyanokat, mint pl. a munkabérek és a közkiadások csökkentése, vagy a munka „exibilisebbé” tétele. Csakhogy igaz-e ez az álláspont? Mi volna, ha kiderülne, hogy ez a gazdasági rendszer valójában csak egy utópiának – a neoliberalizmus utópiájának – a megvalósítása, azaz, ha kiderülne, hogy tulajdonképpen politikai programmal állunk szemben? Egy, a világot egységesen kolonizáló politikai programmal, mely az általa hirdetett gazdaságtan segítségével önmagáról képes azt a látszatot kelteni, mintha a valóság egyetlen hitelt érdemlő tudományos leírása lenne.

Márpedig az a gazdaságtan, amire támaszkodik, csupán matematikai ^akció, mégpedig egy elfogadhatatlan (de kezdetől fogva meglévő) feltevésre épített ^akció. Arról van szó, hogy a racionalitásnak, az egyén racionalitásaként való felfogásával (leszűkítésével) a modellezésből óhatatlanul kimaradnak a gazdaság és a társadalom állapotára vonatkozó szempontok, miként kimaradnak e modellek alkalmazhatóságának a gazdasági-társadalmi struktúrákkal szemben támasztott feltételei is.

Hogy fogalmunk legyen arról, mit jelent ez a leszűkítés, elég, ha az oktatási rendszerre gondolunk. Az oktatás, mint olyan, sehol nincs ma tekintetbe véve, éppen ma, amikor akkora szerepe van a javak és szolgáltatások (s nem különben az ezeket termelő ember) előállításában. Az effajta eredendő bűnből következik aztán a közgazdaságtan összes hiányossága és hibája, és az a végzetes macacssága is, amivel szembeszáll minden ellenvetéssel, amelyek lényegében oda vezethetők vissza, hogy félúton áll egy megfelelő – versenyre és hatékonyságra épített – gazdaságtani modell és egy igazságosságra épített társadalom-modell között.

Azt lehet mondani, hogy ez az „elmélet”, amelyet már a kezdetekkor megfosztottak társadalmi és történelmi vonatkozásoktól, ma – jobban, mint korábban bármikor – rendelkezik azokkal az eszközökkel, amivel önmagát igaznak és tapasztalatilag igazolhatónak állíthatja. A párbeszéd, amit a neoliberalizmussal folytathatunk, nem párbeszéd a szó hétköznapi értelmében. Inkább a pszichiátriai klinikákon folyó párbeszédhez hasonlít, ahol, mi, ellenvetők vagyunk a páciensek. Nehéz vele szembeszállni, mert minden erő az ő oldalán áll a világon, melyet éppen ő tett és tesz ilyenné, elsősorban azzal, hogy befolyásolja, irányítja a gazdasági viszonyokat uraló szereplők döntéseit, azaz saját szimbólikus erejével továbberosítja a már kialakult erőviszonyokat. E politikai tervvé átlényegített tudományos program nevében, egy mindent átfogó, roppant politikai projekt vette kezdetét, amelyet, mint ilyent természetesen tagadnak, mivel láthatóan mindenestül nega-

tív. Ez a projekt azt célozta meg, hogy megteremti azokat a feltételeket, amelyek mellett a „teória” megvalósítható és működni tud: azaz, megindította mindenfajta közösség módszeres felszámolásának programját.

Elsősorban a ^ananciális dereguláció politikája tette lehetővé, hogy a tiszta és tökéletes piac neoliberais utópiája elindulhasson a megvalósulás felé. De hozzájárult sok más – muszáj kimondani a szót – romboló politikai intézkedés és szabályozás is (közülük a legutóbbi a „Multilateral Agreement on Investment”, melyet a külföldi cégek és befektetések védelmére terveztek a nemzetállammal szemben), melyek kérdéssé tesznek mindennemű közösségi struktúrát, mert azok útjában állhatnak a tiszta piac szabad működésének. Ilyen struktúra: maga – az egyre szűkebb mozgástérrel rendelkező – nemzet; a munkahelyi közösség, melyet az egyéni kereset és a versenyre épített előmenetel rendszerével bomlasztanak, atomizálnak; a munkavállalók jogainak védelmére alakult szervezetek, uniók, szövetségek, szövetkezetek; de ilyen maga a család is, mely fogyasztás feletti kontrolját – legalább is részben – a piac korcsoportokra orientált volta miatt veszti el.

A neoliberális program társadalmi erejét azoknak a személyeknek politikai és gazdasági hatalmából meríti, akiknek az érdekeit kifejezi ill. megtestesíti. Ilyenek a részvényesek, a bankárok, az iparmágnások, a „laissez-faire” politikusai, a pénzügyi főtisztviselők, akik pozíciójuk védelmét tartják elsődlegesnek, stb. A neoliberalizmus egészében véve arra felé tart, hogy a gazdaságot a társa-

dalmi valóságtól elszakítva olyan gazdasági rendszert teremtsen, amely már megfelel elméleti leírásának, egyfajta logikai játéknak, mely a játékos (a gazdasági szereplő) számára feltételek és szabályok láncolataként jelenik meg.

A tőkepiacok globalizációja – megtámogatva a ma információs technológiájával – szinte elképzelhetetlen tőke-mozgékonyt eredményezett. A minél rövidebb idejű pro^athozamban érdekelt befektetők folyamatosan követik a legnagyobb cégek részvényindexeit s befektetésük áthelyezésével hamar büntetni tudják a hátrább szorulókat. A vállalatok, kitéve ennek az állandó fenyegetésnek, kénytelenek egyre gyorsabban és gyorsabban alkalmazkodni a piac követelményeihez, hogy el ne veszítsék a „piac bizalmát” és részvényeseik támogatását. A részvényesek pedig mind jobban és jobban át tudják vinni akarataikat a vállalat vezetőire: a pénzügyi igazgatóságokon keresztül szabályozhatják munkájukat és befolyásolhatják munkaerő alkalmazási és bérpolitikájukat.

Így vált abszolút ^oexibilissé a munkaerő-felhasználás: a munkavállalót lehet ^ax terminusra szerződtetni, lehet ideiglenesen szerződtetni, a vállalat örökös átszervezésével ide-oda helyezni, az osztályok és team-ek közötti versenyel többféle funkcióra kényszeríteni, stb. Ez a verseny a bérvizonyok individualizálásával egészen az egyénig lemegy: egyéni teljesítmény célkitűzések, egyéni teljesítmény értékelések, egyéni ^azetéselemelések, egyéni bónuszadások vannak, folyamatosan megy a kiértékelés; egyénre szabják a karriereket; a „felelősség delegálásával” ravasz módon biztosítják a stáb maximális önkizsákmányolását:

a munkavállaló egyszerre mindenért felelős lesz, mintha független, egyenrangú fél s nem a hierarchikus szervezet bérabszolgálója volna (ez a „participatív management” jel-szavával odáig megy, hogy a munkást még a vezetésbe is bevonja – látszólag). Mindezen – racionális szervezés-technikáknak álcázott, külön tudománnyá fejlesztett, való-jában azonban hatalomgyakorlási formának – az a célja, hogy az emberek folyamatosan többletmunkát végezze-nek, a vállalt minden szintjén és minden beosztásban, ma-gas stressz szinten, mintha szükségállapotok között len-nének. És mind ennek velejárója, hogy gyengül (sőt meg-szűnik) a közösség tagjainak egymás iránti szolidaritása, s hogy fellazulnak a kollektíva hagyományos standardjai.

Így érkezünk el a vállalati élet darwini világához, egy olyan világhoz, mely mindenki harca mindenki ellen a hie-rarchia minden szintjén. Egy olyan világhoz, amelyben mindenki csak saját karrierjével törődik, amelyben bi-zonytalanság és stressz uralkodik. Ahhoz azonban, hogy ez ilyen tökéletesre sikeredjen, külső tényezők is kellettek, mindenek előtt az, hogy a munkanélküliség állandósuljon: általános létbizonytalanságot keltve egyfelől, másfelől fo-lyamatos külső fenyegetést jelentve a foglalkoztatott szá-mára. A munkanélkülieknek ez a tartalékos hadserege a hierarchia minden szintjén létezik, vannak vállalatvezetők, menedzserek is munka nélkül. Ez a „strukturált munka-nélküliség” a valódi alapja ennek az egész gazdasági rend-szernek, meg amit ez maga után von: a félelem az állás el-vesztésétől és a bizonytalanság, hogy meddig tart. Ez a rendszer alapja, tetejében pedig libeg-lobog a szabadság

zászlaja. Hadd mondjuk ki még egyszer: ahhoz, hogy mikro szinten ez a rendszer „harmonikusan” működjék egy makroszintű jelenség szükséges, nevezetesen a munkanélküliek tartalékserege.

Soha még annyit nem beszéltek bizalomról, együttműködésről, hűségéről, szervezési kultúráról, mint éppen ma, amikor az emberek nagytöbbsége állásában nem véglegesített (háromnegyed részük határozott időtartamra felvett, növekszik a csak átmenetileg alkalmazottak száma, tettség szerint felvenni vagy elbocsátani valakit egyre szabadabban lehet). Amikor azonban az embereket „strukturált kényszer” köti munkahelyükhöz, akkor a hűségéről, együttműködéséről, bizalomról beszélni értelmetlen (persze ennek az alaphelyzetnek az elfedésére jó).

Láthatjuk tehát, hogy a neoliberais utópia egy pokoli gépezet formájában kezd valóra válni, életre kelni és mindeneket maga alá gyűrni. Mint korábban a marxizmus, amihez sok tekintetben hasonló, ez az utópia is erős hitet ébreszt – a szabad kereskedelem hitét – és nemcsak azokban, akik belőle élnek, a bankárokbán, a nagyvállalatok tulajdonosaiban és menedzsereiben stb., hanem az állam főhivatalnokaiban és a politikusokban is, akik öngazolást találnak benne. Öngazolást, amiért szentesítik a piac hatalmát a gazdasági hatékonyság nevében és eltávolítanak minden adminisztratív, politikai akadályt érvényesülése útjából. Minden adminisztratív vagy politikai akadályt, ami a tőketulajdonosok számára akár a legcsekélyebb kényelmetlenséget jelenthetné a pro^atért folyó hajszában, melynek szabadsága jelenti a modell racionálissá-

gát – az alapfeltevés szerint. Független központi bankot akarnak. Azt prédikálják, hogy a nemzetállamokat alá kell rendelni a gazdasági élet szabadságának, a multinacionális nagyvállalatoknak, azzal, hogy semmilyen piacot semmilyen módon nem szabad szabályozni, kezdve rögtön a munkaerő piaccal. Tiltják a költségvetési hiányt és az inflációt, hirdetik a közszolgáltatások általános privatizációját és a közkiadások valamint a szociális kiadások csökkentését.

Nem minden közgazdász osztja ezeknek az igaz hívőknek a nézeteit, többféleképpen lehet viszonyulni az utópia gazdasági, társadalmi hatásaihoz és többféle modellbe lehet csomagolni ezeket a viszonyulásokat. De a legtöbb közgazdász osztja. És bőven van annyi befolyásuk a közgazdaságtudományra, amellyel a neoliberais utópiába vetett hitet folyamatosan reprodukálni lehet. Azoknak, akik osztják, egzisztenciájuknál és még inkább teljesen elvont, elméleti beállítottságuknál fogva, semmi közük az élet valóságához, hajlamosak arra, hogy összekeverjék a logika dolgait a dolgok logikájával.

Ezek a közgazdászok olyan modellekben bíznak, melyeket kísérletileg soha nem próbáltak ki. Lenézik a társadalomtudományok többi ágát, mert azokban nincsen matematika, pedig talán meg se tudnák érteni igazi mélységüket. De részt vesznek, közreműködnek a világ ijesztő mértékű társadalmi-gazdasági átalakításában. S ha meg is rémülnek egy némely következményétől (ilyenkor szoktak belépni a szocialista pártokba és okos tanácsokat adni vezetőiknek) mégse rettennek tőle végérvényesen vissza,

mert ha vannak is kockázatok, de a világ mégis csak kezdi felvenni a képét annak az ultralogikus utópiának, melynek életüket szentelték.

Hogy ez a folyamat elindult, sok jel mutatja. S nemcsak az, hogy a szegények rétege nő a gazdaságilag fejlett országokban, hogy a jövedelem különbségek elképzelhetetlenül nagyok, hogy a kultúra-teremtés autonóm szférái – mint amilyen pl. a ^alm és könyvkiadás – eltűnnek, s helyüket elfoglalja a kommersz, hanem mindennek előtt a következő két trend. Először is mindenféle közösségi intézménynek szisztematikus aláásása, amely e pokoli gépezet hatásainak ellen tudna szegülni – kezdve magával az állammal, a köz világhoz tartozó egyetemes értékek legfőbb letéteményesével. Másodsor, annak a fajta morális darwinizmusnak az uralomra juttatása a gazdasági és állami élet felső szféráiban mindenütt, amely a győztes kultuszára épül, mindenki harcát hirdeti mindenki ellen és amely a cselekvés és viselkedés normájává a cinizmust teszi.

Várható-e, hogy az a szenvedésözön, amit ez a rendszer a világra zúdít, olyan ellenállást váltson ki, ami a végkatasztrófától megmentheti az emberiséget? Rendkívül paradox helyzettel állunk szemben, nem könnyű válaszolni. Az új rendszer útjában csak a hagyományok állhatnak, a beidegződött szokások, mert minden tudatos, direkt fellépést – kivált ha az állam teszi azokat – előre diszkreditálnak, aláásnak és megghiúsítanak a „névtelen, tiszta mechanizmus”, a piac kedvéért, amelyről elfelejtik megmondani, hogy azt pusztán csak a pro^atszerzés hajtja. Ami tehát a

társadalmi rendet még fenntartja és megakadályozza, hogy káosz alakuljon ki, az annak tudható be, hogy a régi rendszer intézményei és képviselői – ha felszámolás alatt is, de még – jelen vannak, hogy még vannak önzetlen társadalmi munkások, hogy a családban és más közösségekben még van szolidaritás.

A „liberalizmusba” való átmenet érzékelhetetlenül lassú, olyan, mint a kontinentális talapzatok elmozdulása, ezért nem láthatók rögtön hosszú távú következményei, bármennyire katasztrófálisak is. Másrészt az az ellenállás is leplezi ezeket a következményeket, amit éppen ez az átmenet vált ki a régi rend híveiből, azokból, akik tovább viszik a régi struktúrákat, akik összetartanak közösségeket, akik konzerválni igyekeznek a „társadalmi tőkét” és ezzel megvédik a társadalmat a közeli katasztrófától.

Nemcsak passzív ellenállásról van szó. Nemcsak tehetlenségük viszi tovább a régi struktúrákat. A konzervatívoknak leszólt konzerváló erők aktív ellenállást fejtenek ki az új, neoliberais renddel szemben. És ez az, ami némi reményre feljogosíthat bennünket. Az, hogy léteznek olyan erők, léteznek olyan emberek – a közigazgatás és a közszolgálat állami és civil intézményeiben egyaránt – akik a látszattal ellentétben nem csak egy eltűnő rendszert védelmeznek, hanem a neoliberais kívánalmakkal szemben olyan új társadalmi rend megteremtésén fáradoznak, amelynek nem az egyéni érdek és nem az egyéni haszon szerzés korlátlan érvényesíthetősége lesz az egyetlen törvénye, hanem amely közösségeknek is helyet ad lehetővé téve közösségileg kimunkált és jóváhagyott célok megva-

lósítását.

Miért nem foglalkozunk e helyütt a különböző közösségek – szövetségek, uniók, pártok – kapcsán külön hangsúlyal magával az állammal? A nemzet-állammal, vagy még inkább – a lassan világállammá váló nemzetek feletti állammal – az Európai Unióval, amelyek pedig képesek lennének hatékonyan ellenőrizni és megadóztatni a tőkepiacra szerzett pro^atot és ami a legfontosabb, képesek lennének kivédeni a tőkepiacok (legfőképpen a munkaerőpiacot érintő) pusztító hatásait? Azért nem foglalkoztunk, mert mindezt csak a szakszervezetek segítségével lehet elérni, mert a közérdeket megfogalmazni, kidolgozni, megvédeni egyedül ők hívatottak. Tetszik vagy nem, a közérdek – amely az új hitrendszert az ember csúcsteljesítményének fogja fel – még véletlenül sem jelenik meg könyvelők látomásában.

Le Monde diplomatique, 1998. december.

Fordította: Kovács Zsolt

Történelmi lecke

Egy államban szerveződő közösségnek kettős célja van: egyrészt tagjait saját morális, szellemi, ^azikai teremtőképességük határáig eljuttatni, másrészt olyan rendezettséget elérni, hogy az egyéni teremtő erők ne egymás ellen lépjenek fel, hanem összegződjenek avégből, hogy a közösség egészét a közösségi lét új morális, szellemi és ^azikai teremtőképességének nívójára emeljék (amely nívón azután ez a kettős cél új távlatok szerint lesz újra elérendő, új rendezettségi fokon).

A kulcsfogalom a rendezettség, a társadalom rendezettsége, a rendezettségnek az a formája, amelyben alapvető a morális-szellemi-^azikai – tehát elvontság szerinti – hierarchia. Egy ebben az értelemben jól szervezett társadalomban többen közelíthetik meg képességeik határait, mert a berendezkedés potenciálisan mindenkit abba az irányba mozdít el. Továbbmenve: a társadalom egészének teremtőképessége magasabb fokú, mint egy kevésbé jól szervezettben, mert az elvontság szerint hierarchikus szervezés lehetővé teszi a valóban fontos közösségi célok meglátását és kitűzését és képes ezek mögé állítani a közösség teremtőképességét.

Az újkorban, Európában a protestáns Észak mutatott fel egyre jobban rendezett társadalmakat. Különösképpen mutatkozott ez meg a németység politikai integrációjától kezdődően. És ettől kezdve a mai napig – a technikai előrelépések következtében gyorsan zsugorodó világban – a történelem menetét az a küzdelem szabta meg, amely a nagyobb rendezettségű, következésképpen nagyobb teremtőképességű, de kisebb világhatalommal rendelkező

országok és a kevésbé rendezett, de nagyobb hatalommal rendelkezők között folyt. Ha az utóbbiak nem győzték már „békés” fojtogatással hatalmi pozíciójukat biztosítani, háborút robbantottak ki, és brutális eszközökkel törték össze, vetették vissza és rabolták ki a számukra potenciálisan veszélyes, nagyobb teremtőképességgel rendelkező társadalmakat.

A küzdelemnek ilyen brutális szakasza volt az első és a második világháború. Hogy kik voltak a szemben álló felek – hogy valójában ki volt a két szembenálló fél – az kevésbé tetszik ki a kitérésükhöz vezető és meghívásukat jelentő felszíni történések halmazából, különösen nem ennek a győztes oldal általi olvasatából és uralkodóvá tett, egyedül engedélyezett értelmezéséből. Valódi szereposztásukat a békeszerződéseik (békediktátumaik) teszik nyilvánvalóvá és leplezik le: ezek a háborúk lényegüket tekintve Amerika háborúi voltak Európa ellen. A „ki nyert vele” kérdés nemcsak a kriminológiában útbaigazító. Amerika kapcsán (az Egyesült Államokról van szó) azonban egy újabb jelenségről is beszélni kell, amely a történelemben a XIX. századtól lett egyre világosabban láthatóvá, és amely az addigi lényegileg európai típusú társadalomfejlődést ott kisiklasztotta. Azzal ugyanis, hogy a tőkés társaságok emberi jogokat nyertek – és ennek folyományaként az állami pénzügyrendszer a XX. század elejétől fokozatosan magán pénzügyrendszeré lett, ami mára már az egész Világot uralja („globalizálja”) – a látható társadalomszervezési formák egyre súlytalanabbá váltak, a közakaratképzési mechanizmusokból egyre inkább szín-

házi díszlet lett, amely csak a valódi döntéshozók, a tőkés társaságok eltakarására szolgál. Az embert központba állító, elvontság-hierarchikus szervezés eltűnt, helyére egy – a liberális demokrácia színpalái mögül gyakorolt – csak a zikai síkot, a gazdaság síkját ismerő, a középpontba a magán társaságok érdekét állító szervező erő lépett. A részvénytársaságok hatalma fokozatosan nyelte el Amerikát (és erről a talpazatról a Világot). Ezért amikor azt állítjuk, hogy a két világháború Amerika háborúja volt Európa ellen, akkor ezt úgy értjük, hogy az, az Amerikát eluraló, azt a háttérből saját érdekében működtetni tudó tőkés társaságok kizárólag pro^atra beállított hatalmának háborúja volt Európa ellen. Az európai – az embert középpontba állító – keresztény társadalomszervezés támadatott meg mindkét alkalommal – és fojtogattatik folyamatosan „békeidőben” végig a XX. században – a pro^atot központba állító, az embert eszköznek tételező magánpénzrendszer, „amerikai” hatalma által. Az ember a „tőke” által.

Európa azonban okult a két világháborúból. Mindenek előtt azt tanulta meg, hogy északi, protestáns felének rendezettségét ki kell terjeszteni déli felére is, Délt is be kell vonni a teremtőképesség, „bővített újratermelésébe”, hogy földrésznyi Európa állhasson szembe „Amerikával”. Elkezdte tehát építeni az Európai Közösséget német-francia bázison. Amikor ez az építkezés az 1980-as évek végén karnyújtásnyi közelségbe hozta Oroszország bevonásának a lehetőségét is – „Amerika” minden diplomáciai és más „békés” mesterkedése ellenére – a megakadályozására „Amerika” komolyabb eszközhöz nyúlt, megsuhogtatta

nádpálcáját Kohl és Gorbacsov felé: haditechnikai bemutatót rendezett élesben – a „sivatagi háborút”. Majd meggyújtotta a balkáni tűzfészket, hogy Európát a kétszer már bevált világháborús felállásba terelje. Európa azonban nem ment lépre, és a csillagháborús bemutató sem tudta elijeszteni integrációs útjától. Ment tovább, fokozta rendezettségét (közös pénzzel, közös technikai fejlesztésekkel, függetlenedő védelemmel, stb.).

Egyidejűleg persze „békés” fojtogatása is fokozódott „Amerika” által: gondolunk itt elsősorban Oroszország (és az egész orosz birodalom) maf^aás kirablására, társadalma lezüllesztésére és ijesztő méretű dezintegrálására, valamint a Közép-Európai volt szovjet hódoltsági övezet Európai Közösséghez való csatlakozásának akadályozására (ezeket az államokat ugyanis előbb végletekig kiélni, majd a saját ötödik hadoszlopos apparátusával betelepíteni szándékozik). Oroszországnak és tegnapi „csatlósainak” ez a kiélése és preparálása komolyan fékezi ugyan Európa integrálódását, megállítani azonban nem tudja.

Tegyük most itt egy kis kitérőt az EU-hoz csatlakozásunkkal kapcsolatban.

Európa – miként az előbbiekből kitetszhetett – nemcsak földrajzi fogalom. Európa eszme is. Vallási-kulturális, szellemi morális fogalom. Társadalomszervezési, állam- és népközösségi idea, melyet a kereszténység teremtett a görög-római civilizáció bázisán: egyenrangú, egymással szolidáris, saját kultúrájukban élő népek közössége, melyet a keresztény vallás, erkölcs és világnézet fog össze.

Európa cél. Cél, még újkori világ-civilizációvá válása

után is. Megvalósítandó cél. Folyamatosan újra teremten-
dő eszme. Csatlakozni hozzá azt jelenti: részt venni terem-
tésében, azok mellé állni, akik megvalósításáért küzdenek.
(A magyar történelem – Attilától máig – szól-e másról,
mint önfeláldozó részvételtől ebben a küzdelemben Euró-
pa oldalán?)

Az Európai Unió természetesen nem azonos az Európa
eszmével: eszköz és keret megközelítésére. Szervezeti
egységén belül is működik – akár ^azikai túlsúlyban is lehet
– az „Amerika” indukálta globalizáló ellenerő, a küzdelem
végkimenetele azonban csak Európáé lehet. Nekünk he-
lyünk az európai Európát akarók oldalán van – történel-
münkben folyóan is. De tudják-e ezt azok, akikhez csatlakozunk és tudja-e ezt saját népünk? Nem veszik-e el ez a lényeg a belépési tárgyalások amerikanizálódott érdek-
egyeztető fórumain?

Az európai Európát megjelenítő Európai Uniónak épít-
tenie kell a résztvevő országok történelmi kapcsolódásai-
ra. Ország, sok évszázados kapcsolatrendszerrel bíró
ország-csoport, Unió: ez felépítésének hierarchiája, ami a
résztvevők közelebbi feladatait is konkretizálja. Így, Ma-
gyarország útja az európai Európába a kárpát-medencei
népközösségen, a Duna menti „kis” népek közösségén, és
ezen túl a Közép-európai népközösségen keresztül vezet-
het (gondoljunk a történelmi Magyarország ezeréves sze-
repére, a párhuzamosan futó lengyel, cseh, magyar törté-
nelemre, a hagyományos magyar-lengyel barátságra stb.).
Közvetlen feladatunk ezeknek a kisebb „köröknek” az építé-
se, ami egyre erősödően benne is van a magyar politiká-

ban (státusz-törvény, „visegrádiak” találkozói, magyar-horvát gazdasági kapcsolatok, stb.).

Az integrációnak ezek a történelmileg létrejött, természetes lépcsőfokai kihagyhatatlanok. Ezt azért hangsúlyozzuk, mert az ellenerők másként „regionalizálják” az Uniót: öt-hatszáz, egyenrangú tájmozaikból, gazdasági egységből álló homogén halmaznak tekintik és próbálják meg tekinteni.

Térjünk azonban vissza „történelmi leckénk” fő gondolatmenetéhez.

Ott hagytuk abba, hogy Európa integrációja előre halad, rendezettsége és belőle adódóan teremtképesége egyre nő – „Amerika” minden mesterkedése (fenyegető katonai fölénye folyamatos ^atoztatása) ellenére. Európa megállításiára, amerikanizálására a békeidő eszközei elégtelennek bizonyulnak. Amint elégtelenek voltak az első és a második világháborút megelőzően is. Világháborút rendezni azonban ma – ráadásul egy szövetségi rendszeren belül –, láttuk: lehetetlen. Egy megoldás maradt: a „liberális demokrácia” eszköztárát háborús diktatórikussal elegyíteni, az „amerikai” világkormányzást egyfajta „legitim” katonai diktatúrára váltani, azt tartósan fenntartani – esetleg világkon^oiktussá szélesíteni.

Egy ilyen modellt Orwell vizionált 1984 c. regényében. Ott a birodalom – és megszemélyesítője: Nagy Testvér – a birodalom fantomizált ellenségének, Goldstein-nek elfogására hivatkozva – bármikor és bárhol lövethetett és bombázhatott. A kitalált Goldstein – arcképe mindenütt ki volt plakátírozva, és a híradások minden nap beszámoltak leg-

újabb merényleteiről – legitímálta a háborús diktatúrát, amivel a hatalom tényleges urai a birodalom népét kézben tartották.

Nem emlékeztet ez kísértetiesen a mai világképre?

Ki más robbanthatta volna fel az égisz erő két tornyot Amerikában, mint Goldstein? És ki más küldözgetheti a lépfenés leveleket postásoknak meg szerkesztőknek azóta is, ha nem Goldstein? És gyanítom azt is, hogy – ahogy a Nagy Testvérnek nem sikerült őt megsemmisítenie, bár egész hadigépezetét mozgósította ellene – úgy Uncle Samnek sem fog ez menni, ha a NATO minden erejét és csillagháborús technikáját vonultatja is fel ellene. Hullanak majd a bombák ide meg oda, mindenfelé a világon, Goldstein azonban marad, és egyre agyafűrtabb gatzetteket eszel ki. Mind aközben pedig Uncle Sam keményen érvényesíti „Amerika” érdekeit szerte a Földtekén. És ez a vasvesszős regnálás kétségkívül visszavetheti az Európai integrációt.

Nem Oszama Bin Ladenről és az Al Qaida szervezetről, nem az arab olajról és nem a zsidó államról van tehát szó. Alapvetően nem!

Van azonban ennek a játéknak egy számunkra – Európa számára – sokkal veszélyesebb lehetséges kimenetele is mégpedig ha új világháborúvá, ha egy keresztyén-muzulmán világkon^oiktussá sikerül kiterjesztenie „Amerikának”. (Gondoljuk meg hány millió muzulmán él ma Európában?) Az események terelése ebbe az irányba egyre nyilvánvalóbb. De az már kevésbé, hogy mennyire előrehaladott a másik oldal alattomos felfegyverzése erre a világháborúra. 1998 óta, a totális orosz gazdasági és társadalomszervezé-

si csőd óta (amibe Oroszországot az IMF politikája vitte, Al Gore-nak, az USA alelnökének, az Oroszországra irányuló amerikai politika felelősének igen hathatós közreműködésével) Oroszország rákényszerült, hogy nyersanyagai kiárusítása mellett hadi iparából, legmodernebb fegyvereinek (sőt akár gyártás-technológiájuknak) eladásából éljen meg. Vigyázat! A legmodernebb atomtengeralattjárókról, rakétákról és repülőgépekről van szó! A vevőkör pedig olyan országokból áll, mint pl. Irak, Irán, Észak-Korea, Líbia, Kína. A média-függöny jóvoltából persze mindebből nem sok látszódik. Leginkább nem, hogy kicsoda a főrendező.

Ha bekövetkezne ez a tervezett világháború, a lézerpajzs biztosan zárul majd Amerika fölé, de nem „felejtik-e” nyitva egy-két alkalommal a szövetséges Európa, kivált a legnehezebben hódoltatható Németország felett? Annak elképzeléséhez pedig, hogy az ellenségként felsorakoztatott országokból mi marad majd – Hiroshima és Drezda után – semmilyen fantázia nem szükséges.

Látnunk kell világosan ezt a lehetőséget, Európának (sőt egész Euráziának) ezt a harmadik, nagy „lerendezési” kísérletét, és mindent el kell követnünk ellene, amit lehet, és amíg lehet. Tiltakoznunk kell Afganisztán terrorbombázása ellen, és vissza kell utasítani „Amerika” minden ránk osztott szerepét ebben a játékban. Jobb eloltani a tábortűz körül meggyulladt avart – égési sebek árán is – mint mindenestül bennégni a keletkező erdőtűzben.

Keresztényeknek és moszlimoknak szövetségest kell egymásban látniuk, és közös szellemi-morális szent hábo-

rúba kell fogniuk a tőkés társaságok elszemélytelenített világhatalma ellen, „Amerika” ellen. Hogy az Európa-gondolat megmaradjon, hogy a Világ megmaradjon, hogy az Ember megmaradjon.

Optimista vagyok. Eleddig az ember soha nem szorult véglegesen maga teremtette hatalmi konstrukciók alá. Bebeszorult ugyan, de soha nem véglegesen. Most sem fog. De gondolkodni el kell kezdenie!

Budapest, 2001. nov. 6.
Havi Magyar Fórum 2003. március

A hadüzenet értelme

A pénzhatalom globális diktatúrája nem tartható tovább fent a szokásos eszközökkel. Nem tartható fent tovább liberális „demokráciával”.

Hiába az agyak globális kondicionálása médiával, komputerrel, Hollywooddal. A gondolkodás büntett, mégis egyre többen követik el, egyre többen, s egyre szervezetesebb formában, úgy, hogy a Glóbus Urai ma már nem tart-

hatnak kedélyes összeröffenéseket tündérkertes palotákban – hol halat s vadat száz szolga hord, és nem mondhatják tollba zavartalanul környezetvédelmi vagy emberjogi konferenciákon „englib” szókinccsükkal a zárónyilatkozatokat. Nem, mert bekiabálják az ablakon – hiába kint az a sok darabont – hogy „kevesebb széndioxidot, USA!” vagy, hogy „a palesztin is ember!” s ez bizony több mint zavaró. (Úgy volt ugye Seattle-ben, Frankfurtban s legutóbb most Durnbanben.)

Tehát nem jó a liberális demokrácia: a darabont nem lehet idejében, még a rebellis szándék megszületése előtt.

Van azonban kiút: telepíteni az izraeli demokráciát szőröstül-bőröstül (repülöstül-rakétástul) egységesen a világon, és lövetni egységesen, még a hatalommal szembeni szándék megszületése előtt.

Hát ebbe az átépítésbe – világméretű peresztrojkába – vágta bele a Globális Urak szeptember 11-én: ürügyet csináltak új hatalomgyakorlásuk bevezetéséhez.

Jaj, szegény ezerszer balek amerikai nép, ráébredsze-e valahára mit tesznek veled?!

Orwell regénye jutott eszembe a harmadik napon, századszor látva talán már az infernális képsorokat. A regényből: a bomba, s Goldstein. Ott ugyanis az uralkodáshoz tartozott, hogy saját városaikra le-ledobtak egy-egy nagyobb bombát. Erre pszichológiailag volt szükség, hogy a „prol” (az egyszerű nép) természetesnek vegye a katonai diktatúrát, amelyben élt, sőt – csekélyke média rásegítéssel – kontúrosabb demokráciának és szabadságnak higgye. A kezeléshez hozzátartozott Goldstein is, a főterrorista, a

főrobbantó gonosztett kiagyalója. Látható volt a képe mindenütt, plakátokon, s a képernyőn. Mindenki tudott viselt dolgairól, minden gyűlölet rá irányult, mindenki őt akarta elfogni, de valahogyan ez soha sem sikerült, akárhány szárnyas bombát löttek is ki búvóhelyeire.

Oszama Bin Ládén – Goldstein – világosodtam meg hirtelen, s kezemben volt máris a hadüzenet megértésének kulcsa. Kinek áll érdekében a „kontúrosabb demokrácia”? Elsőrenden mint a világ-„prol” kézbentartásának új eszköze, mint a világhatalom fenntartásának új technikája? És másodrenden: kinek érdeke, hogy az izraeli „demokrácia” ne lógjon ki annyira a sorból, mint amennyire ma kilóg?

Aztán azt kérdeztem magamtól: ki az, akinek ennyire nem számít az ember? Ki az, akinek annyit se ér a más fajtájú, mint körme alatt a pizok?

Eszembe jutott a cionizmus államteremtése: számított-e valamit is az ember – ha palesztin, ha zsidó – ha az ideáról volt szó? És számított-e valamit is az ember a Lenin a-úknak, vagy a bolsevik főkomisszároknak?

És a kivitelezés? A célpontok kiválasztásától a végrehajtás óraműpontosságáig? Elképzelhető volna, hogy ilyesmire képes szervezet ténylegesen észrevétlenül működjön? Ma, az Echalon mellett? Az USA világméretű lehallgató rendszere mellett, amellyel tematikus célzottsággal gyűjthető minden elektronikusan továbbított információ – telefon, fax, email stb. – az egész Földön? S melyet kellett volna ugyan, de kénytelenek eltűnni még a NATO államok is? Nem kézenfekvőbb-e arra gondolni, hogy egy mindenhova beépült, mindenhez hozzáférni tudó ügynök-

ség szervezte az akciót?

Hány titkosszolgálat ilyesféle „összemûködése” elõz-
hette meg a Moszad egy-egy tengeralattjárós, Tûzföldet
megkerûlõ náci vadászatát?

Oszama Bin Láden fokozatos felépítése is nagymesterre
utal. Emlékszünk a két, pontosan egyidõben végrehajtott
robbantásra Afrikában pár évvel ezelõtt, izraeli vagy USA
követségek ellen? Aki olyan kegyetlenséggel és olyan pre-
cizitással tud egyszerre két helyen „dolgozni”, attól nem
lepõdünk meg, ha késõbb még gyilkosabb, még kitervel-
tebb merényletet követ el.

És a nyomozók azonnal rá is gondoltak. Mind a négyez-
ren. Nekik nem volt szükségük a hollywoodi színpadtech-
nika segítségére – a reptéren hagyott autóülésen „véletle-
nül” ott felejtett Koránra és arabnyelvû repûlõs kézi-
könyvre – az csak a TV nézõ utca emberének kellett, hogy
magától, önállóan jusson el az arabokhoz, az iszlám fanati-
kusokhoz és Bin Ládenhez. Mert nem elhanyagolható
részlete a játszmának, hogy a terroristák, a fõterroristával
együtt, valamennyien a Próféta követõi. Miként a paleszti-
nok is. Akiket rendszabályozni szalonképesebbnek fog
tûnni a szakszerûen felkorbácsolt arabgyûlölet hátterében.
És ez sem egészen mellékes.

A balkáni háború értelme

Ez a háború Amerika háborúja Európa ellen. Az ellen az Európa ellen, amely egyre inkább formát ölt, és amely fegyver nélkül is, pusztán az engedélyezett gazdasági játékszabályok alkalmazásával győzelemre álló, s egyedüli ellenfele a földtekén Amerikának.

Lényegében erről a játszmaról szólt már mindkét világháború is e században. Végeredményük világosan árulkodik erről: Amerika hatalma mindegyik végén ugrásszerűen megnőtt. E világháborúkban a felszínen európai népek lövik halomra egymást, szövetségekbe rendeződve, de ez csak a felszín, amely alatt az igazi mérkőzés mindkét alkalommal Amerika és Európa között folyt. Európa kétszer bukott, mert nem tudta elhárítani a népeit ellenséges szövetségbe rendező – és ezzel a rendezéssel eleve mindent eldöntő – amerikai mesterkedést. Talán észre sem vette. Kérdés, most észreveszi-e?

Németország az első két világháborúból levonta azt a következtetést, hogy nyíltan nem léphet fel Európa vezetőjeként. (Ezzel ugyanis akaratlanul kezére játszott az elene folytatott amerikai háttérpraktikának.) Létrehozta hát apró, kitartó lépésekkel és német-francia tengellyel (!!!) az Európai Uniót.

Az uniósodást olyan ^anom diplomáciával csinálta, hogy az amerikai oldalról tetszhetett akár az amerikai gyarmatosítás lépéseinek is. Amerika akkor ocsúdott fel, amikor az unió kinyújtotta kezét Oroszország felé. Ez a közeledés kétirányú volt, orosz részről a kisiklott – vagy inkább kisiklatott – orosz történelem helyreállítása volt a tétje. Emlékezhetünk még azokra a híradásokra – amelyek

ugyan szinte azonnal eltűntek a médiából, de egy pillanatra belekerültek –, miszerint Kelet-Németország visszaadásáért cserébe Nyugat-Németország az ott állomásozó, milliós létszámú orosz haderőt szakmunkássá képezi, a tisztet mérnökké, s ezenközben gyárakat és lakásokat épít Oroszországban számukra. Ezzel az Európai Unió lényegében a földrajzi Európa méretére nőtt volna, nem beszélve a nyugati elektronika és az orosz atomfegyverzet egyesüléséről. És ekkor Amerika felébredt: bemutatót rendezett fegyverhatalmáról Európának – mindenekelőtt az új tengely két résztvevőjének, Németországnak és Oroszországnak, Kohlnek és Gorbacsovnek (ez volt egyébként a '91-es sivatagi háború és ez volt annak igazi értelme, a hangoztatott céllal ellentétben). A bemutató hatásos volt mind haditechnikájuk ellensúlyozhatatlansága, mind alkalmazásának embertelen könyörtelensége szempontjából. Meg is akadt az Unió és Oroszország közeledése nyomában – legalábbis ami a látható szféráit illeti.

Oroszországban 1980-ra lett világos, hogy nincs tovább, hogy vakvágányra futottak, hogy a történelmi vargabetűért óriási árat kell azzetni – és talán még az is kiviláglott, hogy csak eszközként szerepeltek egy világhatalmi játszmában. '80 tájt zárult utolsó kétségbeesett próbálkozásuk az arab olaj megszerzésére, a Nyugat azonban egy-két év alatt – tengerparti fúrásokkal, olajpala-sajtolással – függetlenítette magát, s emiatt az arab olajcsap orosz elzárhatósága lényegében tét nélkülivé vált. Közben kiderült haditechnikájuk elektronizációjának óriási elmaradása is. Egyetlen út maradt számukra: visszatérni az európai tör-

ténelem sodrába, és nem sokkal ezután – méltóan a nagy cári elődökhöz – Gorbacsov beindította a „peresztrojktát”.

Visszatérve azonban a Sivatagi Show-hoz, azt azért nem remélhette Amerika tőle, hogy az európai integráció folyamata a felszín alatt is leáll – mint ahogy nem is állt le – és egyébként is, ez az integráció neki is érdekében állt, persze amerikanizáló (a régebbi idők nyíltabb szóhasználatával: gyarmatosító) céllal és tartalommal. Nyugat Európa formálisan is létrehozta az uniót és intézményeit, megteremtette a közös pénzt. Kelet felé haladva lényegében magához kapcsolta a volt szovjet zóna három legfejlettebb országát (köztük Magyarországot). Kilátásba helyezte ugyanezt a következő sáv számára belátható időn belül. És hogy a kölcsönös közeledés Oroszországgal magával sem állt le teljesen, arra a NATO szerbiai légicsapásainak elindultával derült egyszeriben fény: hogy tudniillik mi mindent mondott le sebtiben Oroszország: közös NATO-hadgyakorlatot, moszkvai NATO-irodanyitást, stb.

És ezzel elérkeztünk a balkáni háborúhoz. Mindenekelőtt emlékezzünk arra, hogy ezt nem sokkal a sivatagi háború után, Amerika kezdeményezte. („Egyben akarom Jugoszláviát látni”, jelentette ki Horvátország függetlenedése legkezdetén, s pár napra rá megindultak a szerb tankok.)

A balkáni tűzfészek meggyújtása, tessék-lássék oltogatása – úgy, hogy azért a tűz folyamatosan pislákoljék (ki tudja, hány százezer emberéletet követelve eddig) – mint kéznél lévő, előre elkészített alkalmatosság szerepel az Európáért folyó játszmában (ami Amerika részéről egy-

ben a korlátlan, semmilyen téren még potenciális vetélytársat sem tűrő világhatalomért folyik). Ez olyasmi, amiből a harmadik világháború bármikor kirobbantható. Bármikor, ha a korlátlan világhatalomért folytatott küzdelemben kiderülne Amerika számára, hogy gazdaságilag legyőzhető és megelőzhető. Ez a pont a közös pénznek (az eurónak) a bevezetésével érkezett el. Ettől kezdve ugyanis Soros György többé már nem jelenhet meg üres zsákkal a Bundesbank pénztáránál. Ellenkezőleg! E hatalmas pénztömeeggel immár Európa spekulálhat és nyithat „aranybányákat” bárhol a világon. Itt tehát már nem elég a csillagháborús bemutatónak: komolyan neki kell állni Európa lerombolásának – harmadszor egy évszázadon belül –, a jól bevált forgatókönyv szerint.

Gondoljuk végig a sakkhúzásokat: Kohl helyett „zöld” kancellár Németországban, Oroszországban Gorbacsov helyett már korábban Jelcin, megerősítve újabban Primakovval, a teljes Európa Bizottság (az Unió kormánya) leváltása, Szerbia bombázása NATO- (és nem ENSZ-) hatáskörben stb. Céljuk egyfelől szétzilálni az Európai Unióért küzdő erők vezetését, másfelől elindítani Európa népeinek a beterenését a „hagyományos szövetségekre” (legfőképpen szembeállítani Németországot Oroszországgal).

Gondoljuk végig azt is, hogy az ötödik hadoszlopként működő média mi mindent tesz a balkáni háború eszkalálódásáért (hogyan küzd pl. gyalogos erők bevonásáért).

Európa azonban védekezik: megkísérli a NATO helyett az ENSZ égisze alá vinni a Balkán ügyét, derekasan helytáll a menekült százezrek ellátásában stb. A helyzet azon-

ban nem könnyű. A keresztény Európának mindent meg kell tennie – elemi kötelességből – a humanitárius katasztrófa elhárításáért, még akkor is, ha az felismerhetően előre elkészített csapdahelyzet a tényleges frontvonal aktiválása érdekében. A tét óriási.

A magyar diplomáciának elsődleges felelőssége minden platformon élesen megkülönböztetni a keresztény európai (valódi európai uniós) törekvéseket az amerikanizáló törekvésektől. Tudatnunk kell Európával, hogy tudjuk, mire megy ki a játék. Ez a makro-skála. Mikro-skálán természetesen vajdasági véreinkért kell mindent elkövetnünk. Tudnunk kell azonban, hogy a végső elrendeződést a makro-skálán vitt szerepünk fogja meghatározni. A kormányzati felelősség mellett szólni kell saját felelősségünk-ről is, a MIÉP felelősségéről is. Ezt a kétféle (európai és amerikai) törekvést nekünk nemcsak meg kell tudnunk különböztetni, de köntörfalazás nélkül ki is kell mondanunk. Ha az emberek értik, miről van szó, nem terelhetők tetszőleges irányba. Nekem meggyőződésem, hogy Európa ki fogja védeni a háborús veszélyt. Egyszerűen nem lehet, hogy a gazdaságtól elszakadt pénz elembertelenítő hatalma pontot tegyen civilizációnk és az egész emberi kultúra végére.

Levelek

AMERIKAI KATONAI DÍSZEGYSÉG
A DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGÁBAN

A budapesti Dohány utcai Zsinagóga vendége lesz október 6-án az Egyesült Államok hadseregének massachusettsi hagyományörző díszegysége. A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének közleménye szerint a bostoni székhelyű katonai testület az emberi szabadságot, a függetlenséget és a méltóságot védelmezi, és fejet kíván hajtani a magyarországi zsidóság múltja és a holokauszt áldozatai előtt. A század díszmenetet tart a zsinagóga előtt és a Jad Vasem- emlékhelynél, ahol koszorúzást rendeznek, és tisztelgő beszédek hangzanak el. Az eseményen jelen lesznek az Egyesült Államok nagykövetségének vezető diplomatái is. A tájékoztató szerint az egység kürtszóval köszönti a megújult Magyarországot. A díszszázad ezt követően elfoglalja helyét a zsinagóga pad-soraiban, majd kibontják a tradíció zászlait, s felhangzik a 23. zsoltár, a zsidóság évezredes gyászimája, s az ősi papi áldás szövege – jelenti az MTI.

Az USA magyarországi nagykövetének

Nagykövet Asszony!

Olvastam, hogy az amerikai hadsereg egy díszszázada parádézik a budapesti központi zsinagóga körül és a zsinagógában zajló szertartáson október 6-án.

Kérem, nézettessen utána, mit jelent jelen szolgálati

helyén, Magyarországon, október 6.

Tudom, hogy az USA légiói ma ott masíroznak, trombitálnak, vagy éppen bombáznak a világon, ahol akarnak. Tudom, hogy egy nép kirabolható, és történelméből kiforgatható. Tudom, hogy szent napjai semmibe vehetők.

De tudja meg Asszonyom, hogy Igazsága nem. Az nyilvánvaló a Mindenható előtt, és remélem nyilvánvaló lesz földi ítélőszék előtt is, mert azt sem kerülte még el egyetlen birodalom sem.

Jövel szent napja az Igazságnak! Szabadság napja jövel!

Budapest, 2002. október 6.

Kovács Zsolt

Secretary of State Colin. L. Powell
U.S. Department of State

Mélyen tisztelt Külügyminiszter Úr!

Jelenlegi magyarországi nagykövetük – N. Brinker asszony – megnyilvánulásai határozottan kárára vannak a magyar és az amerikai nép kapcsolatának.

Jellemző a nagykövetasszony provokációira legutóbbi megnyilvánulása: október 6-án nemzeti gyászünnepünkön (1848-49-es forradalmunk és szabadságharcunk tábornokai kivégzésének – magasztos, örök időkre példát adó, önként vállalt mártíriumának emléknapján) amerikai

díszszázadot masírozott Budapest zsinagógája körül egy ugyanerre a napra szervezett holokauszt megemlékezés kapcsán. Ezen a megemlékezésen vettek részt a díszegységen kívül az U.S. követségének vezetői is.

Az 1848-49-es szabadságharcban zsidók is küzdöttek. Nem az volna természetes, hogy együtt emlékezzünk tábornokai felemelő, halált vállaló hűségére népünk igaza és hősi küzdelme mellett? És nem az volna a természetes, hogy együtt emlékezzünk a zsidóság, és benne a magyar zsidóság, második világháborúban elszenvedett tragédiájára is – de, természetesen egy másik napon.

Október 6-án, hivatalos állami ünnepünkön, nem a magyar állami megemlékezések egyik színhelyén kellett volna szerepelnie az amerikai hadsereg díszegységének? Kiábrázolva vele az amerikai nép főhajtását a magyar nép hősi szabadságharca előtt, vezetőinek emberi nagysága előtt, a legmagasabb rendű egyetemes emberi értékek előtt?

A nagykövetasszony elhíresült kijelentései, egyoldalú magatartása parlamenti választásunk kapcsán ez év tavaszán, érezhető ellenszenvé volt kormányunk – és a fenti és hasonló gesztusaiból kitűnően a magyar nép iránt – azt bizonyítják, hogy tisztségére alkalmatlan. Mert lehetetlen és elképzelhetetlen, hogy megnyilvánulásai az Egyesült Államok népének és kormányának attitűdjét tükrözzék felénk.

Kérem mélyen tisztelt Külügyminiszter Úr, győződjék meg róla Ön is hivatalos vizsgálattal.

Budapest, 2002. október 10.

Tisztelettel Kovács Zsolt

VÁLASZ AZ EMBERI JOGOK HATÁROK NÉLKÜL SZERVEZET „A
LELKIISMERET ÉS VALLÁSSZABADSÁG ESZMÉJÉNEK TORZULÁSA
MAGYARORSZÁGON” CÍMŰ BROSÚRÁJÁRA

A szervezet kiadványt juttatott el a Magyar Országgyűlés képviselőihez, melyben bemutatja az 1980/IV. sz. törvény módosítására tett erőfeszítéseket – a legelfogulatlanabbul is csak teljesen szélsőségesnek és öncélúnak nevezhető „liberalizmus” szemszögéből – óvván a képviselőket attól, hogy hozzá merjenek ehhez a törvényhez nyúlni. Óvván és nyíltan fenyegetvén az országot, mondván: már a pusztán szándék olyan főbenjáró bűn e téren, hogy a Szervezet kénytelen volt arról az Európai Uniót értesíteni.

Mindez elképesztő!

Hallott-e az Emberi Jogok Határok Nélkül arról, hogy az emberi jogok határokon belül hogyan vannak a közakarat-képzés „nyelvére” lefordítva? Hallott-e az európai társadalomfejlődés történetéről? Hallott-e a képviselői demokrácia mibenlétéről? Hallott-e legitim játékszabályainak szent és sérthetetlen voltáról? Egy nép és államának szuverenitásáról?

Hogyan meri az Emberi Jogok Határok Nélkül a demok-

ratikus közakaratképzés emberi jogait semmibe venni?!
Hogyan próbált diktátumot kívülről ráerőszakolni?!

Milyen alapon? Netán egy többlépcsős, a nemzeti szintet felülhaladó demokratikus választás legitimálná létét? Ugyan! Ő maga dicsekszik függetlenségével! Függetlenségével az Európai Unió szerveitől s függetlenségével az ENSZ-től! Továbbá avval, hogy ők szakértők, mégpedig nagyon komolyan vett szakértők (mennyi a fenyegetés ebben is)!

De azért csak pénzelik valakik a szakértőknek ezt – a kiadvány alapján – meglehetősen népes, „független” csapatát? (A brosúra hangneméből ítélve halandónak ugyan annyi emberi jog nem jár, hogy ezt értathassa, melegen ajánlott joga ezzel szemben a Quod licet Jovi non licet bovi komolyan vétele.)

Nos, akár unatkozó arisztokraták csapják így agyon az időt, akár a Stratos lakók akaratátviteli szervével állnánk szemben (erre utal egyébként a társadalom morális értéképző szerveinek mérgezésére, feloldására, a társadalom hagyománytalanítására, végcélként totális kézbe tarthatóságára felvonultatott „újliberális” gondolkozás és érvrendszer) beavatkozásukat a Magyar Országgyűlés munkájába a legkategorikusabban kell visszautasítanunk.

Végezetül az Emberi Jogok Határok Nélkül szervezet hazai segédcsapatához: Minek minősítenék sűgásukat? A XIX. századi magyar liberalizmus jelszavai valának haza és haladás. A nemzetközi újliberalizmusnak ugyan mik a jelszavai? Mernék-e kimondani azokat?

Zsigmond Attila úrnak
a Budapest Galéria igazgatójának

Kedves Igazgató Úr!

A Kulturális Bizottság legutóbbi (március 10-ei) ülésén jelenlétedben alternatív javaslatot tettem a 2000-re tervezett „Üzenet” c. szobor-csoporttal kapcsolatban. A javaslatot – kérésednek megfelelően – most írásban is megismétlem.

Nemrég ünnepelte a világ az egyetemes emberi jogok nyilatkozatának 50. évfordulóját. Ez – a parlamentben elhangzott egyik megemlékező beszéd szerint – jó alkalmat kínál arra, hogy megfogalmazzuk és ezen dekrétum mellé odategyük a közösségi jogok nyilatkozatát és ezzel egyensúlyba hozzuk az emberi élet két oldalát: az individuálisat és a közösségit.

(Egyéni szabadság jogokat csak közösség garantálhat. A közösséget viszont az egyén felelősségvállalása teremtheti meg.)

Szobrászati szimbolikával: az Amerika keleti partján álló Szabadság szoborral szemben állítsuk fel Európa nyugati szélén, a Brüsszelhez közel eső tengerparton, a Felelőség szobrát. Tételezze Európa önmagát ezzel a szoborral Amerikával szemben – az egyensúlyteremtés szándékával – és üzenjen ezzel a harmadik évezrednek.

A javaslattal Magyarország is üzenne az Európai Uniónak, arról, hogy számára a belépés: csatlakozás az európai

szellemiség újratemtéséért küzdökhöz.

Természetesen a szobor kicsinyített mását Budapesten is fel kellene állítani (alkalmas hely lehet, pl. a Margit-sziget Árpád híd felőli vége), hogy emlékeztessen a gondolat – és remélhetőleg a műalkotás – szülőhazájára. A szobrot mindenképpen hazai művésznek kellene megalkotnia.

Budapest, 1999. március 19.

Tisztelettel köszönt Kovács Zsolt

Kossuth Rádió Hírszerkesztősége

Főszerkesztő Úr!

Ma, 1998. február 17-én, reggeli készülődésem során többször hallottam a Kossuth Rádióból miniszterelnökünk bejelentését idézni arról, hogy Magyarország a Valutaalapról ma visszaadja minden tartozását. A 7 órás hírekben, úgy emlékszem, számszerűsítve is volt, de kommentálva mindenesetre.

Örültem a hírnak. De szerettem volna megtudni rögtön azt is, hogy hogy állunk teljes államadósságunkkal? Hogy valójában az mennyi? Hogy az csökken-e? – Vagy csak más formát ölt („belső adósság”)? Netán az ország javainak eladása külföldieknek ellentételezi?

A hír jelentőségének magyarázatára fordított időből bőven futotta volna egy-két mondat iménti kérdéseimre. És akkor a hallgató töredék információ helyett teljes képet

kapott volna a magyar gazdasági valóság egy meghatározó oldaláról.

A töredék információk nem informálnak – bár azt a látzatot keltik. Valóságismeret nélkül pedig, hogyan képződjön demokratikus közakarat? E nélkül meg mit is jelent rendszerváltoztatásunk?

A hír, hogy megszabadultunk egyik adósságágunktól, van olyan öröndetes és jelentős, hogy mégegyszer bemondják. Immár a teljes adósságállomány alakulásának tükrében.

Budapest, 1998. február 17.

Tisztelettel: Kovács Zsolt

MATÁV Budai Igazgatósága
Városmajor TC Ügyfélszolgálati Iroda
1122 Budapest Városmajor utca 35-37.
Ügyfélszám: 112728175

1996. 11. 15. postai bélyegzésû levelükre válaszolom:

Semmilyen tartozásom nincsen. Komputerük túlszám-lázott 95. szeptemberében. Mivel komputerük háromne-gyed év múlva sem tudta felém rendezni a cégük tartozá-sát, többszöri kérésemre sem, levontam két egymás utáni számlájukból.

Már minden iratomat bemutattam többször, ügyintézői és igazgatói szinten is. Mindig elismerik nyilvánvaló igazamat. De többször már nem másolom és küldöm be azokat. Minek? A komputerük újra kezdi ügyis a levelezést. Szaba-dítsanak meg tőle!

A komputeres adminisztrációjuknak teljesen kiszolgál-

tatott 112728175 ügyfélszámú ügyfél, akit régen, még az emberadminisztráció korában Kovács Zsoltnak hívtak.

ui.: Kérem, mondjanak meg még valamit a komputernek: a 112728175 ügyfélszámú ügyfél úgy undorodik az ember nélküli adminisztrációtól, hogy a maga részéről örömmel venné, ha a komputer beváltaná fenyegetését és elküldené ember-alkatrészeit, hogy telefonját leszereljük. Ám mégis igen erősen motivált annak megtartásában, mert a 112728175 ügyfélszámú ügyfél felesége igen súlyosan mozgáskorlátozott, teljesen lakáshoz kötötten él. Ezért gondolja meg kétszer a komputer a szerelőküldést. Legalább kétszer! A 112728175 ügyfélszámú ügyfél csendesen ezt üzeni neki!